Integrala A. CONAN DOYLE

1

Coama leului

CASA EDITORIALA ODEON

A. CONAN DOYLE

COAMA LEULUI

Coperta VICTORIA VLAD

ISBN 793-9008-02-8

A. CONAN DOYLE

COAMA LEULUI

In românește de
ANDREI BANTAȘ

Casa Editorială
ODEON

THE ADVENTURES OF SHERLOCK HOLMES
BY
SIR A. CONAN DOYLE

Bernhard Tauchnitz
Leipzig 1935

FIR-DE-ARGINT

— Dragă Doctore Watson, tare mă tem că o să trebuiască să plec — zise Holmes într-o dimineaţă cînd tocmai ne aşezasem la micul dejun.

— Să pleci ? Unde ?

— În ţinutul Dartmoor, la domeniul King's Pyland.

Vestea nu m-a surprins cîtuşi de puţin. Într-adevăr, ceea ce mă mira era că Holmes nu se amestecase pînă atunci în acest caz extraordinar, subiectul principal de conversaţie al întregii Anglii. O zi întreagă tovarăşul meu măsurase odaia în sus şi în jos, cu capul în piept, cu sprîncenele încruntate, umplîndu-şi mereu pipa cu mahorcă din cea mai tare şi neauzind — sau făcîndu-se că nu aude — nici o întrebare şi nici o observaţie de-a mea. Agenţia noastră de presă îi trimitea mereu ultimele ediţii ale ziarelor, dar el nu făcea decît să-şi arunce o clipă ochii pe ele, şi apoi le trîntea într-un colţ al odăii. Şi totuşi, aşa tăcut cum era, vedeam bine ce-i macină. O singură problemă atrăgea atenţia publicului şi numai ea putea să-i pună la încercare capacitatea de analiză : era vorba de dispariţia misterioasă a favoritului din cursa dotată cu cupa Wessex şi tragica ucidere a antrenorului acestui cal. Prin urmare, cînd Holmes şi-a anunţat deodată intenţia de a cerceta la faţa locului dramatica întîmplare, n-a făcut decît să-mi spună ceea ce aşteptasem şi sperasem să se întîmple.

— O să-mi facă mare plăcere să vin cu tine, dacă nu cumva te incomodez.

— Dragul meu Watson, îmi faci o mare favoare venind cu mine şi bănuiesc că n-o să-ţi iroseşti timpul fără folos, întrucît sînt o serie de amănunte ale acestui caz, care făgăduiesc să-i dea un caracter de-a dreptul unic. Am impresia că avem exact timpul necesar pentru a prinde un tren din gara Paddington şi pe drum o să-ţi expun mai pe larg pro-

blema. Mi-ai face un mare serviciu dacă ai avea amabilitatea să-ţi iei şi excelentul tău binoclu.

Şi, într-adevăr, peste un ceas mă aflam într-un compartiment de clasa întîi, în drum spre Exeter, în timp ce Sherlock Holmes, cu faţa sa ascuţită şi concentrată, încadrată de şapca lui de voiaj cu apărători pentru urechi, se cufunda cu toată atenţia în parcurgerea unui nou stoc de ziare de ultimă oră, pe care şi le cumpărase în gară. După ce trecusem bine de oraşul Reading, aruncă ultimul ziar sub banchetă şi-mi oferi o havană din tabachera lui.

— Mergem destul de repede — zise el, uitîndu-se pe fereastră şi controlîndu-şi ceasul. În momentul de faţă viteza noastră este de cincizeci şi trei de mile şi jumătate pe oră.

— N-am văzut stîlpii care marchează sferturile de milă.

— Nici eu, însă stîlpii de telegraf de pe linie sînt aşezaţi la o distanţă de şaizeci de iarzi, aşa că nu e greu de calculat viteza trenului. Bănuiesc că ai luat cunoştinţă de chestiunea asta a asasinatului lui John Straker şi a dispariţiei lui Fir-de-Argint.

— Am văzut ce scrie în ziarele „Telegraph" şi „News Chronicle".

— E un caz dintre acelea în care arta raţionamentului trebuie folosită mai degrabă pentru cernerea detaliilor, decît pentru acumularea unor noi dovezi. Tragedia a fost atît de neobişnuită, atît de totală şi atît de importantă din punct de vedere personal pentru atîţia oameni, încît suferim de o supraabundenţă de sugestii, ipoteze şi presupuneri. Dificultatea este să limpezeşti canavaua faptelor, a faptelor absolute şi incontestabile, de floricelele şi podoabele pe care le adaugă teoreticienii şi gazetarii. Apoi, după ce ne-am aşezat pe această bază solidă, este de datoria noastră să vedem ce concluzii se pot trage, şi care sînt punctele speciale în jurul cărora se învîrte întregul mister. Marţi seara am primit telegrame atît de la colonelul Ross, proprietarul calului, cît şi de la inspectorul Gregory, cel care se ocupă de cazul respectiv, ambii îmi solicitau colaborarea.

— Marţi seara?! am exclamat. Şi acum sîntem joi dimineaţa! De ce nu te-ai dus, ieri la faţa locului?

— Pentru că am făcut o greşeală, dragul meu Watson, şi mă tem că e o greşeală dintre acelea care mi se repetă mult mai des decît şi-ar putea închipui cei ce mă cunosc doar prin intermediul memoriilor scrise de tine. Realitatea este că nu mi s-a părut cu putinţă ca cel mai remarcabil cal din

Anglia să poată rămîne ascuns multă vreme, în special pe meleaguri atît de puţin populate ca nordul ţinutului Dartmoor. Ieri am aşteptat din oră în oră să aud că armăsarul a fost găsit şi că persoana care l-a răpit este totodată şi asasinul lui John Strarker. Însă cînd am văzut că mai trece încă o dimineaţă şi că, în afară de arestarea tînărului Fitzroy Simpson nu s-a făcut nimic altceva, mi-am dat seama că e momentul să intru în acţiune. Şi totuşi, într-un fel mi se pare că ziua de ieri n-a fost irosită zadarnic.

— Deci ţi-ai alcătuit o teorie ?

— Cel puţin sînt în posesia elementelor esenţiale ale acestui caz. Am să ţi le enumăr, pentru că nimic nu lămureşte mai bine un caz din acestea decît prezentarea faptelor în faţa altcuiva ; pe de altă parte, nu prea văd cum ţi-aş putea solicita colaborarea, dacă nu-ţi arăt punctul nostru de pornire.

M-am lăsat pe spate, cufundîndu-mă în pernele compartimentului, trăgînd din havană, în timp ce Holmes se aplecă înainte şi începu să enumere punctele problemei, prezentîndu-mi astfel o schiţă a evenimentelor, care determinaseră călătoria noastră.

— Fir-de-Argint — vorbi el — se trage din armăsarul Iasonomy şi are un palmares la fel de strălucit ca şi celebrul său strămoş. Împlineşte cinci ani şi a adus, rînd pe rînd, toate premiile turfului colonelului Ross, fericitul său proprietar. Pînă în momentul catastrofei era primul favorit în „Cupa Wessex". pariurile fiind cam trei la unu în favoarea lui. De altfel, el a fost întotdeauna primul favorit al amatorilor de curse şi deocamdată nu i-a dezamăgit niciciînd, aşa că şi în cazul unor cote mici s-au pariat pe el sume enorme de bani. Este evident deci că mulţi oameni aveau un mare interes să-l împiedice pe Fir-de-Argint să ia startul în cursa de marţea viitoare. Bineînţeles, acest fapt a fost apreciat cum se cuvine şi pe domeniul King's Pyland, unde se află grajdul de antrenament al colonelului. S-au luat toate precauţiile necesare pentru păzirea favoritului. Antrenorul John Straker este un fost jocheu, care a apărat culorile colonelului Ross înainte de a se îngrăşa prea tare pentru a mai face greutatea obligatorie a unui jocheu. El l-a slujit pe colonel cinci ani ca jocheu, şi şapte ani ca antrenor şi instructor şi s-a dovedit întotdeauna un om zelos şi cinstit. Avea în subordinele lui trei băieţi, întrucît grajdul nu e de prea mari proporţii şi colonelul nu ţine decît patru cai. Dintre aceşti băieţi, unul

stătea de veghe noapte de noapte în grajd, pe cînd ceilalți dormeau în podul grajdului. Toți trei băieții au recomandări excelente. John Straker, fiind căsătorit, locuia într-o vilă situată la vreo două sute de metri de grajd. Nu avea copii, o singură servitoare îi vedea de gospodărie și o ducea destul de bine cu banii. Terenul din jur e pustiu, dar la o distanță de circa jumătate de milă spre nord se află un grup de vile construite de un antreprenor din Tavistock, pentru persoane cu sănătatea șubredă și pentru acelea care doresc să respire aerul curat din Dartmoor. Localitatea Tavistock e situată la vreo două mile mai spre apus, iar pe bărăganul de acolo, tot la vreo două mile depărtare, se află marile grajduri de curse de la Capleton, care aparțin lordului Backwater și sînt conduse de Silas Brown. Încolo, străbătînd cîmpia, găsești peste tot locuri sălbatice și mlăștinoase, în care nu locuiește nimeni altcineva decît vreo cîțiva țigani nomazi. Asta era situația lunea trecută, cînd s-a produs catastrofa. În seara aceea caii fuseseră plimbați și adăpați ca de obicei, iar grajdul s-a închis la ora nouă. Doi dintre băieți s-au dus acasă la instructor și au luat cina în bucătărie, pe cînd al treilea, Ned Hunter, a rămas de pază. Cîteva minute după ora nouă, servitoarea, Edith Baxter, i-a dus la grajd cina, alcătuită dintr-o mîncare de berbec foarte condimentată. De băut nu i-a dus nimic, dat fiind că în grajd este instalată apă curentă și regulamentul îi interzicea băiatului de serviciu să bea altceva. Fata avea cu ea un felinar, întrucît era foarte întuneric pe poteca care taie terenul acela pustiu. Edith Baxter mai avea vreo treizeci de metri de mers pînă la grajd, cînd din întuneric s-a ivit un bărbat care i-a strigat să se oprească. În momentul cînd a intrat în cercul de lumină al felinarului, fata a văzut că e un domn bine și distins, îmbrăcat într-un costum sport de culoare gri, cu o șapcă de postav pe cap. Purta ghetre și avea un baston greu cu măciulie. Cel mai mult însă a impresionat-o pe fată chipul neobișnuit de palid al bărbatului și nervozitatea sa evidentă. Fetei i s-a părut că ar fi în vîrstă de treizeci și ceva de ani.

— Nu poți să-mi spui unde mă aflu ? a întrebat-o necunoscutul. Aproape că mă resemnasem la gîndul că voi dormi în aer liber, cînd am văzut felinarul dumitale.

— Vă aflați în preajma grajdului de pe domeniul King's Pyland.

— A, da ! Ce noroc pe mine ! strigă el. După cîte știu, un grăjdar doarme în fiecare seară singur acolo. Poate că asta

e cina pe care i-o duci. Sînt sigur că dumneata nu eşti aşa de mîndră, încît să refuzi să cîştigi nişte bani cu care să-ţi poţi cumpăra o rochie nouă, nu? Bărbatul a scos din buzunarul de la vestă o hîrtiuţă împăturită şi i-a spus fetei: Ai grijă să-i dai astă-seară băiatului acest bilet, şi în schimb ai să-ţi poţi lua cea mai frumoasă rochie ce se poate cumpăra cu bani.

Fata s-a speriat de insistenţa cu care i-a vorbit necunoscutul şi fugi de el, îndreptîndu-se spre ferestruia prin care dădea întotdeauna mîncare grăjdarului. Ferestruia era deschisă şi Hunter se afla înăuntru, aşezat la măsuţa din dreptul ferestrei. Edith începuse să-i povestească ce i s-a întîmplat, cînd necunoscutul se apropie din nou.

— Bună seara — zise el, uitîndu-se pe fereastră. Aş vrea să stau de vorbă cu dumneata.

Fata jură că în momentul în care vorbea necunoscutul, a observat în mîna lui un colţ de hîrtie albă — parc-ar fi fost un pachetel.

— Dar ce vă aduce aici? întrebă băiatul.

— Mă aduce o întîmplare care poate să-ţi umple buzunarele — îi răspunse necunoscutul. Ai doi cai în cursa dotată cu „Cupa Wessex": Fir-de-Argint şi Bayard. Vinde-mi şi mie un pont bun şi să ştii că am să te răsplătesc cum se cuvine. E adevărat că Bayard ar putea să-i dea celuilalt cal o sută de yarzi avans la kilometru şi că proprietarul grajdului a pariat tocmai pe acest cal?

— Va să zică dumneata eşti o iscoadă dintr-aia blestemată! strigă băiatul. Stai să-ţi arăt cum ne purtăm noi cu asemenea oameni la King's Pyland! Băiatul sări în sus şi traversă grajdul, ca să asmută cîinele asupra lui. Fata fugi acasă, dar se mai uită o dată înapoi şi-l văzu pe necunoscut aplecîndu-se pe ferestruică în grajd. Peste o clipă însă, cînd Hunter se repezi după el cu dulăul pe care-l dezlegase, necunoscutul dispăruse, şi cu toate că băiatul alergă în jurul tuturor clădirilor, nu izbuti să-i mai dea de urmă.

— O clipă! am strigat. Dar, mă rog, cînd a fugit afară cu cîinele, grăjdarul a lăsat uşa descuiată în urma lui?

— Straşnic, Watson! Straşnic! mi-a şoptit tovarăşul meu. Însemnătatea acestui amănunt m-a izbit atît de puternic, încît am trimis ieri o telegramă în Dartmoor, anume ca să lămuresc chestiunea. Băiatul a încuiat grajdul înainte de a ieşi din el. De asemenea, îmi permit să adaug că ferestruica era prea mică pentru ca un om să poată trece prin ea.

Hunter aşteptă pînă se întoarseră colegii lui, după care îi trimise vorbă antrenorului despre cele întîmplate. Straker se tulbură auzind această veste, deşi se pare că nu şi-a dat seama pe deplin de sensul întîmplării. Era însă vag neliniştit şi doamna Straker, trezindu-se peste noapte, pe la ora unu, îl văzu îmbrăcîndu-se. Drept răspuns la întrebările ei, Straker îi spuse că nu poate dormi, fiind neliniştit din pricina cailor, şi că are de gînd să se ducă pînă la grajd să vadă dacă totul e în ordine. Nevastă-sa îl imploră să rămînă acasă, cu atît mai mult cu cît auzea cum bate ploaia în fereastră, dar în ciuda rugăminţilor ei, el îşi puse pelerina şi plecă.

Trezindu-se la şapte dimineaţa, doamna Straker constată că soţul nu s-a întors încă. Se îmbrăcă în grabă, chemă servitoarea şi porni împreună cu ea către grajd. Uşa grajdului era deschisă, înăuntru, ghemuit pe un scaun, se afla Hunter, într-o stare de toropeală completă, boxa armăsarului favorit era goală şi nici urmă de antrenor.

Cei doi băieţi, care dormeau în podul de deasupra cămăruţei cu harnaşamentele, fură treziţi în mare grabă. Nu auziseră nimic peste noapte, pentru că de felul lor aveau un somn greu. Era evident că Hunter se afla sub înrîurirea unui drog puternic; şi întrucît de la el nu se putea obţine nici o vorbă de înţeles, fu lăsat să doarmă pînă-i trecu toropeala, iar cei doi băieţi şi femeile fugiră să-l caute pe Straker şi armăsarul. În momentul acela cu toţii nădăjduiau că antrenorul o fi avut vreun motiv serios pentru a scoate calul la plimbare dis-de-dimineaţă, însă urcînd movila din preajma casei, de pe care se poate vedea tot terenul înconjurător, nu numai că nu găsiră nici o urmă a favoritului, dar descoperiră unele semne care prevesteau că se aflau în prezenţa unei tragedii.

La cîteva sute de metri de grajd, pe un tufiş, atîrna pelerina lui John Straker. Imediat alături se afla o mică văgăună, sau mai degrabă o groapă în mijlocul bărăganului şi în fundul ei descoperiră cadavrul nefericitului antrenor. Capul îi fusese sfărîmat de o lovitură cruntă, aplicată cu o armă grea; şi mai avea o altă rană la coapsă: o tăietură lungă şi dreaptă, făcută evident cu o armă foarte ascuţită. Era limpede însă că Straker se apărase cu dîrzenie împotriva atacatorilor, pentru că în mîna dreaptă avea un cuţitaş plin de sînge închegat pînă în plăsele, iar în mîna stîngă ţinea strîns un fular de culoare roşie, cu buline negre; servitoarea îl re-

cunoscu a fi cel purtat la gît, cu o seară înainte, de necunoscutul care-şi făcuse apariţia la grajd.

Cînd îşi reveni din toropeală, Hunter declară şi el că e absolut sigur că fularul aparţine necunoscutului. De asemenea, era sigur că acelaşi necunoscut, în timp ce stătea la fereastră, i-a drogat mîncarea de berbec, lipsind astfel grajdul de paznic.

Cît despre calul care lipsea, noroiul din fundul gropii aceleia fatale purta destule semne din care reieşea prezenţa lui acolo în momentul luptei, însă din dimineaţa aceea calul a dispărut şi cu toate că s-a oferit o mare recompensă şi au fost înştiinţaţi toţi ţiganii de pe bărăganul Dartmoor, nu s-a aflat nici o veste în privinţa calului. În sfîrşit, analiza a arătat că resturile de cină lăsate de grăjdar conţineau o cantitate apreciabilă de praf de opium, în timp ce oamenii din casă, care cinaseră din aceeaşi mîncare, n-au avut nimic de suferit.

Acestea sînt elementele principale ale cazului în chestiune, prezentate fără nici un fel de înfloriturl ori supoziţii. Acum am să recapitulez ce a făcut poliţia în această chestiune.

Inspectorul Gregory, căruia i-a fost încredinţat acest caz, este un poliţiht extrem de competent. Dacă ar avea norocul să fie înzestrat şi cu imaginaţie, ar putea să se ridice la un rang foarte înalt în meseria lui. De îndată ce a sosit acolo, a găsit şi arestat prompt pe omul asupra căruia cad în mod firesc bănuielile. N-a fost prea greu să pună mîna pe el, pentru că era binecunoscut în împrejurimi. Se pare că numele său este Fitzroy Simpson. E un om de familie foarte bună, cu o educaţie aleasă, care şi-a ripisit averea la curse şi trăieşte acum din cîştigul destul de modest pe care îl realizează ca bookmaker de mică anvergură şi mare fineţe, pe la cluburile sportive ale Londrei. Din cercetarea registrelor sale de pariuri a reieşit că el înregistrase pariuri în valoare de 5 000 lire împotriva favoritului în această cursă.

La arestarea sa, el spuse că venise în Dartmoor cu speranţa de a căpăta oarecari informaţii privitoare la caii de la King's Pyland, precum şi cu privire la Desborough, cel de-al doilea favorit al cursei, îngrijit de Silas Brown la grajdurile Capleton. El nu încercă să nege că a făcut în seara anterioară tot ceea ce se spusese, dar declară că n-avusese nici un fel de scopuri criminale, ci pur şi simplu dorise să obţină informaţii de la sursă. În momentul cînd i se arătă fularul pe care îl purtase la gît, fu absolut incapabil să justifice pre-

zența lui în mîna celui ucis. Hainele sale erau ude, ceea ce trăda faptul că umblase prin ploaie și furtună în noaptea anterioară, iar bastonul lui de lemn malaez, cu o greutate de plumb la cap, constituia o armă care, prin lovituri repetate, ar fi putut să producă rănile îngrozitoare de pe urma cărora sucombase Straker.

Pe de altă parte, el personal nu avea nici un fel de rană, în timp ce cuțitul lui Straker era o dovadă că cel puțin unul dintre atacatorii săi prezenta o asemenea urmă. Decî, ți-am înfățișat pe scurt toate faptele, dragă Watson, și dacă ai putea să aduci vreo lumină cu inteligența ta, ți-aș fi extrem de recunoscător.

Ascultasem cu maximum de interes relatarea pe care mi-o făcuse Holmes cu claritatea sa caracteristică; deși majoritatea lucrurilor îmi erau binecunoscute, nu apreciasem îndeajuns importanța lor și nici legătura dintre ele.

— Nu e oare posibil — i-am sugerat eu — ca tăietura din coapsa lui Straker să și-o fi făcut singur, în cursul zbuciumului și convulsiilor care au urmat rănii primite la creier?

— E mai mult decît posibil, e chiar probabil — mi-a răspuns Holmes. În cazul acesta, unul din principalele puncte în favoarea acuzatului cade.

— Și totuși — i-am spus — nici acum nu pot să înțeleg care este teoria poliției.

— Mă tem că orice teorie am prezenta, ar fi însoțită de obiecții foarte serioase — mi-a răspuns tovarășul meu. După cîte cred eu, poliția își închipuie că acest Fitzroy Simpson l-a drogat pe băiat și după ce a izbutit într-un fel sau altul să facă rost de o altă cheie, a deschis ușa grajdului, a scos calul din el, aparent cu intenția de a-l răpi. Frîul calului lipsește, deci se prea poate să i-l fi pus Simpson. Apoi, lăsînd ușa deschisă în urma lui, a plecat cu calul peste bărăgan, cînd deodată l-a întîlnit sau l-a ajuns din urmă antrenorul. Bineînțeles că între ei a început o luptă. Simpson i-a zdrobit lui Straker țeasta cu măciulia bastonului, fără ca victima, în legitimă apărare, să-l rănească cu cuțitul ce-l avea asupra lui. Cît despre cal, a fost dus probabil de hoț într-o ascunzătoare secretă, sau poate a fugit în timpul luptei și rătăcește acum pe undeva pe bărăgan, sau prin mlaștini. Cam așa se înfățișează cazul în concepția poliției și oricît de improbabilă ar fi această explicație, altele sînt și mai puțin probabile. În orice caz, de îndată ce mă voi afla la fața locului, voi verifica ipoteza. Dar pînă atunci nu prea văd cum am putea

să mai obținem date suplimentare care să ne facă să avansăm în această problemă.

Abia seara am ajuns în orășelul Tavistock, care se înalță ca partea bombată a unui scut în mijlocul terenurilor mlăștinoase din Dartmoor. La gară ne așteptau doi domni. Unul era înalt și blond, cu o coamă leonină și cu barbă; ochii de un albastru deschis, aveau o privire curioasă și pătrunzătoare. Celălalt era mic și vioi, foarte elegant și dichisit, îmbrăcat cu redingotă și ghetre, cu favoriți mici și bine îngrijiți, și cu monoclu. Acesta era colonelul Ross, binecunoscutul sportsman, iar celălalt, inspectorul Gregory, un om care făcea o carieră frumoasă și rapidă în corpul de detectivi al poliției engleze.

— Sînt încîntat de venirea dumitale, domnule Holmes — spuse colonelul. Domnul inspector, aci de față, a făcut tot ce se putea presupune că ar fi indicat; dar nu vreau să las nefolosită nici o posibilitate de a-l răzbuna pe bietul Straker și pentru a-mi recăpăta calul.

— A mai intervenit ceva nou? întrebă Holmes.

— Cu regret trebuie să spun că nu am făcut decît prea puține progrese — răspunse inspectorul. În fața gării ne așteaptă o trăsură deschisă și, întrucît fără doar și poate doriți să vedeți locul cu pricina înainte de căderea nopții, o să discutăm chestiunea pe drum.

Peste o clipă ne aflam cu toții instalați în landoul confortabil și mergeam la trap prin ciudatul și vechiul orășel din comitatul Devonshire. Inspectorul Gregory era obsedat de cazul respectiv și dădea drumul la un șuvoi neîntrerupt de observații și comentarii, iar Holmes intervenea doar din cînd în cînd cu cîte o întrebare sau exclamație. Colonelul Ross stătea rezemat de pernele trăsurii, cu brațele încrucișate, cu pălăria trasă pe ochi, în timp ce eu ascultam cu interes dialogul celor doi detectivi. Gregory expunea o teorie identică cu cea pe care presupusese Holmes în tren că o va formula.

— S-a strîns lațul destul de tare în jurul lui Fitzroy Simpson — zise Gregory — și eu personal cred că el e omul pe care-l căutăm. Pe de altă parte, recunosc că dovezile sînt pur circumstanțiale și că ar putea să intervină vreun eveniment nou care să ne răstoarne complet teoria.

— Dar cum rămîne cu cuțitul lui Straker?

— Am ajuns la concluzia de netăgăduit că s-a rănit singur în cădere.

— Aceeași sugestie mi-a făcut-o și prietenul meu, doctorul Watson, cînd veneam încoace. Dacă se dovedește adevărată, ea nu e cîtuși de puțin în favoarea lui Simpson ăsta.

— Fără doar și poate. El nu are nici cuțit, și nici vreo urmă de rană. Dovezile împotriva lui sînt fără îndoială puternice. El avea un mare interes să facă să dispară favoritul. E bănuit de drogarea grăjdarului. Nu încape îndoială că a circulat pe ploaie și furtună în noaptea respectivă, era înarmat cu un baston cu măciulie grea, iar fularul de la gîtul lui a fost găsit în mîna mortului. Cred că avem destule probe pentru a ne putea prezenta cu această acuzație în fața Curții cu Juri.

Holmes clătină din cap.

— Un avocat deștept ar face praf toată această teorie — zise el. Ce motiv ar fi avut Simpson să scoată calul din grajd ?

Dac-ar fi dorit să-i facă un rău, de ce nu l-a săvîrșit chiar acolo, la fața locului ? S-a găsit în posesia lui o cheie falsă ? Ce farmacist i-a vîndut praful de opiu și, mai presus de toate, unde ar fi putut el, care nu e de prin partea locului, să ascundă un cal, și încă un cal așa de celebru ca acesta ? Ce explicație a dat el cu privire la hîrtia pe care i-a cerut fetei să i-o înmîneze grăjdarului ?

— El zice că era o bancnotă de zece lire. S-a găsit într-adevăr o asemenea bancnotă în punga lui. Celelalte obiecții pe care le-ați ridicat dumneavoastră nu sînt chiar așa redutabile cum par. El nu e total străin de meleagurile acestea. În timpul verii a stat de două ori la Tavistock. Opiul l-a cumpărat, probabil, de la Londra. Cheia care i-a slujit pentru deschiderea grajdului putea să fi fost aruncată ulterior. Calul se prea poate să se afle în fundul vreunei gropi sau a unei mine părăsite de pe bărăgan.

— Ce zice el în privința fularului ?

— Recunoaște că e al lui și declară că l-a pierdut. Dar a intervenit un element nou, care poate să justifice scoaterea calului din grajd de către Simpson.

Holmes își ciuli urechile.

— Am descoperit urme, care arată că o șatră de țigani se așezase luni seara la depărtare de circa o milă de locul crimei. Marți au plecat. Acum, presupunînd că a existat o înțelegere între Simpson și acești țigani, nu e oare posibil ca el să fi dus armăsarul la acești țigani, înainte de a se fi cer-

cetat zona sau, pe de altă parte, ca armăsarul să se afle acum în posesia ţiganilor ?

— Tot ce se poate.

— Se fac acum cercetări pe tot cuprinsul ţinutului, pentru a da de urma acestor ţigani. De asemenea, am cercetat personal toate grajdurile şi acareturile caselor din Tavistock pe o rază de zece mile de jur împrejur.

— După cîte am înţeles, există un alt grajd de cai de curse în apropiere.

— Da, şi acesta e un factor pe care bineînţeles nu trebuie să-l neglijăm, întrucît Desborough, calul antrenat la aceste grajduri, era al doilea favorit al cursei. Proprietarul său avea tot interesul să dispară favoritul principal. Se ştie că Silas Brown, antrenorul calului Desborough, a pariat sume mari în cursa respectivă şi de asemeni că nu era de loc prieten cu bietul Straker. Am cercetat însă grajdurile şi n-am găsit nici un indiciu în legătură cu cazul nostru.

— Şi nici un indiciu din care să se vadă că acest Simpson e legat de interesele grajdurilor Capleton ?

— Nici unul.

Holmes se lăsă pe spate şi conversaţia încetă. Peste cîteva minute, vizitul nostru opri în faţa unei vilişoare drăguţe, de cărămidă roşie, cu streşinile joase, de la marginea drumului. La o oarecare distanţă, dincolo de o peluză de gazon, se afla o clădire lungă, cu acoperişul de ţiglă cenuşie. În toate celelalte direcţii se întindeau pînă la marginea zării curbele domoale ale bărăganului, căruia ferigile veştede îi dădeau culoarea bronzului : zarea era întreruptă doar de turlele din Tavistock şi de un grup de case, aflate departe, spre apus — grajdurile Capleton. Cu toţii ne-am grăbit să coborîm, cu excepţia lui Holmes, care a continuat să rămînă rezemat de pernele trăsurii, cu ochii pierduţi în zare ; era complet absorbit de propriile lui gînduri. Abia cînd i-am atins braţul s-a trezit, cu o tresărire violentă, şi s-a dat jos din trăsură.

— Iertaţi-mă — zise el, întorcîndu-se spre colonelul Ross, care-l privea surprins. Visam cu ochii deschişi.

În privirile lui Holmes stăruia o lucire puternică şi o oarecare agitaţie stăpînită. Pentru mine, deprins cu obiceiurile lui, era clar că a prins un fir, deşi nu-mi puteam închipui de unde.

— Poate aţi prefera să mergeţi imediat la locul crimei, domnule Holmes ? zise Gregory

— Ba nu, aş prefera să mai rămîn puţin aici şi să cer-

cetez vreo două chestiuni de amănunt. Bănuiesc că Straker a fost adus îndărăt aici, nu?

— Da, e sus. Mîine are loc ancheta parchetului.

— Era de mulți ani în serviciul dumneavoastră, domnule colonel?

— Totdeauna m-a slujit cît se poate de bine.

— Domnule inspector, bănuiesc că ați făcut un inventar al lucrurilor care se aflau în buzunarele lui Straker, în momentul cînd a murit?

— Am toate aceste obiecte în odaia de toate zilele; dacă doriți, le puteți vedea.

— Mi-ar face mare plăcere să le văd.

Ne-am dus cu toții în odaia din față și ne-am așezat în jurul mesei din mijlocul încăperii, în timp ce inspectorul a descuiat o cutie pătrată de metal și a așternut în fața noastră o grămăjoară de lucruri. Era o cutie de chibrituri, o lumînare arsă pînă la jumătate, o soluție pentru oprirea sîngerării, o pipă de lemn, o pungă de piele de focă cu tutun de pipă, un ceas de argint cu lanț de aur, cinci monede de aur de o liră, o trusă de creioane din aluminiu, cîteva hîrtii și un cuțit cu mîner de fildeș și lamă rigidă dar foarte fină, neflexibilă, de la firma Weiss & Comp, Londra.

— Cuțitul ăsta e foarte ciudat — zise Holmes, luîndu-l în mînă și cercetîndu-l cu atenție. Întrucît văd pete de sînge pe el, bănuiesc că e cel care a fost găsit în mîna mortului. Watson, un asemenea cuțit e, fără îndoială, un lucru din specialitatea ta.

— E ceea ce numim noi un bisturiu pentru operații pe ochi — am răspuns.

— Așa am bănuit și eu. O lamă foarte fină, destinată unor operații foarte delicate. Destul de ciudat ca un om să-l ia cu el într-o expediție dificilă, cu atît mai mult cu cît nici nu e vorba de un briceag pe care să-l poți închide cînd îl pui în buzunar.

— Vîrful lamei era apărat de un disc de plută, pe care l-am găsit lîngă trupul victimei — zise inspectorul. Nevastă-sa ne spune că de cîteva zile Straker avea acest cuțit pe noptieră și că, plecînd din odaie l-a luat cu el. Nu era o armă prea bună, dar poate că alta mai potrivită nu a găsit la îndemînă în momentul respectiv.

— Se prea poate. Și cu hîrtiile astea ce-i?

— Trei dintre ele sînt facturi de la negustorii de furaje. Una este o scrisoare cu instrucțiuni de la colonelul Ross.

Astălaltă e o notă de plată de la o croitoreasă din Bond Street, madame Lesurier, adresată domnului Darbyshire, pentru suma de treizeci şi şapte de lire şi cincisprezece şilingi. Doamna Straker spune că Darbyshire era un prieten de-al soţului ei, şi că uneori scrisorile lui erau trimise aici.

— Doamna Darbyshire are gusturi destul de costisitoare — remarcă Holmes cu ochii la nota de plată. Douăzeci şi două de guinee (treizeci şi şapte de lire) e un preţ destul de mare pentru o singură toaletă. Dar, mă rog, se pare că altceva e greu să mai aflăm de aici, aşa că ar fi bine să mergem acum la locul crimei.

Cînd am ieşit din odaia de toate zilele, o femeie care aştepta pe coridor a făcut un pas înainte şi l-a apucat de mînecă pe inspector. Avea faţa răvăşită, slabă şi agitată ; se vedea bine că a trecut de curînd prin nişte clipe de groază.

— I-aţi prins ? I-aţi găsit ? întrebă ea gîfîind.

— Nu, doamnă Straker ; dar domnul Holmes, aici de faţă, a venit de la Londra ca să ne ajute şi o să facem împreună tot posibilul.

— Sînt sigur că v-am cunoscut la un picnic la Plymouth, acum cîţiva ani, nu-i aşa, doamnă Straker ? zise Holmes.

— Nu, domnule, vă înşelaţi.

— Vai de mine, aş fi putut să jur că-i aşa ! Eraţi îmbrăcată cu un taior de mătase gris-perle, cu garnitură de pene de struţ.

— În viaţa mea nu am purtat o asemenea toaletă — răspunse doamna.

— Atunci înseamnă că m-am înşelat — zise Holmes şi, cerîndu-şi scuze, îl urmă pe inspector afară din casă.

Am pornit cu toţii de-a curmezişul cîmpiei şi curînd am ajuns la groapa în care fusese descoperit trupul lui Straker. La marginea adînciturii se aflau tufişurile de grozamă pe care atîrnase pelerina.

— După cîte am înţeles, în noaptea cu pricina nu bătea vîntul — zise Holmes.

— Nu vîntul nu bătea, însă ploua cu găleata.

— Atunci înseamnă că pelerina n-a fost aruncată de vînt pe tufişurile respective, ci a fost pusă acolo.

— Da, era întinsă peste arbust.

— Ceea ce-mi spuneţi e extrem de interesant. Văd că sînt multe urme de paşi. Fără îndoială că au mai călcat mulţi oameni pe locul ăsta de luni seara încoace.

— Nu, pentru că am pus aici la o parte o rogojină și cu toții am stat numai pe ea.

— Perfect.

— În sacul ăsta am una din cizmele pe care le purta Starker și un pantof de-al lui Fitzroy Simpson, precum și o potcoavă de-a lui Fir-de-Argint.

— Domnule inspector, depășiți toate așteptările!

Holmes luă sacul și, coborînd în scobitura terenului, trase rogojina mai spre centru. Apoi, întinzîndu-se pe burtă și sprijinindu-și bărbia în mînă, cercetă cu multă atenție urmele de pași rămase în noroiul din fața lui.

— Hei! strigă el deodată. Dar ce-i asta?

Era un chibrit de ceară, ars pe jumătate, atît de plin de noroi, încît părea la început să fie doar o așchie de lemn.

— Nu-mi dau seama cum a putut să-mi scape acest amănunt — zise inspectorul, cu o vădită expresie de enervare.

— Era aproape invizibil, fiind îngropat pe jumătate în noroi. Eu unul l-am văzut doar pentru că-l căutam.

— Cum adică? Vă așteptați să-l găsiți?

— Nu mi s-a părut imposibil să dau de el.

Holmes scoase ghetele din sac și compară urma pe care o lăsa fiecare din ele cu cea de pe pămînt. Apoi se cățără pînă la marginea gropii și începu să se tîrască printre ferigi și tufișuri.

— Mă tem că alte urme nu mai sînt — zise inspectorul. Am cercetat cu atenție terenul în toate direcțiile, pe o rază de o sută de metri.

— Serios? întrebă Holmes ridicîndu-se. Atunci ar fi o obrăznicie nepermisă din partea mea, după cele ce mi-ați spus, să reiau operația. Dar aș dori să fac o mică plimbare pe locul acesta pustiu, înainte de lăsarea întunericului ca să recunosc terenul pentru investigațiile de mîine, și cred că am să iau și potcoava asta în buzunar, ca să-mi poarte noroc.

Colonelul Ross, care manifestase oarecare enervare față de metoda calmă și sistematică de lucru a tovarășului meu, se uită la ceas.

— Te-aș ruga să te întorci cu mine, domnule inspector — zise el. Sînt cîteva chestiuni în care aș dori să te consult, în special dacă nu cumva avem față de public datoria să ștergem numele calului nostru de pe lista concurenților la cupa Wessex.

— Asta în nici un caz! strigă Holmes hotărît. Eu unul aș lăsa calul pe listă.

Colonelul se înclină.

— Îmi pare foarte bine că am putut afla părerea dumitale, domnule — zise el. Cînd vă terminați plimbarea, ne găsiți acasă la bietul Straker, și vom putea merge apoi împreună cu trăsura la Tavistock.

Colonelul se întoarse împreună cu inspectorul, în timp ce Holmes și cu mine o pornirăm încet, de-a curmezișul bărăganului. Soarele începea să asfințească îndărătul grajdurilor de la Capleton și cîmpia lungă și ușor înclinată din fața noastră căpătă nuanțe aurii, preschimbate pe alocuri într-un cafeniu-roșiatic, acolo unde ferigile și ciulinii prindeau ultimele raze ale înserării. Însă frumusețea peisajului îl lăsa absolut rece pe tovarășul meu, care era copleșit de gînduri.

— Uite cum stau lucrurile, Watson — zise el în cele din urmă. Cred că pentru moment am putea să lăsăm la o parte problema asasinului lui John Straker și ar trebui să ne limităm să aflăm ce s-a întîmplat cu calul. Presupunînd că a luat-o la fugă în timpul tragediei sau după consumarea ei, unde ar fi putut să se ducă? Calul e un animal cu un pronunțat spirit de turmă. Dacă a fost lăsat singur, instinctele sale l-ar fi dus fie înapoi la King's Pyland, fie la Capleton. Ce rost ar fi avut să fugă într-aiurea pe bărăgan? Și în orice caz, pînă în momentul de față, ar fi dat cineva de urma lui. Iar pe de altă parte, ce rost ar fi avut să-l răpească țiganii? Oamenii ăștia întotdeauna o iau din loc cînd aud de vreun bucluc, pentru că n-au nici un chef să-i sîcîie poliția cu cercetările. Cît despre vînzare, nu puteau trage nădejde să vîndă un asemenea cal. Ar fi riscat enorm de mult și n-ar fi cîștigat nimic furîndu-l. Asta-i mai presus de orice îndoială.

— Atunci unde e calul?

— Ți-am mai spus că trebuie să se fi dus ori la King's Pyland, ori la Capleton. La King's Pyland nu e. Deci este la Capleton. Să folosim această presupunere ca o ipoteză experimentală și să vedem la ce ne duce. După cum a remarcat și inspectorul, această parte a bărăganului este un teren tare și uscat. El însă coboară spre Capleton și, după cum văd de aici, în partea aceea se află o scobitură mai lungă, care probabil marți noaptea a fost foarte jilavă. Dacă presupunerea noastră este justă, atunci calul trebuie să fi traversat acest teren, și acolo cred eu că ar fi cazul să-i căutăm urmele.

În timpul acestei conversații ne continuasem drumul cu pași destul de repezi și după cîteva minute ne și aflam la scobitura cu pricina. La rugămintea lui Holmes, am coborît

malul vîlcelei către dreapta, în timp ce el s-a îndreptat spre stînga. Nici nu apucasem bine să facem cincizeci de paşi, cînd l-am şi auzit strigînd, şi l-am văzut făcîndu-mi semn cu mîna să mă apropii. Pe terenul moale din faţa lui se vedeau bine adînciturile de copite şi potcoava pe care a scos-o din buzunar se potrivea exact cu urmele calului respectiv.

— Iată, dragul meu, valoarea imaginaţiei — zise Holmes. Asta e tocmai calitatea care-i lipseşte lui Gregory. Noi ne-am închipuit ce s-ar fi putut întîmpla, ne-am slujit de această presupunere, şi am găsit că realitatea ne dă dreptate. Să mergem mai departe.

Am traversat fundul mlăştinos al vîlcelei şi am străbătut apoi cam un sfert de milă de terenuri ierboase, uscate şi tari. Apoi, pe panta care urma, am văzut din nou urmele calului. Iar le-am pierdut pe parcursul unei jumătăţi de milă, dar le-am regăsit foarte aproape de Capleton. Holmes a fost primul care a dat cu ochii de ele şi mi le-a arătat, cu o expresie de triumf pe faţă. Alături de urmele calului se vedeau limpede şi urmele paşilor unui om.

— Dar pînă acum calul era singur ! am strigat.

— Tocmai. Pînă acum a fost singur. Ei, dar asta ce mai este ?

Cele două şiruri de urme se întorceau brusc şi luau direcţia domeniului King's Pyland. Holmes a scos un şuierat şi am pornit amîndoi de-a lungul urmelor. El nu le scăpa din ochi, dar eu m-am uitat întîmplător puţin într-o parte şi, spre surprinderea mea, am văzut aceleaşi urme întorcîndu-se înapoi, în direcţia opusă.

— Bravo ţie, Watson ! mi-a spus Holmes, cînd i le-am arătat. Ne-ai scutit de un drum lung, care ne-ar fi făcut numai să pierdem vremea. Hai să cercetăm drumul de înapoiere.

N-a trebuit să mergem prea mult. Urmele încetau la asfaltul aleii care ducea la poarta grajdului Capleton. La apropierea noastră, din grajd a ieşit un argat.

— N-avem nevoie de vagabonzi pe aici ! strigă el.

— Vreau să pun numai o întrebare — zise Holmes, cu mîna în buzunarul de la vestă. Dac-aş veni mîine dimineaţă, la ora cinci, ar fi prea devreme ca să vorbesc cu stăpînul dumitale, domnule Silas Brown ?

— Hei, domnule, dac-o să fie cineva sculat, apoi sigur că dînsul e ăla, pentru că se trezeşte totdeauna primul. Dar uitaţi-l aici, domnule, aşa că vă poate răspunde chiar el la

întrebări. Nu, domnule, nu! Dacă mă vede că mă ating de banii dumneavoastră, îmi pierd pîinea. Dacă vreți, mi-i dați mai pe urmă.

În timp ce Sherlock Holmes punea la loc în buzunar moneda de jumătate de coroană pe care tocmai o scosese, pe poartă ieși un bărbat mai în vîrstă, cu o înfățișare feroce, care pocnea într-una dintr-o cravașă grea.

— Ce-i asta, Dawson? strigă el. Lasă trăncăneala! Du-te și vezi-ți de treabă! Iar voi ce naiba căutați pe-aici?

— Vodam să vorbim cinci minute cu dumneavoastră, scumpe domn — zise Holmes cu glas mieros.

— N-am timp să vorbesc cu orice pierde-vară. N-avem nevoie de intruși pe-aici. Cărați-vă, că altfel asmut cîinele asupra voastră!

Holmes se aplecă înainte și șopti ceva în urechea instructorului. Acesta tresări puternic și se înroși pînă în albul ochilor.

— E o minciună! strigă el. O minciună sfruntată!

— Mă rog! Ne certăm în privința asta aici, în public, sau discutăm în taină, în biroul dumneavoastră?

— Bine, dacă doriți, poftiți înăuntru.

Holmes zîmbi.

— Nu te țin decît vreo cîteva minute, Watson — zise el. Și acum, domnule Brown, sînt întru totul la dispoziția dumneavoastră.

A durat o jumătate de oră bună și pînă s-a întors Holmes și cu instructorul, toate nuanțele roșiatice ale peisajului deveniseră cenușii. În viața mea nu am văzut o schimbare atît de rapidă la un om, ca aceea care se petrecuse în acest răstimp cu Silas Brown. Fața lui era pămîntie, ca cenușa parcă, pe frunte îi străluceau picături de sudoare și mîinile în care ținea cravașa îi tremurau, așa că acum aceasta flutura ca o rămurică bătută de vînt. Dispăruse și maniera lui arogantă și teroristă și acum se gudura pe lîngă tovarășul meu ca o javră pe lîngă stăpîn.

— Instrucțiunile dumneavoastră vor fi îndeplinite întocmai — zise el.

— Nu trebuie să se producă nici cea mai mică eroare — zise Holmes, uitîndu-se în jur. Celălalt tresări văzînd amenințarea din ochii detectivului.

— Nu, nu. Vă asigur că nu voi tolera nici o greșeală. Va fi acolo la timp. Îl schimb mai întîi, sau după aceea?

Holmes se gîndi o clipă și apoi izbucni în rîs.

— Nu, nu-l schimba — zise el. Am să-ţi scriu în privinţa asta. Şi acum, te rog să nu cumva să recurgi la vreo şmecherie, că altfel...

— Puteţi avea toată încrederea în mine. Toată încrederea !

— Să ai grijă de el în ziua respectivă, ca şi cum ar fi al dumitale.

— Lăsaţi pe mine.

— Da, bănuiesc că mă pot bizui pe dumneata. Bine, mîine o să ai veşti de la mine.

Drept care se răsuci pe călcîi, fără să ia în seamă mîna tremurătoare pe care i-o întinsese celălalt şi porni împreună cu mine spre King's Pyland.

— Rar mi-a fost dat să întîlnesc o combinaţie mai desăvîrşită de terorist, laş şi pungaş, decît e domnul Silas Brown — remarcă Holmes, în timp ce grăbeam amîndoi pasul.

— Va să zică armăsarul e la el, da ?

— A încercat el să bîiguie ceva că n-ar fi, însă i-am descris aşa de exact acţiunile lui din dimineaţa aceea, încît e convins că eu îl supravegheam din umbră. Bineînţeles, nu ţi-a scăpat amănuntul că urmele acelea de picioare aveau o formă cu totul deosebită, cu botul încălţămintei drept, ceea ce corespunde exact cu cizmele ăstuia. Pe de altă parte, e de la sine înţeles că nici o slugă n-ar fi îndrăznit să facă un asemenea lucru. I-am povestit cum, în dimineaţa respectivă, a fost ca de obicei în picioare mai devreme decît toţi ceilalţi, cum a văzut rătăcind pe bărăgan un cal necunoscut, cum s-a dus către el şi ce uimit a fost recunoscînd pata albă din fruntea favoritului, de la care i se trage şi numele de Fir-de-Argint ; cum şi-a dat astfel seama că norocul i-a adus în puterea lui singurul cal care ar fi putut să-l învingă pe cel pe care miza el. Apoi i-am descris cum a simţit mai întîi imboldul de a duce calul înapoi la King's Pyland, dar diavolul i-a arătat că e mai bine să ţină calul închis pînă după cursă, drept care el l-a dus înapoi şi l-a ascuns la Capleton. După ce i-am expus astfel toate amănuntele, s-a dat bătut şi s-a gîndit numai cum să-şi scape pielea

— Bine, dar grajdurile lui au fost percheziţionate.

— A, un şnapan dintr-ăsta specializat în curse de cai ştie multe trucuri.

— Bine, dar nu ţi-e frică să laşi calul în puterea lui acum, cînd are tot interesul să-i facă un rău ?

— Dimpotrivă, o să-l păzească, dragul meu, ca pe ochii din cap. Ştie că singura lui speranţă de a obţine îndurare este să aducă armăsarul nevătămat.

— Colonelul Ross nu mi s-a părut cîtuşi de puţin un om capabil să manifeste vreodată prea multă îndurare.

— Chestiunea nu depinde de colonelul Ross. Eu îmi urmez propriile mele metode şi îi spun lui mai multe sau mai puţine, după cum am chef. Asta e avantajul de a lucra neoficial. Nu ştiu dacă ai remarcat, Watson, dar colonelul m-a luat cam de sus, aşa că parcă aş fi tentat să mă distrez puţin pe socoteala lui. Te rog să nu-i spui absolut nimic despre cal.

— Ei, cum o să-i spun fără permisiunea ta ?

— Şi, bineînţeles, asta rămîne încă o chestiune minoră faţă de problema asasinării lui John Straker.

— Şi acum o să te consacri acestei probleme ?

— Dimpotrivă. Ne întoarcem amîndoi la Londra cu trenul de seară.

Cuvintele prietenului meu m-au uluit. Nu stătusem decît vreo cîteva ore în Devonshire şi mi-era cu neputinţă să înţeleg cum îi venea să lase baltă o cercetare pe care o începuse într-o manieră atît de strălucitoare. N-am mai putut scoate o vorbă de la el, pînă ce ne-am întors în casa antrenorului. Colonelul şi cu inspectorul ne aşteptau în salonaş.

— Prietenul meu şi cu mine ne întoarcem la Londra cu expresul de la miezul nopţii — zise Holmes. Ne-a făcut mare plăcere să respirăm puţin aerul dumneavoastră minunat din Dartmoor.

Inspectorul făcu ochii mari, iar colonelul îşi strîmbă gura într-un rînjet batjocoritor.

— Va să zică aţi abandonat orice speranţă de a-l aresta pe ucigaşul bietului Straker — zise el.

Holmes dădu din umeri.

— Fără doar şi poate că există mari obstacole în această privinţă — zise el. Am însă toate speranţele ca armăsarul dumneavoastră să ia startul în cursa de marţi şi vă rog din suflet să vă pregătiţi jocheul. Dacă nu vă supăraţi, aţi putea să-mi furnizaţi o fotografie a domnului John Straker ?

Inspectorul scoase o fotografie din plicul pe care-l avea în buzunar şi i-o dădu lui Holmes.

— Dragul meu Gregory, dar îmi anticipezi toate dorinţele ! Dacă îmi permiteţi să vă mai reţin o clipă, aş dori să pun o întrebare fetei de serviciu.

— Trebuie să mărturisesc că mă cam descumpănește consilierul nostru de la Londra — zise colonelul Ross pe șleau, de îndată ce prietenul meu părăsi încăperea. Eu nu văd să fi înaintat cu ceva de la sosirea lui.

— Cel puțin aveți asigurarea că armăsarul dumneavoastră va lua startul în cursă — i-am zis eu.

— Da, am această asigurare — mi-a răspuns colonelul dînd din umeri. Însă eu aș prefera să am calul.

Eram gata să-i spun ceva ca să-mi apăr prietenul, cînd acesta reveni în odaie.

— Și acum, domnilor — zise el — sînt gata să merg cu dumneavoastră la Tavistock.

La urcarea noastră în trăsură ne ținu ușa deschisă unul dintre băieții de la grajd. Deodată, se păru că lui Holmes i-a venit o idee, pentru că se aplecă ușor înainte și-l apucă de mînecă pe băiat:

— În țarcul ăla aveți niște oi — zise el. Cine vede de ele?

— Eu, domnule.

— N-ai observat nimic ciudat la ele în ultima vreme?

— Nu, domnule, mare lucru n-am văzut; dar vreo trei din ele au început să șchiopăteze.

Mi-am dat seama că Holmes e extrem de încîntat, pentru că a rîs satisfăcut și a început să-și frece mîinile.

— O ipoteză hazardată — zise el, ciupindu-mă de braț. Gregory, permite-mi să-ți atrag atenția asupra acestei neobișnuite epidemii care bîntuie printre oi. Putem porni, vizitiu.

Pe fața colonelului Ross stăruia și acum o expresie grăitoare pentru părerea proastă la care ajunsese în privința capacității tovarășului meu. Inspectorul însă deveni deodată foarte atent.

— Și asta vi se pare important? întrebă el.

— Extrem de important.

— Mai e vreun alt amănunt asupra căruia ați vrea să-mi atrageți atenția?

— Asupra curiosului incident care s-a petrecut în cursul nopții cu cîinele.

— Dar cîinele n-a făcut nimic în cursul nopții.

— Păi tocmai ăsta e incidentul curios — remarcă Sherlock Holmes.

Peste patru zile Holmes și cu mine ne aflam din nou în trenul de Winchester, ca să participăm la cursa dotată cu cupa Wessex. În urma mesajului transmis, colonelul Ross ne

întîmpină în fața gării și ne conduse cu trăsura lui la hipodromul de la marginea orașului Avea un aer foarte grav și maniere cît se poate de glaciale.

— N-am văzut încă nici urmă de cal — zise el.

— Bănuiesc că dacă o să-l vedeți, o să-l recunoașteți ? întrebă Holmes.

Colonelul se supără cumplit :

— Sînt de douăzeci de ani turfist și niciodată nu mi s-a pus o asemenea întrebare — îi răspunse el. Pe Fir-de-Argint îl poate recunoaște și un copil, pentru că este țintat și are picioarele din față pătate.

— Pariurile cum merg ?

— Ei, asta e partea curioasă ! Ieri puteai obține cota cincisprezece la unu, dar diferența a scăzut din ce în ce, și astăzi nu poți obține decît cel mult trei la unu.

— Hm ! zise Holmes. E limpede că cineva știe anumite lucruri !

Cînd trăsura ne-a adus în împrejmuirea din preajma tribunei principale, m-am uitat pe tabel, ca să văd lista participanților. Iată ce scria :

Cupa Wessex — cincizeci lire fiecare, cu un adaus de o mie de lire pentru cai de patru și cinci ani ;

Premiul doi — trei sute lire ;

Premiul trei — două sute lire.

Cursa se desfășoară pe un traseu nou (2 614 metri)

1 Armăsarul Negrutul, grajdurile domnului Heath Newton (Jocheu , șapcă roșie, cazacă havan).

2 Armăsarul Boxerul, grajdurile colonelului Warllaw (Jocheu șapcă roz, cazacă albastru cu negru).

3. Armăsarul Desborough, grajdurile lordului Backwater (Jocheu șapcă galben, cazacă cu mîneci galbene).

4 Armăsarul Fir-de-Argint, grajdurile colonelului Ross (Jocheu : șapcă neagră, cazacă roșie).

Iapa Iris, grajdurile ducelui de Balmoral (Jocheu : șapcă verde, cazacă cu dungi galbene și negre).

6. Calul Rasper, grajdurile lordului Singleford (Jocheu : șapcă vișinie, cazacă cu mîneci negre).

— Am retras din cursă celălalt cal al nostru și ne-am pus toate speranțele în promisiunea dumneavoastră — zise colonelul. Hei, ce-i asta ? Fir-de-Argint e favorit ?

— Cinci la patru pentru Fir-de-Argint — se auzeau peste tot strigătele. Cinci la patru pentru Fir-de-Argint ! Cincispre-

zece la cinci pentru Desborough ! Cinci la patru cota pentru pluton !

— Iată, s-au ridicat steguleţele pentru participanţi ! am strigat eu. Toţi cei şase cai sînt prezenţi la start.

— Toţi şase iau startul ? Atunci înseamnă că aleargă şi calul meu ! strigă colonelul foarte agitat. Dar nu-l văd. Culorile mele n-au trecut.

— Au trecut doar cinci, ăsta trebuie să fie al dumneavoastră.

În momentul în care vorbeam, un roib voinic ieşi din padoc şi trecu în trap mărunt pe lîngă noi, fiind încălecat de un jocheu cu binecunoscutele culori ale colonelului negru şi roşu.

— Ala nu e calul meu ! strigă proprietarul. Animalul ăsta nu are nici o pată albă ! Ce i-ai făcut, domnule Holmes ?

— Staţi niţel. Să vedem cum se descurcă — zise imperturbabil prietenul meu. Timp de cîteva minute privi cu ajutorul binoclului meu. Bravo ! Un start excelent ! strigă el deodată. Uite-i că vin la turnantă !

Din trăsură vedem perfect concurenţii cum se apropie de linia dreaptă. Cei şase cai mergeau aproape piept la piept, atît de strîns, încît i-ai fi putut acoperi cu un singur covor. Însă pe la jumătatea distanţei, se detaşă puţin galbenul grajdului Capleton. În schimb, pînă să ajungă la noi, elanul lui Desborough se epuizase şi calul colonelului, distanţîndu-se dintr-o zvîcnitură, ajunse primul la potou, bătîndu-şi rivalul cu cel puţin şase lungimi : iapa Iris a ducelui Balmoral ocupă la mare luptă, locul trei.

— În orice caz, cursa am cîştigat-o — zise cu greu colonelul, gîfîind şi ştergîndu-se la ochi cu dosul mîinii. Mărturisesc că nu am înţeles absolut nimic. Domnule Holmes, nu ţi se pare că ai păstrat cam prea multă vreme această taină ?

— Desigur, domnule colonel. O să aflaţi totuşi. Să mergem la faţa locului, şi să ne uităm împreună la cal. Iată-l — continuă el, în timp ce ne îndreptam spre padocul cintarului, în care nu sînt primiţi decît proprietarii şi prietenii lor. Dacă o să vă daţi osteneala să spălaţi cu spirt fruntea şi picioarele calului, o să descoperiţi că este tot bunul şi bătrînul dumneavoastră Fir-de-Argint.

— Mă uluieşti !

— L-am descoperit în mîinile unui pungaş de falsificator, şi mi-am permis să pun calul să alerge exact aşa cum a fost trimis încoace.

— Scumpe domn, ai făcut minuni. Calul arată foarte bine şi e în formă bună. În viaţa lui n-a alergat mai bine ca azi. Nu ştiu cum să mă scuz faţă de dumneata, pentru că ţi-am pus la îndoială capacitatea. Mi-ai făcut un mare serviciu regăsindu-mi calul. Mi-ai face un serviciu şi mai mare dacă ai găsi şi pe ucigaşul lui John Straker.

— Păi, am şi făcut-o ! zise calm Sherlock Holmes.

Şi colonelul, şi eu, ne-am holbat la el.

— L-ai prins ? Atunci unde e ?

— E aici.

— Aici ? Unde ?

— E alături de mine, în momentul de faţă.

Colonelul se roşi la faţă, furios.

— Recunosc că-ţi sînt obligat, domnule Holmes — strigă el — dar mă văd silit să consider ceea ce-ai spus acum fie o glumă proastă, fie o insultă.

Sherlock Holmes rîse :

— Vreau să vă asigur, domnule colonel, că nu v-am asociat în nici un fel cu această crimă — zise el. Adevăratul ucigaş se află îndărătul dumneavoastră !

Trecu pe lîngă colonel şi puse mîna pe gîtul lucios al pursîngelui.

— Calul ! fu strigătul care izbucni deodată din gura colonelului şi a mea.

— Da, calul. Dar aş vrea să-i uşurez vinovăţia, spunînd că a făptuit această crimă în legitimă apărare şi că John Straker a fost un om care nu merita cîtuşi de puţin încrederea dumneavoastră. Dar iată că a sunat clopotul ; şi întrucît sper să cîştig vreo cîţiva gologani la cursa următoare, am să amîn o explicaţie amănunţită pentru un moment mai potrivit.

În seara aceea, întorcîndu-ne cu rapidul la Londra, ne aflam singuri în colţul unui vagon pulman, şi aş putea să spun că, atît pentru colonelul Ross, cît şi pentru mine, ceasurile călătoriei au trecut extrem de repede, întrucît am ascultat amîndoi relatarea făcută de tovarăşul meu cu privire la evenimentele care se petrecuseră în grajdurile de cai de curse din Dartmoor, în noaptea de luni spre marţi, precum şi cu privire la mijloacele folosite de el pentru a dezlega enigma.

— Mărturisesc — zise Holmes — că toate teoriile pe care le elaborasem, pe baza relatărilor din ziare, erau complet greşite. Şi totuşi existau acolo cîteva indicaţii bune, numai că din nefericire, erau înecate într-un noian de alte amănunte, care ascundeau adevărata lor semnificaţie. Am ple-

cat în Devonshire cu convingerea că Fitzroy Simpson este adevăratul vinovat, deşi, bineînţeles, am văzut că probele împotriva lui sînt departe de a fi complete.

În timp ce mă aflam în trăsură, tocmai cînd am ajuns la casa antrenorului, am înţeles deodată imensa importanţă a acelei mîncări condimentate de berbec. Poate vă aduceţi aminte că eram foarte absorbit şi că am rămas în trăsură, după ce dumneavoastră, ceilalţi, coborîserăţi. Mă miram singur cum Dumnezeu am putut să trec cu vederea peste o soluţie atît de evidentă a acestui caz.

— Mărturisesc — zise colonelul — că nici acum nu văd în ce măsură ne poate ajuta acest lucru.

— Asta a fost prima verigă în lanţul raţionamentului meu. Praful de opiu are un gust pronunţat. Nu putea trece neobservat. Nu e dezagreabil, dar e perceptibil. Dac-ar fi fost amestecat într-o mîncare obişnuită, consumatorul l-ar fi detectat fără doar şi poate, şi, foarte probabil, n-ar mai fi mîncat. În schimb, sosul picant cu condimente indiene era mediul cel mai potrivit pentru a ascunde gustul acestui praf. Era imposibil de presupus ca acest străin, Fitzroy Simpson, să fi determinat prepararea mîncării condimentate de berbec în familia antrenorului în seara aceea şi ar însemna, fără doar şi poate, să mizezi pe o coincidenţă prea fantastică, dacă am fi presupus că el s-a întîmplat să aducă praful de opiu tocmai în seara în care se servea o mîncare potrivită pentru a ascunde gustul acela deosebit. Asta e de neconceput. Prin urmare, Simpson este eliminat din cazul respectiv şi atenţia noastră se concentrează asupra lui Straker şi a soţiei lui, singurele două persoane care ar fi putut să aleagă pentru cină acea mîncare picantă de berbec. Opiul a fost adăugat după ce s-a scos deoparte porţia grăjdarului, pentru că ceilalţi au mîncat acelaşi lucru, fără nici un fel de urmări. Deci care dintre aceste persoane a avut acces la mîncarea respectivă fără ca fata de serviciu să observe? Înainte de a răspunde precis la această întrebare, reţinusem faptul deosebit de important că în noaptea aceea cîinele nu a lătrat, pentru că orice deducţie justă are întotdeauna darul de a sugera o altă deducţie. Incidentul cu Simpson mi-a arătat că la grajd ţineau un cîine şi totuşi, deşi cineva a intrat şi a scos un cal din grajd, cîinele n-a lătrat destul de tare pentru a-i trezi pe cei doi băieţi din pod. E deci evident că vizitatorul nocturn a fost o persoană pe care cîinele o cunoaşte foarte bine.

Eram convins sau aproape convins că John Straker s-a dus în toiul nopții la grajd și l-a scos afară pe Fir-de-Argint. Dar în ce scop? Evident, într-un scop necinstit, pentru că altfel de ce l-ar fi drogat pe grăjdar? Și totuși nu-mi puteam da seama de ce. S-au mai cunoscut cazuri în care antrenorii își asigurau cîștiguri însemnate, făcînd pariuri împotriva propriilor cai, prin intermediul unor prepuși, iar apoi își împiedicau caii, prin înșelăciune, să cîștige cursa. Uneori e folosit un jocheu care ține calul în frîu. Alteori e vorba de mijloace mai sigure și mai subtile. Ce mijloc fusese folosit în cazul de față? Trăgeam nădejdea că obiectele găsite în buzunarele lui mă vor ajuta să ajung la o concluzie.

Și așa s-a și întîmplat. E imposibil ca dumneavoastră să fi uitat de cuțitul cu totul neobișnuit, care s-a găsit în mîna mortului, și pe care, fără doar și poate, nici un om cu mintea întreagă nu l-ar fi ales drept armă. După cum ne-a spus doctorul Watson, un tip de cuțit folosit pentru cele mai delicate operații cunoscute în chirurgie și în seara aceea, tocmai pentru o operație delicată, urma să fie folosit. Dumneavoastră, domnule colonel, cu îndelungatele dumneavoastră legături cu turful, știți, fără îndoială, că se poate face o mică incizie la tendoanele de la pulpa calului, printr-o operație subcutanată, care nu lasă absolut nici o urmă. Un cal supus acestei operații începe să șchiopăteze nițel și defectul este de obicei atribuit unei întinderi musculare sau unui acces de reumatism, dar niciodată nu este considerat a fi rezultatul unei tichăloșii.

— Tichălosul! Criminalul! strigă colonelul.

— Așadar, avem aci explicația dorinței lui John Straker de a scoate calul afară în noaptea respectivă. Un animal atît de focos ar fi trezit fără doar și poate chiar și pe oamenii cu somnul cel mai greu, dac-ar fi simțit înțepătura unui bisturiu. Deci era absolut necesar să facă operația în aer liber.

— Vai, ce orb am fost! strigă colonelul. Bineînțeles că de asta a avut nevoie de lumînare și de asta a aprins chibritul.

— Sigur că da. Dar, cercetînd obiectele din buzunarele lui Straker, am avut norocul să descopăr nu numai metoda folosită de el pentru delict, ci și mobilul lui. Ca un om cu experiență ce sînteți, domnule colonel, știți bine că bărbații nu poartă prin buzunare notele de plată ale altor oameni. Avem mai toți destule note de plată de achitat și așa. Am dedus deci imediat că Straker ducea o viață dublă și că ținea două case. Caracterul notei de plată mi-a arătat că e vorba de o doamnă, și încă de una cu niște gusturi foarte costisi-

toare. Oricît de generos ați fi dumneavoastră cu angajații pe care îi aveți, ar fi foarte greu de presupus că, din salariul pe care i-l plătiți, să poată cumpăra soțiilor lor rochii de douăzeci de guinee bucata. Am întrebat-o pe doamna Straker, fără ca ea să-și dea seama, cu privire la toaletă, și convingîndu-mă că nu i-a parvenit niciodată, am reținut adresa croitoresei și mi-am dat seama că, făcîndu-i o vizită și arătîndu-i fotografia lui Straker, voi putea ușor să fac să dispară enigmaticul personaj Darbyshire.

Începînd din acel moment, totul a fost limpede pentru mine. Straker scosese calul din grajd, ducîndu-l într-o groapă din care să nu se zărească flacăra lumînării. În fuga lui, Simpson își pierduse fularul de la gît, și Straker îl luase de jos, gîndindu-se că ar putea eventual să-l folosească pentru a lega picioarele armăsarului. Odată ajuns în groapă, se duse în spatele calului, aprinse un chibrit, dar acesta, speriat de flacără și avînd în plus și ciudatul instinct al animalelor cînd simt că se pune la cale vreo ticăloșie, dădu cu copita și potcoava de oțel îl izbi drept în frunte pe Straker. Mai înainte, cu toată ploaia, își scoase pelerina, pentru a putea îndeplini delicata operație și așa se face că în cădere s-a rănit cu cuțitul la coapsă. Am prezentat destul de limpede lucrurile?

— Minunat! strigă colonelul. Minunat! Parc-ai fi fost de față!

— Mărturisesc că ultima mea supoziție a fost destul de îndrăzneață. Mi-a dat prin gînd că un om atît de ager la minte ca Straker n-o să întreprindă delicata incizie a tendonului fără puțin exercițiu prealabil. Și pe cine ar fi putut să facă această practică? S-a întîmplat ca ochii să-mi cadă asupra oilor, și am pus întrebarea care, oarecum, spre propria mea surprindere, a arătat că presupunerea e îndreptățită.

— Ne-ai lămurit perfect, domnule Holmes.

— Cînd m-am întors la Londra, m-am dus la croitoreasă, care l-a recunoscut imediat pe Straker ca fiind un excelent client, pe nume Darbyshire, cu o nevastă fascinantă și mondenă, foarte pasionată de rochiile scumpe. Nu am nici o îndoială că această femeie îl făcuse să se înglodeze pînă peste cap în datorii, și deci ea l-a împins la această ticăloșie încheiată atît de tragic.

— Ați explicat totul, cu excepția unui lucru — strigă colonelul. Unde era calul meu?

— A, calul a rupt-o la fugă şi a fost îngrijit de un vecin de-al dumneavoastră. Cred însă că în privinţa asta trebuie să obţinem o amnistie. Dacă nu mă înşel, am ajuns la Clapham Junction şi peste cîteva minute vom fi în gara Victoria. Dacă vă face plăcere să fumaţi o ţigară în apartamentul nostru, domnule colonel, voi fi fericit să vă mai furnizez orice alt detaliu care v-ar putea interesa.

O ÎNTÎMPLARE CU ŞASE NAPOLEONI

Adeseori se întîmpla ca domnul Lestrade de la Scotland Yard să treacă seara pe la noi şi vizitele lui erau primite cu multă încîntare de Sherlock Holmes, pentru că-i dădeau posibilitatea să fie la curent cu ce se petrece la cartierul general al poliţiei. În schimbul veştilor pe care le aducea Lestrade, Holmes era gata întotdeauna să dea atenţie amănuntelor vreunui caz cu care se ocupa detectivul şi adeseori, poate chiar fără vreo intervenţie activă, să-i ofere cîte o sugestie sau o indicaţie izvorîtă din vastele sale cunoştinţe şi din îndelungata sa experienţă. În seara despre care vreau să vă vorbesc, Lestrade nu discutase decît despre vreme şi despre ziare. Apoi rămăsese tăcut şi îşi fuma gînditor trabucul. Holmes îl privi ţintă.

— Ai pe cap vreo afacere mai deosebită ? întrebă el.

— Nu, domnule Holmes, nimic deosebit.

— Atunci povesteşte-mi şi mie despre ce e vorba.

Lestrade rîse.

— Mde, domnule Holmes, într-adevăr, n-are rost să neg că sînt preocupat de ceva, dar, pe de altă parte, e o poveste atît de absurdă, încît am stat la îndoială dacă să vă plictisesc cu ea. Cu toate că-i un lucru extrem de mărunt, e totuşi deosebit de straniu şi ştiu că dumneavoastră aveţi un gust deosebit pentru tot ceea ce-i ieşit din comun. După părerea mea, lucrul e mai degrabă de competenţa doctorului Watson decît de a noastră.

— E vorba de o boală ? am întrebat eu.

— Mai degrabă de nebunie, şi încă e nebunie foarte stranie. Dumneavoastră aţi putea oare să concepeţi ca o persoană din vremurile noastre să-l urască atît de mult pe Napoleon I, încît să fie-n stare să-i sfărîme orice imagine pe care o întîlneşte ?

Holmes se lăsă pe speteaza scaunului.

— Asta nu mă priveşte — zise el.

— Tocmai asta am zis şi eu. Pe de altă parte, dacă omul pătrunde în diverse case prin efracţie, pentru a distruge asemenea imagini, deşi nu-i aparţin, asta înseamnă că e totuşi o chestiune de competenţa doctorului, nu de cea a poliţistului.

— Efracţie? Devine interesant. Ia să aud şi eu amănunte!

Lestrade îşi scoase agenda şi-şi împrospătă memoria din paginile ei.

— Prima spargere a fost semnalată acum patru zile — începu el. S-a produs la magazinul de obiecte de artă al lui Morse Hudson, de pe Kennington Road. Vînzătorul intrase o clipă în căsăruţa din dosul prăvăliei, cînd, deodată, auzi o izbitură şi, repezindu-se înăuntru, găsi un bust de ghips, reprezentîndu-l pe Napoleon, şi aşezat împreună cu alte opere de artă pe tejghea, sfărîmat în bucăţi. Ieşi repede în stradă, dar cu toate că mai mulţi trecători i-au declarat că au observat un bărbat fugind din prăvălie, n-a putut să-i dea de urmă, şi nici să găsească vreun mijloc de a-l identifica pe răufăcător. Se părea că e vorba de o acţiune huliganică fără sens, dintre acelea care se întîmplă din cînd în cînd. Cazul a fost raportat ca atare gardianului din colţul străzii. Bustul nu valora decît vreo cîţiva şilingi, şi toată istoria părea să fie prea copilărească pentru a da naştere la o cercetare mai atentă.

Al doilea caz însă a fost mult mai grav şi de altfel mult mai deosebit. S-a produs astă-noapte.

Tot în Kennington Road, la cîteva sute de metri de magazinul lui Morse Hudson, stă un doctor binecunoscut. Barnicot, pe nume, care are o clientelă foarte numeroasă pe malul de sud al Tamisei. Locuinţa şi cabinetul principal le are pe Kennington Road, dar mai ales are şi un cabinet-sucursală, cu farmacie, la o depărtare de vreo două mile, pe Lower Brixton Road. Doctorul Barnicot e un admirator entuziast al lui Napoleon şi casa lui este plină de cărţi, de tablouri şi relicve ce ţin trează amintirea împăratului Franţei. Cu puţină vreme în urmă a cumpărat de la Morse Hudson două copii similare ale celebrului bust al lui Napoleon, făcut de sculptorul francez Devine. Una dintre ele a pus-o în holul casei lui din Kennington Road, iar cealaltă pe cămin, în cabinetul din Lower Brixton. Ei bine, cînd a coborît azi-dimineaţă, doctorul Barnicot a constatat cu surprindere că peste noapte

s-a făcut o spargere în casa lui, din care însă nu i s-a luat decît bustul lui Napoleon, aflat în hol. Cineva l-a scos afară şi l-a trîntit cu sălbăticie de zidul grădinii, lîngă care au fost găsite cioburile.

Holmes începu să-şi frece mîinile.

— Ei, asta e o chestie cu totul originală — zise el.

— M-am gîndit eu c-o să vă placă. Dar staţi, că n-am terminat. Doctorul Barnicot urma să vină la cel de-al doilea cabinet al lui la ora douăsprezece şi vă puteţi închipui cît de uimit a fost cînd, odată sosit aici, a descoperit că peste noapte cineva a forţat fereastra şi a răspîndit pe toată pardoseala sfărîmăturile celui de-al doilea bust al lui Napoleon, care fusese făcut ţăndări chiar acolo unde se afla. Nici într-un caz, nici în celălalt nu erau alte semne care să ne dea vreo indicaţie cu privire la răufăcătorul sau nebunul care comisese această faptă ticăloasă. Ei, domnule Holmes, acestea sînt faptele.

— Foarte ciudate, ca să nu zic chiar groteşti — zise Holmes. Aş putea să vă întreb dacă cele două busturi sfărîmate în camerele doctorului Barnicot erau replici fidele ale celui distrus în prăvălia lui Morse Hudson?

— Fuseseră făcute cu acelaşi tipar.

— Un asemenea fapt ar trebui să ne prevină împotriva teoriei că omul care le sfărîmă ar fi stăpînit de vreo ură generală împotriva lui Napoleon. Gîndindu-ne cîte sute de statui ale marelui împărat trebuie să existe cu totul la Londra, ar fi exagerat să credem într-o asemenea coincidenţă: ca iconoclastul nostru necunoscut să-şi înceapă din întîmplare acţiunea tocmai cu trei exemplare ale aceluiaşi bust.

— Ei bine, şi eu m-am gîndit ca şi dumneavoastră — zise Lestrade. Pe de altă parte, acest Morse Hudson e principalul furnizor de busturi de felul ăsta în partea respectivă a Londrei şi acestea trei erau singurele pe care le-a avut în prăvălie de ani de zile. Aşa că, deşi după cum spuneţi şi dumneavoastră, sînt cîteva sute de statui la Londra, este foarte probabil că acestea trei să fi fost singurele din cartierul respectiv. Prin urmare, un fanatic de prin partea locului ar fi început cu ele. Dumneavoastră, domnule doctor, ce părere aveţi?

— Manifestările oamenilor sînt diverse şi nu cunosc nici un fel de limită — i-am răspuns eu. Există şi starea medicală pe care psihologii francezi moderni au denumit-o „idee fixă". Ea poate să fie neînsemnată în aparenţă şi pe de altă parte

însoțită de o sănătate perfectă din toate celelalte puncte de vedere. Un om care a citit foarte mult despre Napoleon sau care, cine știe, a suferit poate vreun neajuns în familie din pricina împăratului, ar fi putut să ajungă la o asemenea „idee fixă" și sub înrîurirea ei ar putea să fie capabil de orice faptă nebunească.

— Imposibil, dragul meu Watson — zise Holmes clătinînd din cap — pentru că oricît de puternică ar fi o asemenea „idee fixă" ea n-ar putea să-i dea maniacului tău atît de interesant posibilitatea de a descoperi unde se află busturile astea.

— Ei bine, atunci tu ce explicație ai ?

— Deocamdată n-am încercat să dau vreo explicație. Aș vrea numai să remarc faptul că aceste acțiuni excentrice ale domnului în discuție nu sînt întîmplătoare și nu sînt lipsite de oarecare metodă. De exemplu, în holul casei doctorului Barnicot, unde zgomotul ar fi putut să trezească familia, bustul a fost scos afară înainte de a fi sfărîmat, pe cînd la cel de-al doilea cabinet al lui, unde exista în mai mică măsură pericolul de a se da alarma, a fost sfărîmat pe loc. Afacerea pare să fie un fleac, o absurditate dacă vrei, și totuși nu îndrăznesc să afirm că vreun lucru este neînsemnat, deoarece, cînd mă gîndesc, unele dintre cazurile clasice pe care le-am cercetat nu făgăduiau nici ele cine știe ce la început. Poate-ți aduci aminte, Watson, cum povestea aceea îngrozitoare cu familia Abernetty s-a impus atenției mele prin faptul că pătrunjelul se afundase adînc în unt într-o zi foarte caldă. Prin urmare, îmi vine greu să zîmbesc la auzul poveștii dumitale cu cele trei busturi sfărîmate și ți-aș fi foarte recunoscător, Lestrade, dacă ai fi amabil să mă înștiințezi de orice eveniment nou care ar surveni într-un lanț atît de ciudat de întîmplări.

Evenimentul în legătură cu care rămăsese să fie înștiințat prietenul meu se produse mult mai repede și într-o formă infinit mai tragică decît ar fi putut el să-și închipuie. A doua zi dimineață mă îmbrăcam încă în dormitorul meu, cînd am auzit o ușoară bătaie în ușă și Holmes a intrat în odaie cu o telegramă în mînă. Mi-a citit-o cu glas tare :

„Veniți repede în cartierul Kensington, Pitt Street numărul o sută treizeci și unu. Semnează Lestrade".

— Dar ce s-o fi întîmplat ? am întrebat eu.

— Habar n-am. Cine-ar putea să ştie ? Orice se putea întîmpla. Dar bănuiesc că este urmarea poveştii cu statuile. În cazul ăsta, amicul nostru, iconoclastul, a început să opereze şi într-un alt cartier al Londrei. Watson, ai o ceaşcă de cafea pe masă ; la scară ne aşteaptă o birjă.

Peste o jumătate de oră ne aflam pe Pitt Street, o alee liniştită, ferită oarecum de larma uneia din arterele cele mai agitate ale vieţii londoneze. La numărul o sută treizeci şi unu am dat de o locuinţă tip, una dintre acele construcţii plate, onorabile şi foarte puţin romantice de acest gen. Oprind trăsura în dreptul casei, am găsit o ceată de curioşi strînşi în faţa gardului. Holmes nu-şi putu stăpîni un fluierat

— Dumnezeule ! Trebuie să fie cel puţin o încercare de asasinat. Altfel n-ai vedea pe un comisionar londonez pierzîndu-şi vremea să caşte gura. După felul cum se ridică ăla în vîrful picioarelor şi întinde gîtul, trebuie să se fi produs un act de violenţă. Dar ce e asta, Watson ? Primele trepte sînt ude, iar celelalte sînt uscate. În orice caz sînt destule urme de paşi ! Oho, uite-l pe Lestrade la geamul de la stradă, curînd o să ne povestească tot ce s-a întîmplat.

Detectivul ne primi cu o faţă foarte gravă şi ne introduse într-o odaie de zi, unde se plimba în sus şi în jos un domn mai în vîrstă, extrem de agitat şi într-o pijama peste care îşi pusese un halat de flanelă. Domnul Lestrade ni-l prezentă ca fiind proprietarul casei — domnul Horace Harker, de la Uniunea ziarelor centrale.

— E iarăşi vorba de povestea cu busturile lui Napoleon — zise Lestrade. Aseară, domnule Holmes, mi s-a părut că vă interesează problema, aşa că m-am gîndit că poate o să vă facă plăcere să veniţi la faţa locului, acum, cînd cazul a luat o întorsătură mult mai gravă.

— Şi anume ?

— S-a ajuns la crimă. Domnule Harker, vreţi să fiţi amabil să le spuneţi acestor domni foarte exact ce s-a întîmplat ?

Domnul în halat se întoarse cu o faţă cît se poate de tristă spre noi

— E un lucru extraordinar — zise el — dar toată viaţa am cules veşti de la alţii şi pentru alţii, iar acum, cînd mi-a ieşit în cale un adevărat material de presă, sînt aşa de zăpăcit şi de necăjit, încît nu mă văd în stare să leg două vorbe. Dac-aş fi venit aici ca ziarist, mi-aş fi luat singur un inter-

viu şi aş fi putut să am două coloane pline în toate ziarele de seară. Dar aşa nu fac decît să dau altora pe gratis materialul meu, povestind şi relatînd propria mea întîmplare la tot felul de oameni, fără ca eu personal s-o pot folosi. În orice caz, de numele dumneavoastră am auzit, domnule Sherlock Holmes, şi dacă o să puteţi explica această poveste stranie, am să fiu răsplătit pentru osteneala pe care mi-o dau relatînd-o.

Holmes luă loc pe un scaun şi ascultă cu atenţie.

— Se pare că totul se învîrte în jurul acelui bust al lui Napoleon, pe care l-am cumpărat acum patru luni, pentru a-l instala chiar în camera asta. L-am luat destul de ieftin de la prăvălia Fraţii Harding, care se află cu două case mai încolo de staţia High Street. Ca ziarist, lucrez foarte mult noaptea şi adesea scriu pînă în zori. Aşa s-a întîmplat şi aseară. Stăteam în vizuina mea, care se afla la mansardă, şi pe la ora trei dimineaţa am fost aproape convins că aud un zgomot la parter. Am ciulit urechile, dar zgomotul nu s-a repetat, şi am tras concluzia că vine de undeva de afară. Apoi, deodată, peste vreo cinci minute, s-a auzit un ţipăt înfiorător, cel mai cumplit ţipăt pe care l-am auzit în viaţa mea, domnule Holmes. Cred că n-o să-l uit pînă la moarte. Vreo cîteva minute am rămas încremenit de groază, apoi am pus mîna pe vătrai şi am coborît scările. Cînd am intrat în camera asta, am găsit fereastra larg deschisă şi am observat imediat că a dispărut bustul de pe poliţa căminului. Nici în ruptul capului nu pot să înţeleg ce l-a putut face pe un spărgător să-mi fure acest obiect, pentru că era doar o copie în ghips, lipsită de orice valoare.

Puteţi vedea şi dumneavoastră că oricine ar fi ieşit pe fereastra aceea deschisă putea să ajungă dintr-un pas nitel mai lung în pragul uşii din faţă. Evident, asta a făcut şi spărgătorul, aşa că eu m-am dus şi am deschis uşa. Păşind prin întuneric, era cît p-aci să cad, împiedicîndu-mă de un cadavru, care zăcea acolo. M-am întors în goană, ca să iau o lumînare, şi am dat peste un biet om care avea o tăietură cît toate zilele la beregată, şi zăcea într-o baltă de sînge. Era întors pe spate, cu genunchii la bărbie şi cu gura căscată înfiorător. Abia am avut timp să fac uz de fluierul pe care îl folosesc cînd vreau să chem poliţia, şi apoi pesemne că am leşinat, pentru că nu mai ştiu nimic din ce s-a întîmplat pe urmă. Cînd m-am trezit, eram în hol, şi am văzut un gardian aplecat asupra mea.

— Cine era victima ? întrebă Holmes.

— N-avem nici un indiciu asupra identității — zise Lestrade. O să-i vedeți corpul la morgă, dar deocamdată nu am descoperit nimic în privința lui. E un bărbat înalt, bronzat, foarte puternic, de cel mult treizeci de ani. E foarte prost îmbrăcat și totuși nu pare să fi fost lucrător. În balta de sînge de lîngă el s-a găsit un briceag cu plăsele de os. Dacă e arma cu care a fost comis asasinatul sau dacă aparținea de fapt mortului, asta nu prea știm. Hainele lui nu aveau nici o etichetă cu vreun nume, iar în buzunare nu i-am găsit nimic, decît un măr, niște sfoară, un plan ieftin al Londrei și o fotografie. Uitați-o !

Se vedea bine că fotografia e un instantaneu, luat cu un aparat mic. Reprezenta un bărbat ager, cu trăsături ascuțite, cu o mutră de maimuță, date fiind sprîncenele foarte groase și maxilarul foarte pronunțat, cam ca botul unui babuin.

— Dar cu bustul ce s-a întîmplat ? întrebă Holmes, după ce cercetă cu atenție fotografia.

— Am primit vești în privința lui chiar înainte de sosirea dumneavoastră. A fost descoperit în grădina din fața unei case părăsite din Campden House Road. Era făcut țăndări. Mă duc acum să-l văd. Vreți să veniți cu mine ?

— Cu plăcere. Dar aș dori mai întîi să arunc o privire prin locurile astea. Holmes cercetă covorul și fereastra. Bărbatul ăsta trebuie să fi avut ori picioare foarte lungi, ori o agilitate deosebită — zise Holmes. Dat fiind terenul de dedesubt, pe care nu-i nici un sprijin, nu e chiar așa de ușor să ajungi la pervazul ferestrei și s-o deschizi. În schimb, înapoierea a fost un lucru relativ simplu. Veniți cu noi să vedeți resturile bustului dumneavoastră, domnule Harker ?

Ziaristul, neconsolat, se așezase la masa de scris.

— Trebuie să încerc să scriu ceva în legătură cu povestea asta, deși nu mă îndoiesc — zise el — că primele ediții ale ziarelor de după-amiază sînt sub tipar, fiind de pe acum pline de toate amănuntele cazului. Ghrinionul meu obișnuit ! Vă aduceți aminte cînd s-a prăbușit tribuna aceea de la Doncaster ? Ei bine, eu eram singurul ziarist prezent și totuși ziarul meu a fost singurul care nu a putut relata întîmplarea, pentru că eram prea tulburat ca să pot scrie ceva. Iar acum am să ajung prea tîrziu cu relatarea unei crime care s-a produs în pragul propriei mele case.

Părăsind încăperea, i-am auzit pensa scîrțîind febril pe hîrtie.

Locul unde se descoperiseră sfărîmăturile bustului era la cîteva sute de metri de acolo. Pentru prima dată dădurăm cu ochii de această reprezentare a marelui împărat, care părea să stîrnească o furie nebună și distrugătoare în mintea necunoscutului. Bustul zăcea în cioburi pe iarbă. Holmes luă în mînă vreo cîteva din ele și le cercetă cu atenție. Expresia lui concentrată și siguranța comportării mă făcură să-mi dau seama că, în sfîrșit, dăduse peste fir.

— Ei ? întrebă Lestrade.

Holmes dădu din umeri.

— Mai avem încă de bătut o cale lungă — zise el — și totuși avem cîteva elemente foarte grăitoare, pe baza cărora putem lucra. În ochii străinului criminal posesia acestui bust de duzină făcea mai mult decît viața unui om. Asta e un element. Apoi mai există și elementul tare ciudat că el nu l-a sfărîmat în casă sau în preajma casei, în cazul cînd spargerea bustului era singurul lui scop.

— Probabil că a fost tulburat și pus în dificultate de întîlnirea cu acel individ. Nici nu știa ce face.

— Mde, și asta e posibil. Dar aș vrea, în orice caz, să vă atrag atenția foarte serios asupra așezării grădinii acesteia în care a fost distrus bustul.

Lestrade se uită în jurul lui.

— Casa era pustie, și el știa că în grădină n-o să-l tulbure nimeni.

— Da, dar mai există și o altă casă pustie în susul străzii, pe lîngă care a trecut, probabil, venind încoace. De ce n-a spart bustul acolo de vreme ce este evident că fiecare metru pe care îl parcurgea cu bustul în mînă sporea riscul de a se întîlni cu cineva ?

— Nu știu ce să răspund — zise Lestrade.

Holmes arătă cu degetul către felinarul de deasupra capetelor noastre.

— Aici putea să vadă ce face, pe cînd dincolo nu, iată motivul.

— Doamne ! Asta-i adevărat — zise detectivul Dacă stau să mă gîndesc, bustul de la doctorul Barnicot a fost spart foarte aproape de lampa lui roșie. Ei, domnule Holmes, și ce facem cu acest element ?

— Să-l ținem minte, să-l înregistrăm. S-ar putea să descoperim mai tîrziu vreun amănunt care să aibă legătură cu aceasta. Ce măsuri îți propui să iei, domnule Lestrade ?

— După părerea mea, calea cea mai practică de abordare a problemei este să identificăm mortul. Nu cred că-i un lucru prea dificil. După ce am descoperit cine este şi prin care cercuri se învîrtea, înseamnă că avem un punct destul de bun de pornire, pentru a afla ce căuta astă-noapte în Pitt Street şi cine l-a întîlnit şi l-a ucis în pragul casei domnului Horace Harker. Nu sînteţi de aceeaşi părere ?

— Fără îndoială : şi totuşi nu este tocmai calea pe care m-am gîndit eu s-o adoptăm în acest caz.

— Dar dumneavoastră ce-aţi vrea să faceţi ?

— O, te rog să nu te laşi cîtuşi de puţin influenţat de mine ! Eu propun ca dumneata să urmezi calea pe care ţi-ai ales-o, iar eu pe-a mea. După aceea, putem să ne comparăm notele şi fiecare va putea să-i furnizeze celuilalt date suplimentare.

— S-a făcut — zise Lestrade.

— Dacă te întorci în Pitt Street, s-ar putea să-l întîlneşti pe domnul Horace Harker. Te rog să-i spui din partea mea că am ajuns la o concluzie, şi anume că fără doar şi poate în casa dumisale a pătruns astă-noapte un criminal dement şi extrem de primejdios, care are o manie împotriva lui Napoleon. Cred că acest lucru ar putea să-i slujească la redactarea articolului pe care l-a început.

Lestrade se holbă la Holmes :

— Dumneavoastră credeţi cu adevărat acest lucru ?

Holmes zîmbi :

— Ce ţi se pare ciudat ? Poate-l cred, poate nu-l cred. Dar în orice caz, socot că acest lucru o să-l intereseze pe domnul Horace Harker, după cum o să-i intereseze pe abonaţii Uniunii ziarelor centrale.

Ei, şi acum, Watson, bănuiesc că o să ne dăm curînd seama că ne aşteaptă o zi lungă şi tare complicată. Avem multe de făcut. Domnule Lestrade, mi-ar părea bine dacă ai putea trece pe la noi în Baker Street, astă-seară, în jurul orei şase. Pînă atunci, aş vrea să păstrez această fotografie descoperită în buzunarul mortului. Se prea poate să avem nevoie de tovărăşia şi ajutorul dumitale într-o mică expediţie pe care o vom avea de întreprins astă-noapte, dacă lanţul raţionamentelor mele se dovedeşte a fi corect. Pînă atunci, la revedere şi mult noroc !

Am mers împreună cu Sherlock Holmes pînă la staţia High Street. S-a oprit la prăvălia Fraţilor Harding — locul de unde fusese cumpărat bustul. Un tînăr vînzător ne-a in-

format că domnul Harding revine abia după-amiază şi că el personal lucrează de tare puţină vreme în magazin, şi deci nu ne poate furniza prea multe informaţii. Holmes îşi manifestă pe dată dezamăgirea şi necazul :

— Ei, da, Watson, ce să faci, nici nu ne putem aştepta să ne meargă toate ca pe roate — zise el în cele din urmă. Trebuie să mai facem un drum, din moment ce domnul Harding nu se va afla aici decît după-amiază. După cum ai şi presupus, fără îndoială, mă străduiesc să urmăresc aceste busturi pînă la sursa lor, pentru a descoperi dacă nu există vreun element mai special care să justifice soarta lor cu totul ieşită din comun. Să ne îndreptăm spre prăvălia domnului Morse Hudson, de pe Kennington Road şi să vedem dacă nu poate arunca el puţină lumină asupra acestei probleme.

Un drum de aproape un ceas cu birja ne aduse la prăvălia negustorului de obiecte de artă. Era un omuleţ grăsuţ, roşu la faţă şi teribil de ţîfnos.

— Da, domnule. Da, chiar pe tejgheaua mea — zise el. Nu ştiu de ce dracu mai plătim impozite şi tot felul de taxe, dacă orice mizerabil poate să intre şi să ne strice marfa. Da, domnule, eu i-am vîndut doctorului Barnicot cele două statui. O ruşine, domnule ! Un complot nihilist, după părerea mea. Cine altul decît un anarhist ar putea să înceapă să sfărîme statui ? De la cine am luat statuile ? Dar nu văd ce legătură ar putea să aibă una cu alta ? Mă rog, dacă ţineţi neapărat să aflaţi, le am de la firma Gelder & Co. de pe Church Street, suburbia Stepney. E o firmă cu o reputaţie bine stabilită în branşa noastră, şi cunoscută de peste douăzeci de ani Cîte busturi am avut ? Trei, două şi cu unul fac trei cele două ale doctorului Barnicot şi cel sfărîmat ziua în amiaza mare pe tejgheaua mea. Dacă cunosc fotografia asta ? Nu, n-o cunosc. A, ba da ! Ha ! Dar ăsta-i Beppo ! Era un fel de zilier italian, care făcea diverse treburi prin prăvălie. Se pricepea la tot felul de lucruri, printre altele ştia niţel să sculpteze şi să aurească ramele. Individul m-a părăsit săptămîna trecută, şi de atunci n-am mai auzit de el. Nu, nu ştiu nici de unde venea şi nici unde s-a dus. N-am avut nici o plîngere împotriva lui cît a lucrat la mine. A plecat cu două zile înaintea sfărîmării bustului.

— Ei, cam asta-i tot ce puteam să aflăm de la Morse Hudson — zise Holmes, la ieşirea noastră din prăvălie. Îl avem pe acest Beppo ca factor comun, atît în cartierul Kennington cît şi în cartierul Kensington şi ăsta e un amănunt care me-

rită osteneala unei călătorii de zece mile. Şi acum, Watson, hai să mergem la firma Gelder & Co, din suburbia Stepney, sursa şi originea acestor busturi. Tare m-ar mira să nu putem obţine ceva lămuriri folositoare de acolo!

Trecurăm într-o succesiune rapidă pe la marginea cartierului eleganţei, prin cartierul hotelurilor, prin cartierul teatrelor, prin cartierul literar, prin cartierul comercial şi, în fine, prin cartierul docurilor, pînă ce ajunserăm la suburbia riverană în care casele de raport sînt înţesate de o sută de mii de suflete. Aci, pe o stradă mai lată, pe vremuri locuinţa unor negustori bogaţi din City, am descoperit atelierul de sculptură pe care-l căutam. În faţă avea o curte mare, plină de monumente cioplite. Înăuntru era o sală vastă, în care vreo cincizeci de muncitori sculptau sau modelau diferite lucrări. Directorul, un neamţ blond şi înalt, ne primi cu multă politeţe şi răspunse limpede la toate întrebările lui Sherlock Holmes. O privire aruncată în registru îndică faptul că se făcuseră sute de copii ale unui bust al lui Napoleon, sculptat în marmură de Devine, dar că cele trei exemplare trimise lui Morse Hudson, cu aproximativ un an în urmă, făceau parte dintr-un lot de şase bucăţi, celelalte trei fiind expediate fraţilor Harding din cartierul Kensington. Nu exista nici un motiv să se creadă că cele şase busturi ar fi diferit în vreun fel de celelalte tipare. Directorul nu avea posibilitatea să sugereze nici un mobil pentru care vreun om ar fi dorit să le distrugă, ba chiar această idee îi stîrni rîsul. Preţul de vînzare cu ridicata era de şase şilingi, dar cu amănuntul se puteau vinde cu circa doisprezece şilingi bucata, sau poate chiar mai mult. Statuile se făceau cu ajutorul a două tipare, unul pentru fiecare jumătate a feţei, şi apoi aceste două profile de ghips erau îmbinate, pentru a completa bustul. Operaţia o făceau de obicei nişte muncitori italieni din atelierul pe care îl văzusem. La terminarea lor, busturile se puneau la uscat pe o masă din coridor, iar apoi erau trimise la magazie. Asta era tot ce se putea spune.

Dar cînd i-am arătat fotografia, directorul a avut o reacţie cu totul deosebită. Se făcu roşu ca racul de furie şi deasupra ochilor lui albaştri, de teuton, sprîncenele se încruntară.

— Ah, ticălosul! strigă el. Da, sigur, îl cunosc chiar prea bine! Firma mea a fost întotdeauna o întreprindere onorabilă şi singura dată cînd mi s-a întîmplat să intre poliţia aici a fost tocmai din pricina acestui individ. E mai bine de un an de atunci. S-a bătut cu un alt italian pe stradă, l-a înjun-

ghiat și după aceea a venit la atelier, avînd poliția pe urmele lui, și a fost arestat chiar aici. Se numea Beppo, celălalt nume nu l-am știut niciodată. Asta să-mi fie învățătură ca să nu mai angajez un om cu asemenea mutră. Pe de altă parte însă, era un muncitor bun, chiar unul dintre cei mai buni pe care i-am avut.

— Cu ce pedeapsă s-a ales?

— Omul pe care l-a înjunghiat n-a murit, așa că Beppo a scăpat numai cu un an de închisoare. Nu mă îndoiesc că între timp a ieșit; dar n-a îndrăznit să-și arate mutra pe aici. Avem însă în slujba noastră pe un văr de-al lui și bănuiesc că el ar putea să ne spună unde se află Beppo.

— Nu, nu! strigă Holmes. Să nu-i suflați o vorbă vărului acestuia! Nici o vorbă, vă implor! Chestiunea este deosebit de gravă și pe măsură ce mergem mai departe, pare să crească în importanță. Cînd v-ați uitat în registrul dumneavoastră, la vînzarea acestor busturi, am observat că data era 3 iunie anul trecut. Ați putea să-mi spuneți data arestării lui Beppo?

— Aș putea să vă spun aproximativ, după statele de plată — răspunse directorul. Da — continuă el, după ce răsfoi registrul — ultima dată a primit salariul de la noi la 20 mai.

— Vă mulțumesc — zise Holmes. Cred că nu mai e nevoie să vă reținem atenția și răbdarea.

Cu o ultimă rugăminte de a nu pomeni nimic despre scopul cercetării noastre, ne întoarserăm din nou în partea de vest a orașului.

Se făcuse destul de tîrziu pînă am ajuns să ne luăm în grabă dejunul la un restaurant. Afișul unui ziar de după-amiază anunța „O faptă nemaipomenită în Kensington. Asasinatul comis de un nebun". Iar conținutul ziarului arăta că domnul Horace Harker izbutise în cele din urmă să-și publice relatarea.

Întreaga întîmplare era povestită cu multe înfloriturl și într-un chip cu totul senzațional, pe două coloane. Holmes sprijini ziarul de serviciul de salată și-l citi, în timp ce mînca. De vreo două ori rîse satisfăcut.

— E-n regulă, Watson — zise el — ia ascultă niței „Ceea ce ne mulțumește este faptul că, după cîte știm, nu există nici cea mai mică divergență de păreri în acest caz, întrucît domnul Lestrade, unul dintre reprezentanții cei mai reputați ai autorităților, și domnul Sherlock Holmes, binecunoscutul expert consultat de poliție, au ajuns amîndoi la

concluzia că seria aceasta de incidente groteşti, care s-au sfîrşit într-un mod atît de tragic, este cauzată de nebunie şi nu de intenţii criminale. Nici o altă pricină, afară doar de alienaţia mintală, n-ar putea să explice aceste acţiuni" Ascultă-mă pe mine, Watson, presa este o instituţie cît se poate de preţioasă, cu condiţia să ştii cum să te slujeşti de ea. Şi acum, dacă ai terminat de mîncat, o să ne întoarcem repede în Kensington, să vedem ce poate să ne spună în această chestiune directorul magazinului Fraţii Harding.

Întemeietorul acestui mare magazin se dovedi a fi un om activ şi repezit, mic de statură, foarte elegant. Avea mişcări iuţi, judecata limpede şi vorba promptă.

— Da, domnule, am şi citit relatarea din ziarele de după-masă. Domnul Horace Harker este clientul nostru. Acum cîteva luni i-am furnizat bustul. Comandasem trei busturi de acest gen de la firma Gelder & Co. din Stepney. S-au vîndut toate într-o timp. Cui ? A, cred că dacă vom consulta registrul nostru de vînzare, vom putea foarte uşor să vă spunem. Da, avem aici înregistrările. Unul a fost vîndut domnului Harker, după cum vedeţi, şi unul domnului Josiah Brown, care locuieşte în vila Laburnum, suburbia Chiswick ; iar ultimul, domnului Sandford de pe Lower Grove Road, oraşul Reading. Nu, n-am văzut niciodată persoana aceasta a cărei fotografie mi-o arătaţi. E o faţă pe care ar fi greu s-o uiţi dacă o cunoşti vreodată, nu sînteţi de aceeaşi părere ? Pentru că rareori mi s-a întîmplat să văd un om mai urît ca ăsta. Dacă este vreun italian printre angajaţii noştri ? Da, domnule, avem cîţiva italieni printre muncitorii şi îngrijitorii noştri. Cred că n-ar fi nici o dificultate pentru ei să-şi bage nasul în registrul de vînzări, dacă au chef s-o facă. N-am nici un motiv deosebit pentru a ţine sub supraveghere acest registru. Mda, da, într-adevăr, e o poveste foarte ciudată şi sper că o să mă informaţi şi pe mine dacă cercetările dumneavoastră duc la vreun rezultat.

Holmes luase cîteva note în timpul relatărilor domnului Harding şi am văzut că-i foarte mulţumit de întorsătura pe care o luau lucrurile. De făcut însă nu făcu nici o observaţie. Îmi spuse doar că dacă nu ne grăbim, o să întîrziem la întîlnirea cu Lestrade. Şi într-adevăr, cînd am ajuns la Baker Street, detectivul se şi afla acolo şi l-am găsit plimbîndu-se în sus şi în jos, pradă nerăbdării. Aerul său plin de importanţă arăta că truda lui din ziua respectivă nu fusese zadarnică.

— Ei ? întrebă el. Aţi avut noroc sau ghinion, domnule Holmes ?

— Am avut o zi foarte grea, dar n-a fost cîtuşi de puţin o zi irosită — explică prietenul meu. Am luat contact şi cu negustorii de busturi, şi cu producătorul lor. Acum pot să urmăresc calea fiecărei statui de la început pînă la sfîrşit.

— Busturile ! strigă Lestrade. Ei da, domnule Sherlock Holmes, dumneavoastră aveţi metode proprii şi nu este cazul să le critic eu în vreun fel, dar pe de altă parte cred că eu personal am avut astăzi mai mult succes decît dumneavoastră ; am identificat cadavrul.

— Ce vorbeşti ?

— Şi am găsit o cauză a crimei.

— Splendid !

— Avem un inspector care s-a specializat în problemele cartierului italienesc şi ale cartierului străinilor, Saffron Hill. Ei bine, mortul avea la gît un medalion catolic şi acest indiciu, împreună cu culoarea pielei, m-a făcut să mă gîndesc că este meridional. Inspectorul Hill l-a recunoscut de cum l-a văzut. Se numeşte Pietro Venucci, originar din Neapole, şi a fost unul dintre cei mai vestiţi cuţitari ai Londrei. Avea legături cu Mafia. Acum vedeţi că afacerea începe să se limpezească. Celălalt individ este probabil şi el italian şi face şi el parte din Mafia. Într-un fel sau altul, a încălcat regulile organizaţiei. Pietro a fost trimis pe urmele lui şi probabil fotografia pe care am găsit-o în buzunarul lui reprezenta chiar pe omul căutat, pentru ca nu cumva să se întîmple să înjunghie pe altul. Pietro l-a urmărit pe individ, l-a văzut intrînd într-o casă, l-a aşteptat afară şi în încăierarea care a urmat a primit o rană mortală. Cum vi se pare ipoteza mea, domnule Holmes ?

Holmes bătu din palme aprobator.

— Excelentă, domnule Lestrade, excelentă ! Dar n-am prea înţeles cum ai explicat dumneata distrugerea busturilor ?

— Busturile ! Dumneavoastră nu vă mai puteţi gîndi la altceva decît la busturi ! Dar, la urma urmei, ăsta-i un fleac ; e vorba de un furtişag mărunt, pentru care se dau cel mult şase luni de închisoare. Noi, de fapt, cercetăm un caz de omor, şi vă spun că încet-încet strîng toate firele acestui caz în mîinile mele.

— Şi stadiul următor ?

— Este foarte simplu. O să mă duc cu inspectorul Hill în cartierul italian, o să găsesc omul a cărui fotografie o a-

vem și o să-l arestez sub învinuire de omor. Nu vreți să veniți cu noi ?

— Mă tem că nu. Bănuiesc că ne putem atinge scopul pe o cale mai simplă, dar n-aș putea să spun cu siguranță, pentru că totul depinde, mă rog, totul depinde de un factor care nu e cîtuși de puțin în puterile noastre să-l rezolvăm. În orice caz, am mari speranțe, chiar aș putea să spun că pariez doi contra unu că dacă ai vrea să vii cu noi astă-seară, o să te pot ajuta să pui mîna pe acest individ.

— În cartierul italian ?

— Nu ; bănuiesc că este o adresă la care avem mai multe șanse să-l găsim, în suburbia Chiswick. Dacă vrei să vii cu mine în Chiswick astă-seară, Lestrade, îți promit că mîine o să merg cu dumneata în cartierul italian și întîrzierea n-o să dăuneze nimănui. Și acum, cred că vreo cîteva ceasuri de somn nu ne-ar strica la nici unul, dat fiind că nu intenționez să plec mai devreme de ora unsprezece și e puțin probabil să apucăm să ne întoarcem înainte de revărsatul zorilor. Te rog să iei cina cu noi, domnule Lestrade, și pe urmă te vei putea odihni pe canapea pînă se face ora plecării. Între timp, Watson, ți-aș fi recunoscător dacă ai avea amabilitatea să chemi un comisionar, căci am de trimis o scrisoare și e foarte important să plece fără întîrziere.

Holmes petrecu seara scotocind niște colecții de ziare vechi cu care înțesase una din camerele noastre de debara. Cînd veni jos într-un tîrziu, în ochii lui licărea o expresie triumfătoare, dar nu ne spuse nici unuia nimic cu privire la rezultatul investigațiilor făcute. În ceea ce mă privește, urmărisem pas cu pas metodele prin care străbătuse calea șerpuitoare a acestui caz extrem de complicat, și cu toate că încă nu-mi putusem da seama de țelul pe care îl aveam de atins, am înțeles limpede că Holmes se aștepta ca acest răufăcător ciudat să încerce să pună mîna pe celelalte două busturi care mai rămăseseră, dintre care, după cîte îmi aminteam, unul era la Chiswick. Nu încăpea îndoială că scopul călătoriei noastre era să-l prindem asupra faptului și nu puteam decît să admir viclenia cu care prietenul meu strecurase în ziarul de după-amiază o indicație greșită, un adevărat fitil, pentru a da individului în chestiune impresia că poate să-și urmeze planul fără nici un risc. Nu m-a surprins de loc faptul că Holmes m-a sfătuit să-mi iau și pistolul. El personal și-a luat arma favorită — cravașa cu măciulie de metal.

La ora unsprezece a tras la scară o trăsură și cu ea ne-am dus până într-un loc, de partea cealaltă a podului Hammersmith. Holmes a poruncit birjarului să ne aștepte acolo. Mergînd cîteva minute pe jos, am ajuns la un drum izolat, străjuit de niște căsuțe cochete, fiecare înconjurată de un teren mărișor. La lumina unui felinar am deslușit pe stîlpul porții uneia casă o tăbliță: „Vila Laburnum".

Fără doar și poate, locatarii se retrăseseră la culcare, deoarece casa era cufundată în întuneric, cu excepția oberlihtului semicircular de deasupra ușii de la intrare, care arunca o pată slabă de lumină pe poteca din grădină. Gardul de lemn, care separa curtea de stradă, arunca o umbră deasă pe partea dinăuntru și acolo ne-am ales noi ascunzătoarea.

— Mă tem că va trebui să așteptăm multă vreme — spuse Holmes în șoaptă. Să mulțumim cerului că nu plouă. Nu cred că ne putem permite luxul de a fuma ca să treacă timpul mai repede. În orice caz, însă, avem două șanse contra una de a descoperi ceva care să ne răsplătească pentru deranj.

Veghea noastră n-a fost însă chiar așa de îndelungată cum ne făcuse Sherlock Holmes să ne temem și s-a sfîrșit într-un mod ciudat și neașteptat. Fără să fim preveniți măcar de cel mai mic sunet, portița de la grădină s-a deschis deodată, și o siluetă suplă și întunecată, iute și agilă ca o maimuță, s-a repezit pe poteca grădinii. Am văzut-o cum se strecoară într-o clipă pe lîngă pata de lumină de la intrare și cum dispare în umbra întunecată a casei. A urmat o pauză lungă, în timpul căreia ne-am ținut răsuflarea și apoi ne-a ajuns la ureche un scîrțîit ușor. Se deschidea o fereastră.

Zgomotul a încetat, după care a urmat un nou răstimp îndelungat de tăcere. Individul se strecura în casă. Am văzut cum licărește o clipă în interiorul odăii o lanternă camuflată. Ceea ce căuta răufăcătorul nu se afla acolo, lucru care a rezultat limpede din faptul că am văzut apoi lanterna licărind îndărătul jaluzelelor uneialte ferestre și mai tîrziu în altă parte

— Să ne ducem la fereastra deschisă. O să-l prindem cînd coboară — șopti Lestrade.

Dar înainte să fi putut noi face măcar o mișcare, omul ieși din casă. Ajungînd la pata de lumină din grădină, se văzu că poartă ceva alb sub braț. Se uită ca un hoț de jur împrejur, dar tăcerea străzii pustii îi dădu curaj. Întorcîndu-se cu spatele spre noi, își lăsă jos povara și în clipa următoare se auzi un clocănit ușor, urmat de zgomotul sfărîmării obiectu-

lui. Omul era așa de concentrat asupra operației pe care o făcea, încît nu ne auzi traversînd tiptil peluza de iarbă. Cu o zvîcnitură de tigru, Holmes îi sări în spinare, iar peste o clipă Lestrade și cu mine îi țineam bine strînse încheieturile de la mîini, potrivindu-i și cătușele. Întors cu de-a sila spre noi, ne înfruntă cu o față hidoasă, spînă, cu niște trăsături care se zbuciumau furioase, și ne aruncă niște priviri ca fulgerele. Era ușor de recunoscut că, într-adevăr, pusesem mîna pe omul din fotografie.

Dar Sherlock Holmes nu-și îndrepta atenția asupra prizonierului nostru. Lăsîndu-se pe vine în pragul ușii, se ocupa cu cercetarea atentă a obiectului pe care-l scosese omul din casă. Era un bust al lui Napoleon, asemănător cu cel pe care îl văzusem în dimineața aceea și era și el sfărîmat în același fel, în bucăți. Holmes cercetă la lumină fiecare ciob, dar nu era nici o diferență între aceste cioburi și cele de mai înainte. Tocmai își încheiase cercetarea, cînd luminile din hol se aprinseră, se descuie ușa și ni se prezentă proprietarul casei, o persoană jovială și rubicondă, îmbrăcată sumar.

— Bănuiesc că dumneavoastră sînteți domnul Josiah Browns ? zise Holmes.

— Da, domnule ; iar dumneavoastră sînteți, fără doar și poate, domnul Sherlock Holmes. Am primit scrisorica pe care mi-ați trimis-o prin comisionar și am făcut întocmai ce mi-ați spus. Am încuiat pe dinăuntru toate ușile, și am așteptat evenimentele. Îmi pare foarte bine că văd că l-ați prins pe ticălos. Sper, domnilor, că veți avea amabilitatea să intrați să luați o gustare.

Lestrade însă era nerăbdător să-și vadă prizonierul pus bine la păstrare, așa că peste cîteva minute am chemat trăsura și ne-am îndreptat toți patru spre Londra. Răufăcătorul n-a scos o vorbă ; ne arunca însă priviri furioase pe sub părul răvășit, care-i cădea în ochi și într-un rînd, cînd i s-a părut că mîna mea e destul de aproape a dat să mă muște, ca un lup flămînd. Am stat cu toții la poliție destul ca să aflăm că percheziția corporală n-a scos la iveală nimic, decît vreo cîțiva șilingi și un cuțit lung, cu teacă ; pe mînerul lui se aflau numeroase urme de sînge de curînd închegat.

— E-n regulă — zise Lestrade, cînd ne luarăm rămas bun. Inspectorul Hill îi cunoaște pe toți indivizii ăștia și o să ne dea, fără doar și poate, numele lui. O să vedeți că teoria mea cu privire la Mafia o să se dovedească întemeiată. Trebuie să-mi exprim, desigur, nețărmurita recunoștință față de

dumneavoastră, domnule Holmes, pentru modul expeditiv în care l-aţi arestat. Eu nu înţeleg nici acum prea bine totul.

— Mă tem că e ora cam tîrzie pentru explicaţii — zise Holmes. Şi în afară de asta, mai sînt vreo două-trei detalii pe care nu le-am pus încă la punct şi ăsta e un caz dintre acelea în care merită să duci lucrurile pînă la capăt. Dacă vrei să vii iarăşi la noi mîine la ora şase, sper că voi putea să-ţi arăt că nici acum n-ai prins sensul complet al acestui caz, deşi el prezintă unele trăsături care-i conferă un loc cu totul aparte în istoria crimei. Watson, dacă-ţi voi permite vreodată să mai relatezi cîteva din micile mele probleme, prevăd că vei înviora scrierile tale cu povestirea ciudatei întîmplări legate de busturile lui Napoleon.

Cînd ne-am reîntîlnit în seara următoare, Lestrade deţinea numeroase informaţii referitoare la persoana pe care o prinsesem. Se pare că numele individului era Beppo, iar celălalt nume nu-l ştia nimeni. Era o haimana binecunoscută în colonia italiană. Pe vremuri fusese sculptor, şi încă destul de talentat, şi-şi cîştiga în mod cinstit existenţa, dar a apucat pe căi greşite şi a nimerit de vreo două ori la închisoare, o dată pentru un furtişag mărunt şi o dată (ceea ce noi aflasem mai înainte) pentru înjunghierea unui conaţional de-al lui. Vorbea foarte bine englezeşte. Nu se cunoştea încă motivul care-l îndemna să distrugă busturile, iar el refuza să răspundă la orice întrebări în această privinţă ; dar poliţia descoperise că era foarte posibil ca aceste busturi să fi fost făcute chiar de el, întrucît cu asta se îndeletnicise la întreprinderea Gelder & Co.

Holmes ascultă cu atenţie politicoasă toate aceste informaţii, dintre care multe ne erau familiare ; dar eu, care-l cunoşteam atît de bine, vedeam limpede că gîndurile lui sînt în cu totul altă parte şi puteam să sesizez un amestec de nelinişte şi nerăbdare sub masca pe care o adopta de obicei. În cele din urmă, sări de pe scaun şi în ochii lui apăru o licărire de bucurie. Deslușise țîrîitul soneriei. Peste o clipă se auziră paşi pe scări şi servitorul pofti înăuntru un domn bătrîior şi roşcovan, cu favoriţi cărunţi. În mîna dreaptă ţinea o sacoşă de modă veche, pe care o aşeză pe masă.

— Domnul Sherlock Holmes se află aici ?

Prietenul meu se înclină zîmbind.

— Bănuiesc că dumneavoastră sînteţi domnul Sandeford din Reading, nu? zise el.

— Da, domnule. Mă tem că am întîrziat puţin; dar n-am avut un tren convenabil. Mi-aţi scris o scrisoare în legătură cu un bust care se află în posesia mea.

— Exact.

— Am aici scrisoarea dumneavoastră, în care spuneţi „Doresc să am un exemplar din bustul lui Napoleon executat de sculptorul Devine şi sînt gata să vă plătesc suma de 10 lire pentru acela pe care-l deţineţi". E exact?

— Fără doar şi poate.

— Am fost foarte surprins de scrisoarea dumneavoastră, pentru că nu mi a dat prin minte de unde ştiţi că deţin un asemenea obiect.

— E normal să fi fost surprins, dar explicaţia este foarte simplă. Domnul Harding de la firma Fraţii Harding mi-a spus că v-a vîndut ultimul exemplar din acest bust, şi tot el mi-a dat şi adresa dumneavoastră.

A, da? Va să zică aşa a fost. Dar v-a spus cumva şi cît am plătit pe acest bust?

— Nu, nu mi-a spus.

— Ei bine, eu sînt un om cinstit, deşi n-o duc prea bine cu banii. Bustul m-a costat doar cincisprezece şilingi şi cred că ar trebui să vă înştiinţez de acest lucru înainte de a primi din partea dumneavoastră cele zece lire promise.

— Vă rog să mă credeţi, domnule Sandeford, că aceste scrupule vă fac cinste, dar din moment ce am făgăduit să plătesc acest preţ, nu am cîtuşi de puţin intenţia să dau înapoi.

— Mă rog, e foarte frumos din partea dumneavoastră, domnule Holmes. Am adus bustul cu mine, aşa cum m-aţi rugat. Uitaţi-l!

Domnul Sandeford deschise sacoşa şi, în sfîrşit, dădurăm şi noi cu ochii de un exemplar întreg din acest bust pe care-l văzusem în repetate rînduri făcut ţăndări.

Holmes scoase din buzunar o hîrtie şi apoi puse pe masă o bancnotă de zece lire.

— Vă rog, domnule Sandeford, să fiţi amabil să semnaţi în prezenţa martorilor aci de faţă această hîrtie. Ea confirmă pur şi simplu că-mi transferaţi toate drepturile pe care le-aţi avut vreodată asupra bustului. Ştiţi, pe de o parte, eu sînt de felul meu un om foarte tipicar, iar pe de altă parte, nu se ştie niciodată ce întorsături pot să ia ulterior asemenea eve-

nimente. Vă mulțumesc, domnule Sandeford; iată banii dumneavoastră și vă spun cu tot respectul la revedere.

După ce musafirul ne părăsi, mișcările lui Sherlock Holmes avură darul de a ne concentra asupra sa toată atenția. Începu prin a scoate dintr-un sertar o pînză albă, imaculată, pe care o întinse imediat. Apoi puse în mijlocul ei bustul de curînd achiziționat. În sfîrșit, își luă cravașa cu măciulie de metal, și-i dădu lui Napoleon o lovitură puternică în creștetul capului. Bustul se făcu bucăți și Holmes se aplecă cu febrilitate asupra sfărîmăturilor. În clipa următoare, cu un puternic strigăt de triumf, ridică un ciob în care se afla înfipt un obiect rotund și întunecat, ca o stafidă într-un cozonac.

— Domnilor — strigă el — dați-mi voie să vă fac cunoștință cu celebra perlă neagră a familiei Borgia.

Lestrade și cu mine am rămas o clipă muți, iar apoi dintr-un impuls spontan, am început amîndoi să aplaudăm, ca și cum am fi asistat la deznodămîntul fericit al unei piese, adus cu măiestrie din condei. Obrajii palizi ai lui Holmes se colorară ușor și el se înclină în fața noastră, ca un mare dramaturg ce primește ovațiile publicului. În asemenea momente el înceta, pentru scurtă vreme, să mai fie o mașină de raționat, și-și trăda setea atît de firească de admirație și aplauze. El, care era de o demnitate și o modestie cu totul ieșite din comun, care respingea cu dispreț publicitatea ieftină, iată că se simțea totuși profund mișcat de uimirea și lauda spontană a unor prieteni.

— Da, domnilor — zise el — este cea mai celebră perlă care există astăzi pe lume, și am avut norocul, datorită unui lanț bine închegat de raționamente inductive, să-i urmăresc drumul de unde s-a pierdut în dormitorul prințului de Colonna la hotelul Dacre, pînă în interiorul acestui obiect, ultimul dintre cele șase busturi ale lui Napoleon, produse de firma Gelder & Co. din Stepney. Cred că-ți aduci aminte, Lestrade, de senzația produsă de dispariția acestui giuvaer de preț și de eforturile zadarnice ale poliției londoneze de a-l regăsi. Am fost și eu consultat în această chestiune, dar n-am izbutit să arunc nici un pic de lumină asupra acestui caz. Bănuiala a căzut asupra cameristei prințesei, o italiancă, și s-a dovedit că are un frate la Londra, dar noi n-am izbutit să stabilim nici o legătură între ei. Camerista se numea Lucrația Venucci și în mintea mea nu încape îndoială că acest Pietro, care a fost asasinat acum două zile, este fratele ei. Am cercetat datele respective în colecțiile vechi de ziare și am

descoperit că dispariția perlei s-a produs cu exact două zile înainte de arestarea lui Beppo, pentru atac criminal, efectuată la întreprinderea Gelder & Co., tocmai în momentul în care se fabricau aceste busturi. Acum bănuiesc că vedeți limpede înlănțuirea evenimentelor, deși, bineînțeles, ele vi se înfățișează într-o ordine inversă față de felul cum le-am avut eu în fața ochilor. Beppo avea perla în posesia lui. Poate o furase de la Pietro, poate era asociatul lui Pietro, poate fusese omul de legătură al lui Pietro și al surorii acestuia. Pentru noi n-are nici o importanță care dintre soluții este corectă.

Ceea ce contează este faptul că el deținea această perlă și că în momentul acela, cînd o avea asupra lui, era urmărit de poliție. Atunci se îndreptă spre fabrica în care lucra, știind că nu are la dispoziție decît vreo cîteva minute pentru a ascunde această pradă extrem de valoroasă, care altfel ar fi fost găsită asupra lui la percheziție. Pe coridor se uscau șase busturi de ghips ale lui Napoleon. Unul dintre ele era încă moale. Muncitor foarte abil, Beppo făcu într-o clipă o găurică în gipsul moale, puse perla înăuntru și din cîteva mișcări acoperi la loc deschizătura. Era o ascunzătoare admirabilă. Nimeni n-ar fi putut s-o descopere. Dar Beppo a fost condamnat la un an de închisoare și, între timp, cele șase busturi ale lui s-au răspîndit în toată Londra. N-avea de unde să știe care din ele conține comoara. Singura cale de a da de urma ei este sfărîmarea busturilor. Simpla lor scuturare nu putea să-i dea nici o indicație, întrucît ghipsul fiind moale în momentul ascunderii, era probabil ca perla să se fi lipit de el, ceea ce, [illegible] Beppo nu și-a pierdut nădejdea și și-a continuat cercetările cu multă ingeniozitate și perseverență. Cu ajutorul unui văr care lucrează în slujba întreprinderii Gelder, a căpătat lista magazinelor care au cumpărat busturile pentru a le revinde. El a izbutit să intre în slujba lui Morse Hudson și în felul acesta a dat de urma a trei dintre busturi. Dar perla nu era în nici unul din ele. Apoi, cu ajutorul vreunui salariat italian, a izbutit să descopere unde s-au dus celelalte trei busturi. Primul era la Harker acasă. Acolo însă l-a urmărit și complicele lui, care l-a făcut răspunzător pe Beppo pentru pierderea mărgăritarului, drept care Beppo l-a înjunghiat în cursul încăierării ce a urmat.

— Dacă era complicele lui, atunci de ce-i ținea fotografia în buzunar ? am întrebat eu.

— Ca cei pe care-i întreba despre Beppo să-l poată recunoaște. În felul acesta credea că-i va da mai ușor de urmă.

Este evident că ăsta a fost motivul. Ei şi, după comiterea crimei, eu mi-am făcu' socoteala că Beppo, aşa cum era de aşteptat, o să-şi grăbească ritmul acţiunilor. Probabil se temea să nu fie descoperit de poliţie şi deci s-a repezit să-şi urmeze cercetările ca nu cumva să i-o ia înainte autorităţile. Bineînţeles, nu avear de unde să ştiu dacă a găsit sau nu mărgăritarul în bustul care aparţinea domnului Harker Nici măcar nu putusem să trag concluzia certă că e vorba despre această perlă pentru mine era însă evident că el caută ceva, întrucît a dus bustul la o mare distanţă, trecînd pe lîngă atîtea case, pentru a-l sfărîma în grădina luminată de un felinar. Întrucît bustul lui Harker era o copie care mai avea două surori, şansele erau exact aşa cum v-am spus, două contra una ca perla să nu se afle în acel bust. Mai rămîneau două busturi şi era evident că el o să-l caute întîi. pe acela din Londra. De aceea i-am prevenit pe locatarii casei pentru a evita o nouă tragedie şi ne-am dus cu toţii acolo. Ştiţi care este rezultatul Bineînţeles, între timp aflasem precis că sînt pe urmele perlei familiei Borgia. Numele victimei ucise lega un eveniment de celălalt. Mai rămînea un singur bust, acela al lui Reading, şi perla trebuia să fie neapărat în el. Am cumpărat bustul în prezenţa voastră de la proprietarul lui, şi iată-l aic. pe masă.

O clipă, în odaie se făcu tăcere.

— Ei bine, domnule Holmes — zise Lestrade — v-am văzut soluţionînd multe cazuri, dar nu ştiu dacă am asistat vreodată la o rezolvare mai eficientă decît aceasta. Noi care lucrăm la Scotland Yard nu sîntem geloşi pe dumneavoastră. Nu, domnule, sîntem foarte mîndri de dumneavoastră, şi dacă veţi trece mîine pe la noi, cred că nu va exista un singur om, începînd cu cel mai bătrîn dintre inspectori şi sfîrşind cu cel mai tînăr dintre gardieni căruia să nu-i facă plăcere să vă strîngă mîna

— Mulţumesc ! zise Holmes. Mulţumesc ! Şi în momentul în care-şi întoarse capul, mi se păru mai frămîntat ca oricînd de emoţiile acestea profund omeneşti. Peste o clipă însă redeveni gînditorul cu mintea rece şi practică Watson, pune te rog perla în seif şi scoate documentele referitoare la falsul din afacerea Conk-Singleton. La revedere, domnule Lestrade. Dacă îţi mai iese în cale vreo problemă dintr-astea mărunte, te rog să mă crezi că o să-mi facă întotdeauna plăcere să-ti dau vreo sugestie sau o indicaţie pentru rezolvarea ei, dacă o să pot.

O ÎNTÎMPLARE CU TREI STUDENȚI

Prin anul 1895, un complex de împrejurări, asupra cărora nu vreau să stărui prea mult, a făcut ca domnul Sherlock Holmes și cu mine să petrecem vreo cîteva săptămîni într-unul din marile noastre centre universitare; tocmai atunci ni s-a întîmplat aventura aceasta măruntă, dar instructivă, pe care sînt pe cale de a v-o povesti. Este evident că toate amănuntele care l-ar ajuta pe cititor să identifice exact colegiul sau delicventul ar fi cu totul nejuste și supărătoare. E normal ca un scandal atît de penibil să fie lăsat să se stingă în tăcere. Dar cu discreția corespunzătoare, incidentul în sine poate fi relatat, întrucît slujește la ilustrarea unora dintre calitățile care alcătuiau faima prietenului meu. În relatarea mea mă voi strădui să evit elementele care ar putea să producă o limitare a evenimentului la vreo localitate anume sau să furnizeze o cheie cu privire la persoanele implicate.

Pe vremea aceea locuiam într-un apartament mobilat în preajma unei biblioteci în care Sherlock Holmes făcea niște cercetări extrem de laborioase, referitoare la vechi documente englezești. Aceste cercetări l-au condus la rezultate atît de surprinzătoare, încît ele ar putea foarte bine să formeze subiectul vreuneia dintre povestirile mele viitoare. Aici s-a întîmplat ca într-o seară să primim vizita unei cunoștințe, domnul Hilton Soames, profesor și meditator la Colegiul Sf. Luca. Domnul Soames era un bărbat înalt și subțirel, cu o fire foarte nervoasă și ușor iritabilă; îl știam dintotdeauna că e neliniștit de felul lui, dar în ziua aceea părea într-o agitație atît de greu de stăpînit, încît se vedea limpede că i s-a întîmplat ceva cu totul deosebit.

— Domnule Holmes, sper că puteți să-mi acordați cîteva ceasuri din timpul dumneavoastră prețios. La Colegiul Sf. Luca s-a petrecut un lucru foarte neplăcut și realitatea este

că dacă n-aș fi avut norocul să fiu la curent cu prezența dumneavoastră în localitate, pur și simplu n-aș fi știut ce să mă fac.

— Sînt tare ocupat în momentul de față și n-aș vrea să fiu deranjat — răspunse prietenul meu. Aș prefera, dacă ați putea, să chemați poliția în ajutor.

— Nu, nu, stimate domn ! Este absolut imposibil să procedez în felul acesta. Odată chemate autoritățile, ele nu mai pot fi oprite și e vorba tocmai de un caz în care, pentru păstrarea bunei reputații a colegiului, este absolut esențial să evităm orice scandal. În ceea ce vă privește, discreția și înțelepciunea vă sînt la fel de binecunoscute ca și marea dumneavoastră capacitate, și prin urmare sînteți singura persoană de pe lume care mă poate ajuta. Vă rog foarte mult, domnule Holmes, să faceți tot ce puteți pentru mine

Prietenul meu era în aceeași proastă dispoziție care-l chinuia de cînd nu se mai afla în atmosfera plăcută a locuinței sale din Londra. Nu se simțea de loc la largul său fără carnetele sale de note, fără chimicalele sale și chiar fără dezordinea familiară a casei din Baker Street. Dădu din umeri, acceptînd fără prea multă amabilitate, în timp ce musafirul nostru se grăbi să-și toarne povestea cu o agitație vădită și gesturi cît se poate de neliniștite.

— Trebuie să vă explic, domnule Holmes, că mîine este prima zi a concursului pentru bursa Fortescue. Eu sînt unul dintre examinatori. Materia pe care o predau este elina și prima lucrare scrisă constă în traducerea la prima vedere a unui pasaj substanțial din limba greacă. Acest pasaj este tipărit pe foaia de examen și deci ar fi un imens avantaj pentru candidat dacă ar putea să-l pregătească dinainte. Tocmai de aceea ne-am dat osteneala să păstrăm secretul acestei teze.

Astăzi, pe la ora trei, au sosit de la tipografie șpalturile acestei traduceri — o jumătate de capitol din Tucidide. Urma să le recitesc cu multă grijă, întrucît textul trebuie să fie absolut corect. La ora patru și jumătate încă nu reușisem să-mi îndeplinesc această sarcină. Din nefericire însă, promisesem să iau ceaiul la un prieten, așa că am lăsat șpalturile pe birou. Am lipsit ceva mai mult de un ceas.

Dumneavoastră ați văzut, domnule Holmes, că ușile de la colegiul nostru sînt duble. Înăuntru este una capitonată cu pînză verde, iar în afară o ușă grea de stejar. În momentul cînd mă apropiam de ușa exterioară, am văzut cu uimire o cheie în broască. O clipă, mi-am închipuit că mi-am uitat eu

cheile, dar căutîndu-mă în buzunar, le-am găsit acolo. Singura dublură care există, după ştirea mea, e cheia servitorului meu, Bannister, omul care-mi îngrijeşte odaia de mai bine de zece ani şi a cărui cinste este mai presus de orice bănuială. Am aflat că, într-adevăr, cheia e a lui, că el a intrat în camera mea ca să vadă dacă nu doresc să-mi servească ceaiul şi că, fără să-şi dea seama, a făcut imprudenţa de a lăsa cheia în uşă cînd a ieşit. Probabil că a intrat în camera mea, la cîteva minute după ce plecasem eu. Neglijenţa lui în privinţa cheii ar fi avut prea puţină importanţă altădată, dar împrejurarea de faţă a avut cele mai neplăcute urmări.

În clipa în care m-am uitat pe masa mea de lucru, mi-am dat seama că mi-a umblat cineva prin hîrtii. Corectura venise sub forma a trei şpalturi lungi. Le lăsasem pe toate laolaltă. Acum am descoperit unul din ele trîntit pe podea altul pe măsuţa de lîngă fereastră, iar al treilea la locul lui.

Holmes reacţionă pentru prima dată:

— Pagina întîi pe podea, a doua la fereastră şi ultima pagină unde o lăsaseţi? zise el.

— Exact, domnule Holmes! Mă uimiţi! De unde aţi putut să ştiţi asta?

— Vă rog, continuaţi-vă relatarea, pentru că este deosebit de interesantă.

— O clipă mi-am închipuit că Bannister a avut îndrăzneala de neiertat de a-mi umbla prin hîrtii. Dar el a negat cu multă hotărîre şi sînt convins că mi-a spus adevărul. Altă posibilitate era doar ca cineva să fi observat, trecînd prin faţa uşii, că sînt cheile în broască şi, ştiind că sînt plecat, să fi intrat să se uite la hîrtii. Întrucît bursa e foarte substanţială, e la mijloc o sumă destul de mare de bani, o persoană lipsită de scrupule ar fi putut foarte bine să forţeze şansele, pentru a obţine un avantaj asupra colegilor săi. Bannister a fost foarte tulburat de această întîmplare. Era cît pe-aci să leşine cînd a văzut că a umblat cineva prin hîrtiile mele. I-am dat un strop de coniac şi l-am lăsat prăbuşit pe scaun, în timp ce eu am cercetat camera cu de-amănuntul. Curînd, am descoperit că intrusul a lăsat şi alte urme ale prezenţei sale în afară de hîrtiile răvăşite. Pe masa de la fereastră erau mai multe aşchii de lemn, de la un creion care fusese ascuţit. Tot acolo am găsit şi un vîrf de creion rupt. Fără doar şi poate ticălosul a copiat hîrtia în mare grabă, şi-a rupt mina la creion şi a trebuit să-l ascută din nou.

— Perfect! spuse Holmes, care-şi recăpăta buna dispoziţie pe măsură ce se lăsa tot mai profund absorbit de relatarea cazului. Norocul v-a venit în ajutor.

— Asta nu e totul. Masa mea de scris e nouă şi are o acoperitoare foarte frumoasă de piele roşie. Aş fi gata să jur, şi Bannister la fel, că pielea era netedă şi imaculată. Acum am găsit o tăietură, lungă de vreo şapte-opt centimetri, nu o simplă zgîrietură, ci chiar o tăietură adevărată. Şi nu numai asta, dar pe masă am găsit un bulgăre mic dintr-un aluat negru sau lut, plin de nişte fărîme din alt material, probabil rumeguş de lemn. Sînt convins că aceste semne au fost lăsate de omul care mi-a răvăşit hîrtiile. Nu erau urme de paşi, şi nici alte dovezi ale identităţii sale. Nu mai ştiam ce să mă fac, cînd, deodată, m-a luminat gîndul fericit că dumneavoastră vă aflaţi în localitate, şi atunci m-am repezit aici, ca să vă încredinţez acest caz. Vă rog foarte mult să mă ajutaţi, domnule Holmes! Vă daţi seama în ce dilemă mă aflu. Ori găsesc pe vinovat, ori trebuie să amîn examenul pînă ce se pregăteşte o altă temă, şi întrucît acest lucru nu se poate face fără o explicaţie, ar însemna să urmeze un scandal cumplit, care va arunca o umbră nu numai asupra colegiului, ci şi asupra întregii universităţi. În primul rînd, doresc să rezolv chestiunea în linişte şi cu discreţie.

— Aş fi foarte fericit să mă pot ocupa de această chestiune, şi să vă ofer sfaturile de care sînt capabil — zise Holmes ridicîndu-se şi punîndu-şi pardesiul. Cazul nu e lipsit de interes. Spuneţi-mi, aţi primit vizita cuiva în camera dumneavoastră, după ce vi s-au adus şpalturile?

— Da, tînărul Daulat Ras, un student indian, care locuieşte într-o cameră pe aceeaşi scară cu mine, a intrat să-mi ceară nişte detalii în privinţa examenului.

— La care se prezintă şi el?

— Da.

— Şi hîrtiile erau pe masa dumneavoastră?

— După cîte cred, în momentul acela erau făcute sul.

— Dar îşi putea da seama cineva că sînt şpalturi?

— Eventual.

— Altcineva n-a mai fost în camera dumneavoastră?

— Nu.

— Ştia cineva că veţi primi aceste şpalturi acolo?

— Nimeni, în afară de tipograf.

— Dar omul ăsta, Bannister, ştia?

— Aş, de unde, nu ştia nimeni!

— Unde-i Bannister acum ?

— Se simţea foarte rău, bietul om ! L-am lăsat prăbuşit în fotoliu. Eram foarte grăbit să ajung la dumneavoastră.

— Şi aţi lăsat uşa deschisă ?

— Mai întîi am încuiat hîrtiile într-un sertar.

— Atunci lucrurile se rezumă astfel, domnule Soames : dacă studentul indian n-a recunoscut sulul respectiv ca fiind corectura textului, omul care a umblat cu şpalturile a dat peste ele din întîmplare, neavînd de unde să ştie că ele se află acolo.

— Aşa mi se pare şi mie.

Holmes zîmbi enigmatic.

— De — zise el — hai să mergem pînă acolo. Watson, ăsta nu-i un caz care să te intereseze. Este vorba de o chestiune mintală, nu fizică. Mă rog, dacă vrei neapărat să vii, vino. Domnule Soames, sînt la dispoziţia dumneavoastră !

Camera în care locuia clientul nostru avea o fereastră lungă şi joasă, cu gratii care dădeau spre curtea interioară a vechiului colegiu — o curte cu ziduri vechi, pline de licheni. O uşă în formă de ogivă dădea spre o scară de piatră foarte uzată. La parter se afla camera profesorului. Deasupra locuiau trei studenţi, fiecare la cîte un etaj. Cînd am ajuns la faţa locului, se lăsa întunericul. Holmes se opri şi se uită cu multă atenţie la fereastră. Apoi se apropie de geam şi, ridicîndu-se în vîrful picioarelor şi întinzînd gîtul, se uită în cameră

— Probabil că a intrat pe uşă. Fereastra nu are nici un fel de deschizătură decît acel ochi — zise învăţata noastră călăuză.

— Doamne ! exclamă Holmes şi zîmbi foarte ciudat, uitîndu-se la însoţitorul nostru. Dacă nu mai este nimic de aflat aici, cred că cel mai bine e să intrăm înăuntru.

Profesorul descuie uşa exterioară şi ne pofti în camera lui. Rămaserăm în prag, în timp ce Holmes cercetă covorul.

— Mă tem că, din păcate, aici nu se vede nici o urmă — zise el. De altfel, ar fi şi greu să vedem vreuna într-o zi fără ploaie. Se pare că servitorul dumneavoastră şi-a venit în fire. L-aţi lăsat şezînd pe un scaun, ziceaţi ; pe care anume ?

— Acela de lîngă fereastră.

— Aha, lîngă măsuţa asta. Acum puteţi intra. Cu covorul am terminat. Să luăm la rînd lucrurile, începînd cu măsuţa. Bineînţeles, ceea ce s-a întîmplat e cît se poate de lim-

pede. Omul a intrat, a luat hîrtiile, una cîte una, de pe masa din mijloc, le-a adus la măsuța de la fereastră, pentru că de acolo putea să vadă dacă nu cumva veniți dumneavoastră traversînd curtea, și în felul ăsta să se poată refugia la timp.

— De fapt n-a fost chiar așa — zise Soames — pentru că eu am intrat pe poarta laterală.

— Aha, bine! Mă rog, în orice caz ăsta a fost planul pe care și-l făcuse. Ia să văd și eu cele trei foi de hîrtie! N-au rămas amprente digitale, nu? Ei, el a luat mai întîi prima pagină și a copiat-o. Socotind timpul la minimum, cît credeți că i-a cerut această operație? Cel puțin un sfert de oră, nu? Apoi a aruncat primul șpalt pe jos și l-a luat pe cel următor. Era tocmai pe la mijlocul lui, cînd întoarcerea dumneavoastră l-a făcut să se retragă în mare grabă, ba chiar aș zice în foarte mare grabă, de vreme ce n-a avut timp să pună la loc hîrtiile care aveau să-i trădeze prezența. Cînd ați intrat prin ușa exterioară, n-ați auzit pași grăbiți pe scară?

— Nu, cred că nu.

— Mă rog; el a scris într-o grabă nebună, cu atîta furie, încît a rupt vîrful la creion și, după cum observați, a trebuit să-l ascută din nou. Asta e foarte interesant, Watson. Creionul nu era de tip obișnuit. Era aproximativ de mărime normală, cu mina foarte moale; vopseaua exterioară era albastră-închis și numele fabricantului era scris cu litere argintii, iar bucata care a mai rămas din creion e, probabil, doar un ciot de vreo trei-patru centimetri. Să căutăm acest creion, domnule Soames, și vom găsi omul care vă trebuie. Dacă aș mai adăuga că are un cuțit mare și nu prea ascuțit, mai aveți un amănunt în plus.

Domnul Soames era oarecum copleșit de acest șuvoi de informații.

— În celelalte chestiuni reușesc să urmăresc raționamentul dumneavoastră — zise el — dar sincer să vă spun, amănuntul ăsta cu lungimea...

Holmes îi întinse o aschie mică de lemn, o cioplitură de la creion, pe care se vedeau literele NN, după care urma un spațiu nescris.

— Vedeți?

— Nu, mă tem că nici acum...

— Waston, totdeauna ți-am subestimat posibilitățile. Dar se mai ivesc și alte prilejuri de raționament. Ce-ar putea să fie acest NN? Este sfîrșitul unui cuvînt. Toată lumea știe că marca cea mai obișnuită de creion este Johann Faber. Nu e

oare limpede că a rămas din creion cam atît cît e spațiul de după cuvîntul Johann ?

În continuare, Holmes ținu măsuța oblic în dreptul becului electric. Apoi continuă :

— Speram că dacă hîrtia pe care a scris a fost foarte subțire, atunci unele urme ar fi putut să se imprime pe această suprafață lustruită. Nu văd nimic însă. Nu cred că mai avem ceva de aflat aici. Acum să vedem masa din mijloc. Bănuiesc că bulgărele ăsta mic este substanța aceea neagră, argiloasă, de care vorbești. După cîte îmi dau seama, e un fel de piramidă scobită. După cum ziceați și dumneavoastră, pare să fie plină de firișoare de rumeguș de lemn. Doamne ! Dar asta este foarte interesant ! Și scrijelitura, o adevărată tăietură, după cîte văd. A început cu o zgîrietură subțire și s-a terminat cu o gaură colțuroasă. Vă sînt extrem de recunoscător, domnule Soames, că mi-ați atras atenția asupra acestui caz. Ușa aceea unde dă ?

— În dormitorul meu.

— Ați mai intrat în dormitor de la întîmplarea respectivă ?

— Nu, am venit direct la dumneavoastră.

— Aș dori să arunc și eu o privire pe acolo. Vai, ce odaie frumoasă de modă veche ! Dacă nu vă supărați, așteptați o clipă, pînă ce apuc eu să cercetez podeaua. Nu, nu văd nimic. Dar cu perdeaua asta ce e ? A, dumneavoastră vă atîrnați hainele îndărătul ei. Dacă cineva ar fi silit să se ascundă în această odaie, nu ar putea s-o facă decît în acel loc, întrucît patul e prea puțin înalt, iar garderobul prea puțin adînc. Bănuiesc că nu-i nimeni acolo, nu ?

În momentul în care Holmes trăgea perdeaua la o parte, mi-am dat seama, dintr-o oarecare încordare și agerime a gesturilor lui, că era pregătit pentru orice eventualitate. De fapt însă, perdeaua dată la o parte n-a dezvăluit nimic, decît vreo trei-patru costume de haine, atîrnate pe niște cuiere. Holmes s-a întors în altă parte, și deodată s-a aplecat pînă la podea.

— Hei, ce mai e și asta ? strigă el.

Era o mică piramidă din același material negru, care semăna cu un fel de chit, ca și cealaltă bucată găsită pe masa din birou.

Holmes o luă în palmă și o ridică în sus, ca s-o examineze mai bine la lumina becului.

— S-ar părea că vizitatorul dumneavoastră a lăsat urme și în dormitor, ca și în odaia de lucru, domnule Soames.

— Dar ce-a putut să caute aici ?

— Mie mi se pare destul de limpede. Dumneavoastră v-ați întors prin altă parte decît se aștepta, așa că n-a fost prevenit decît în momentul în care erați chiar la ușă. Ce era să facă ? A strîns toate lucrurile care ar fi putut să-l trădeze și s-a repezit în dormitorul dumneavoastră, ca să se ascundă.

— Dumnezeule ! Domnule Holmes, adică dumneavoastră vreți să spuneți că tot timpul cît vorbeam eu cu Bannister în camera asta, îl aveam pe individ în mîinile noastre, dacă am fi știut ?

— După părerea mea, da.

— Dar nu se poate să nu existe și o altă alternativă, domnule Holmes. Nu știu dacă v-ați uitat la fereastra dormitorului meu.

— Are geam, un cadru de plumb, trei canaturi separate și o deschizătură destul de mare ca să poată trece un om prin ea.

— Exact ; și dă spre un colț al curții, care e relativ ferit de privirile oamenilor. Individul ar fi putut să intre pe geam, să lase urmele în trecerea lui prin dormitor și, în sfîrșit, găsind ușa deschisă, să fi fugit de acolo.

Holmes clătină nervos din cap.

— Să fim practici — zise el. Din cîte am înțeles, ați spus că sînt trei studenți care circulă pe această scară, și care în mod obișnuit trec prin fața ușii dumneavoastră.

— Da, așa este.

— Și toți trei se prezintă la acest concurs ?

— Da.

— Aveți vreun motiv să bănuiți pe vreunul din ei mai mult decît pe ceilalți ?

Soames șovăi.

— E o întrebare foarte delicată — zise el. Nimănui nu-i place să arunce bănuiala asupra cuiva, dacă nu există dovezi.

— Stați să auzim întîi bănuielile. Dovezile le voi căuta după aceea.

— Bine, atunci o să vă spun în cîteva cuvinte cam cum se prezintă cei trei bărbați care locuiesc în aceste camere. La primul etaj stă Gilchrist, un băiat foarte studios și un mare sportiv · joacă în echipa de rugbi și în cea de cricket a colegiului, pe care-l mai reprezintă și la alergările de garduri,

și la săritura în lungime. E un bărbat bine făcut și foarte vînjos. Taică-său era ceelebrul sir Jabez Gilchrist, care și-a pierdut toată averea la curse. Studentul meu a rămas foarte sărac de tînăr, dar e extrem de muncitor și de serios. O să se descurce bine.

La etajul al doilea locuiește Daulat Ras, indianul. E un băiat tăcut, cu un caracter indescifrabil, ca majoritatea indienilor Lucrează foarte bine și a progresat mult, deși greaca e punctul lui slab. Este foarte tenace și metodic.

La ultimul etaj stă Miles McLaren. E un element strălucit, cînd are chef de lucru, una din mințile cele mai luminate din toată universitatea, dar din nefericire e încăpățînat, destrăbălat și lipsit de scrupule. Chiar în anul întîi era cît pe-aci să fie eliminat din universitate, pentru un scandal pornit de la jocul de cărți. În ultimul semestru n-a învățat mai nimic, și probabil că așteaptă cu spaimă examenul.

— Va să zică, pe el îl bănuiți ?

— Mi-ar fi greu să merg chiar așa departe. Dar dintre toți trei mai degrabă el ar fi în stare de asemenea fapte.

— Tocmai. Acum, domnule Soames, să-l vedem și pe servitorul dumneavoastră, Bannister.

Era un omuleț de vreo cincizeci de ani, cu fața albă, fără barbă sau mustață, cu părul cărunt. Suferea încă și acum de pe urma întîmplării neașteptate care-i tulburase viața liniștită. Fața sa rotundă căpătase un tic nervos și omul nu-și putea stăpîni tremurul mîinilor.

— Cercetăm această poveste nefericită, Bannister — zise stăpînul lui.

— Da, domnule !

— După cîte înțeleg — spuse Holmes — ți-ai lăsat cheia în ușă ?

— Da, domnule !

— Nu e oare extraordinar că ai făcut acest lucru tocmai în ziua în care se aflau în casă aceste hîrtii ?

— A fost o mare nenorocire, domnule, dar mi s-a mai întîmplat și altă dată să fac această greșeală.

— Cînd ai intrat în cameră ?

— Pe la patru și jumătate. Asta e ora obișnuită de ceai a domnului Soames.

— Și cît timp ai stat ?

— Cînd am văzut că dumnealui lipsește, m-am retras de îndată.

— Te-ai uitat la hîrtiile acelea de pe masă ?

— Nu, domnule, cîtuşi de puţin.

— Dar cum s-a întîmplat că ai lăsat cheia în uşă?

— Aveam în mînă tava cu ceaiul. M-am gîndit că mă pot întoarce să iau cheia după aceea. Şi pe urmă am uitat.

— Dar uşa de afară nu are yale?

— Nu, domnule.

— Va să zică a rămas deschisă tot timpul?

— Da, domnule.

— Şi, deci, oricine se afla în cameră ar fi putut să iasă?

— Da, domnule.

— Cînd domnul Soames s-a întors şi te-a chemat, ai fost foarte tulburat?

— Da, domnule. De ani de zile, de cînd sînt aici, nu mi s-a mai întîmplat un asemenea lucru. Era cît pe-aci să leşin.

— Bine, am înţeles. Dar unde erai cînd ţi s-a făcut rău?

— Unde eram, domnule? Cam aici, aproape de uşă.

— Asta e foarte ciudat, pentru că te-ai aşezat tocmai în fotoliul de colo din colţ. De ce ai trecut pe lîngă toate celelalte scaune?

— Nu ştiu, domnule. Nu-mi mai pasa unde mă aşez.

— Eu nu cred că-şi dădea prea bine seama ce face, domnule Holmes. Arăta foarte rău, era palid ca moartea

— Ai rămas aici, după plecarea stăpînului dumitale?

— Doar cîteva minute. Apoi am încuiat uşa şi m am dus în camera mea.

— Pe cine bănuieşti?

— Mde, domnule, eu n aş îndrăzni să-mi dau cu părerea. Nu cred că există vreun domn în toată această universitate care să fie în stare să se slujească de un asemenea prilej. Nu, domnule, mie nu-mi vine să cred.

Mulţumesc, ajunge — zise Holmes. A, încă un amănunt numai nu cumva ai pomenit vreunuia dintre aceşti trei domni pe care-i slujeşti, că s-a întîmplat ceva rău?

— Nu, domnule, n-am suflat o vorbă.

— N-ai vorbit cu nici unul din ei?

— Nu, domnule.

— Bine, mulţumesc. Acum, domnule Soames, dacă nu vă supăraţi, să facem o mică plimbare prin curtea interioară.

Deasupra noastră, prin întunericul care se îngroşase, străluceau trei petice de lumină galbenă.

— Cele trei păsărele ale dumneavoastră sînt în cuiburile lor — zise Holmes, ridicîndu-şi privirea. Hei! Dar asta ce-o mai fi? Unul din el pare să fie teribil de agitat.

Era indianul, a cărui siluetă întunecată apăru deodată în dreptul jaluzelelor. Umbla în lung şi în lat prin cameră.

— Aş vrea să-i cîntăresc din ochi pe fiecare — zise Holmes. E oare posibil?

— Nimic mai uşor — răspunse Soames. Grupul acesta de camere este cel mai vechi din tot colegiul şi de aceea vin adeseori străini să le viziteze. Poftiţi pe aici, şi o să vă conduc chiar eu.

— Vă rog să nu pomeniţi nici un nume! zise Holmes, în momentul în care băteam la uşa lui Gilchrist.

Ne deschise un tînăr înalt şi subţirel, cu părul blond-cînepiu; de îndată ce înţelese despre ce e vorba, ne pofti binevoitor înăuntru. Într-adevăr, în odaie se afau cîteva elemente de arhitectură medievală extrem de interesante. Pe Holmes îl pasionă în atare măsură unul din ele, încît ţinu morţiş să şi-l deseneze în carnetul de note, şi în timp ce făcea această operaţie, îşi rupse vîrful la creion, ceea ce-l sili să împrumute creionul gazdei, după care ceru şi un cuţit ca să şi-l reascută pe al lui.

Acelaşi accident ciudat i se întîmplă şi în camera indianului — un individ mărunt, morocănos, cu un nas de vultur, care se uită chiorîş la noi şi se bucură vizibil în momentul în care Holmes îşi încheie studiile arhitectonice. Mie nu mi se păru nici într-un caz, nici în celălalt că Holmes a dat de cheia problemei. Cea de-a treia vizită a noastră dădu greş. Cînd băturăm, uşa exterioară nu se deschise şi dindărătul ei nu se putu auzi nimic altceva decît un şuvoi de vorbe urîte.

— Puţin îmi pasă cine sînteţi! Duceţi-vă la dracu! — urlă glasul furios. Mîine am examen şi nu vreau să mă deranjeze nimeni.

— Un mojic — zise călăuza noastră, roşind de indignare, în momentul în care ne retrăgeam pe scară în jos. Bineînţeles că n-a avut de unde să ştie că eu bat, dar, în orice caz, purtarea lui a fost cît se poate de necivilizată şi, date fiind împrejurările, chiar puţin suspectă.

Dar reacţia lui Holmes a fost foarte ciudată

— Puteţi să-mi spuneţi exact cît e de înalt?

— Zău, domnule Holmes, mi-e destul de greu să spun. E mai înalt decît indianul, dar nu e chiar aşa de înalt ca Gilchrist. Cred că trebuie să aibă cam 1,65 metri.

— Asta e foarte important — zise Holmes. Şi acum, domnule Soames, vă urez noapte bună.

Călăuza noastră ţipă pur şi simplu de uimire şi desperare

— Dumnezeule, domnule Holmes, dar nu se poate să plecaţi aşa pe nepusă masă şi să mă lăsaţi baltă ! Am impresia că dumneavoastră nu vă daţi seama de situaţie. Mîine este examenul. Astă-seară trebuie să iau o hotărîre, să acţionez într-un fel sau altul. Nu pot permite să se ţină examenul, dacă unul dintre subiecte este cunoscut cuiva. Trebuie să privim realitatea drept în faţă.

— Puteţi să lăsaţi lucrurile aşa cum sînt. Am să trec mîine dimineaţă devreme pe la dumneavoastră, ca să discutăm împreună problema. Se prea poate ca în momentul acela să vă pot indica ce cale să alegeţi. Între timp, vă rog să nu schimbaţi nimic, absolut nimic, din comportarea dumneavoastră.

— Bine, domnule Holmes.

— Puteţi să fiţi cît se poate de liniştit. Nu încape îndoială că vom găsi o soluţie pentru dificultatea în care vă aflaţi. Am să iau cu mine argila aceea neagră şi resturile de creion. La revedere.

În momentul în care am ieşit în întunericul din curte, am ridicat din nou ochii către ferestre. Indianul tot se mai plimba prin odaie. Ceilalţi nu se vedeau.

— Ei, Watson, ce părere ai ? întrebă Holmes, în momentul în care ieşeam pe strada principală. Un fel de joc d societate, parc-ar fi un truc cu trei cărţi. Iată cei trei oameni trebuie să fie unul dintre ei, alege. Pe care îl alegi ?

— Mitocanul ăla spurcat la gură, de la mansardă. Al are certificatul cel mai prost. Şi, totuşi, indianul era al dra cului de viclean. De ce oare se tot învîrte ca un leu î cuşcă ?

— Asta n-are nici o importanţă. Mulţi oameni adopt această metodă cînd încearcă să înveţe ceva pe dinafară.

— Ne-a aruncat nişte priviri foarte ciudate.

— Bănuiesc că şi tu ai face la fel, dacă ţi-ar năvăli în odaie un cîrd de străini, cînd tu te pregăteşti pentru examenul de a doua zi, şi fiecare minut contează enorm. Nu, asta nu mă pune de loc pe gînduri. Şi pe urmă, şi creionul, şi cuţitele, ambele probe au fost mulţumitoare. Însă individul ăla îmi dă foarte mult de gîndit.

— Care ?

— Cum care? Bannister, servitorul. Ce amestec o fi avînd el în această afacere?

— Mie mi-a făcut impresia că este un om cît se poate de cinstit.

— Şi mie la fel. Tocmai asta e partea cea mai încurcată. De ce un om absolut cinstit ca el... Hei, uite o papetărie. Ia să începem chiar de-aici cercetările.

Erau vreo patru-cinci papetării mai de soi în oraş, şi la fiecare Holmes a arătat ciopliturile de creion şi a rugat insistent să i se dea un creion similiar. Toţi negustorii au fost unanimi în a spune că pot să comande un astfel de creion, dar nu e o mărime obişnuită şi că foarte rar aduc asemenea mărfuri. Prietenul meu nu părea deprimat de acest eşec, ci dădea din umeri, resemnîndu-se pe jumătate amuzat.

— Degeaba, dragul meu Watson, acest indiciu, cel mai bun şi singurul cu adevărat hotărîtor, n-a dus la nici un rezultat. Şi, totuşi, nu mă îndoiesc că pînă la urmă o să putem aduce suficiente dovezi şi fără el. Aoleu, dragul meu, dar e aproape nouă, şi proprietăreasa noastră zicea că ne face o mazăre grozavă la ora şapte şi jumătate! Tu, care fumezi într-una, Watson, şi nu vii niciodată la timp la masă mă tem că ai să fii curînd dat afară de gazdă şi eu o să împărtăşesc soarta ta nefericită, dar nu înainte de a fi rezolvat problema agitatului profesor, a servitorului neglijent şi a celor trei studenţi plini de iniţiativă.

În seara aceea, Holmes nu mai pomeni de loc de chestiunea discutată, deşi după cina noastră întîrziată rămase multă vreme în fotoliu, pierdut în gînduri. La opt dimineaţa veni în camera mea tocmai cînd îmi terminasem toaleta.

— Ei, Watson — zise el — e momentul să mergem la Colegiul Sf. Luca. Poţi să renunţi la micul dejun?

— Sigur.

— Soames trebuie să fie într-o agitaţie nemaipomenită pînă ce o să-i putem spune ceva pozitiv.

— Dar ai ceva pozitiv să-i spui?

— Cred că da.

— Ai ajuns la vreo concluzie?

— Da, dragul meu Watson. Am rezolvat misterul.

— Bine, dar ce noi dovezi ai putut să mai capeţi?

— Oho! Nu m-am dat eu degeaba jos din pat la o oră atît de matinală. Ştii la cît? La şase. Am lucrat din plin

două ore şi am mers cel puţin opt kilometri, dar măcar am obţinut un rezultat palpabil. Ia uite aici !

Întinse mîna. În palmă erau trei piramide de pămînt, ca un fel de aluat negru.

— Hei, Holmes, dar ieri nu aveai decît două !

— Azi-dimineaţă am căpătat-o şi pe-a treia. Este o teză destul de uşor de susţinut cu argumente. Locul de unde provine numărul trei poate să constituie şi sursa pentru numărul unu, şi numărul doi. Ce zici, Watson, nu e destul de convingător ? Ei, hai cu mine, ca să alinăm chinurile prietenului nostru Soames.

Cînd l-am găsit pe nefericitul profesor, în apartamentul lui, era într-adevăr într-o stare de plîns. Peste cîteva ceasuri avea să înceapă examenul, şi el se mai afla încă în dilemă, dacă urmează să dea în vileag realitatea, sau să permită vinovatului să intre în competiţie pentru bursa aceea valoroasă. Nu izbutea să stea locului, era pradă unei puternice agitaţii, iar cînd îl văzu pe Holmes, se repezi la el, cu mîinile întinse, nerăbdător.

— Slavă Domnului că aţi venit ! Mă temeam că aţi renunţat, în disperare de cauză. Ce să mă fac ? Să ţin examenul ?

— Da, asta fără-doar şi poate.

— Bine, dar ticălosul...

— N-o să se prezinte.

— Dar ştiţi cine este ?

— Cred că da. Din moment ce chestiunea asta nu trebuie să devină publică, sîntem siliţi să ne arogăm anumite puteri, şi să ne constituim pe cont propriu într-o micuţă curte marţială particulară. Domnule Soames, vă rog să luaţi loc acolo. Watson, tu stai aici Eu am să mă aşez în fotoliul din mijloc. Cred că în momentul de faţă sîntem destul de impozanţi, ca să înspăimîntăm un om cu conştiinţa încărcată. Vă rog sunaţi !

Intră Bannister, care se dădu înapoi, vizibil surprins şi înspăimîntat de înfăţişarea noastră autoritară.

— Fii bun, te rog, şi închide uşa — îi spuse Holmes. Ei, Bannister, te rog spune-ne adevărul cu privire la întîmplarea de ieri.

Omul păli.

— Dar v-am spus totul, domnule.

— N-ai nimic de adăugat ?

— Absolut nimic, domnule.

— Ei, atunci mă văd silit să-ţi fac eu anumite sugestii. Cînd te-ai aşezat ieri pe fotoliul acela, ai făcut-o pentru a ascunde un obiect care ar fi indicat ce persoană s-a aflat în odaie ?

Bannister se făcu palid ca moartea.

— Nu, domnule, cîtuşi de puţin.

— Asta era doar o sugestie — zise Holmes suav. Recunosc în mod sincer că n-am posibilitatea de a o dovedi. Dar mie mi se pare că este un lucru destul de probabil, întrucît în clipa în care domnule Soames s-a întors cu spatele, ai şi eliberat pe omul care se ascundea colo, în dormitor.

Bannister îşi trecu limba peste buzele uscate.

— Dar nu era nimeni acolo !

— Vai, Bannister, e păcat ! Pînă acum poate că ai spus adevărul, dar acum ştiu precis că ai minţit.

Trăsăturile feţei lui Bannister deveniră sfidătoare şi încăpăţînate.

— Nu era nimeni, domnule !

— Ei, haide, haide, Bannister !

— Nu, domnule, nu era nimeni.

— În cazul ăsta, nu mai poţi să ne dai nici o informaţie. Vrei să rămîi aici ? Stai, te rog, acolo, lîngă uşa de la dormitor. Acum, domnule Soames, am să vă rog să fiţi aşa de bun, să vă duceţi pînă în camera tînărului Gilchrist şi să-l poftiţi la dumneavoastră.

Profesorul se întoarse peste o clipă, aducîndu-l cu el pe student. Era un bărbat foarte bine făcut, înalt, suplu şi agil, cu un pas elastic, cu o faţă plăcută, deschisă. Ochii lui albaştri, neliniştiţi, ne priviră pe rînd, şi în cele din urmă se aţintiră, cu o expresie de spaimă şi deznădejde, asupra lui Bannister, care se afla în capătul celălalt al camerei.

— Închide, te rog, uşa — zise Holmes. Ei, domnule Gilchrist, aici sîntem absolut singuri şi nu e nevoie să afle vreodată cineva ce cuvinte se vor rosti între noi. Putem să fim cît se poate de sinceri unul cu altul. Am vrea să ştim, domnule Gilchrist, cum se poate ca dumneata, un om de onoare, să săvîrşeşti o faptă ca cea de ieri ?

Nenorocitul tînăr se dădu cîţiva paşi înapoi şi aruncă o privire îngrozită şi plină de reproşuri lui Bannister.

— Nu, nu, domnule Gilchrist ; nu domnule, eu n-am spus nici un cuvînt, n-am suflat o vorbă ! strigă servitorul.

— Pînă acum nu, dar acum te-ai dat de gol — zise Holmes. Ei, domnule, îţi poţi da seama că după cele spuse de Bannister, situaţia dumitale este deznădăjduită, şi nu ai altă şansă decît să mărturiseşti sincer cele întîmplate.

O clipă, Gilchrist ridicînd mîna în sus, încercă să-şi stăpînească spasmul ce-i schimonosea trăsăturile feţei. Peste o clipă, se trînti în genunchi lîngă masă şi, îngropîndu-şi capul în palme, izbucni într-o furtună de suspine şi gemete disperate.

— Ei, haide, haide — zise Holmes cu blîndeţe — a greşi e un lucru omenesc şi cel puţin nimeni nu poate să te acuze că eşti un răufăcător cu inima împietrită. Poate ţi-ar veni mai uşor dacă i-aş spune eu domnului Soames ce s-a întîmplat : iar dumneata eşti liber să mă corectezi pe unde greşesc. Facem aşa ? Ei, lasă, lasă, nu te mai osteni să-mi răspunzi. Ascultă numai, şi ai grijă să nu te nedreptăţesc.

Domnule Soames, din clipa în care mi-aţi spus că nimeni, nici măcar Bannister n-ar fi putut să ştie cu precizie că hîrtiile acelea se află în odaia dumneavoastră, în mintea mea cazul a început să ia o formă precisă. Pe tipograf puteam bineînţeles să-l lăsăm de la început la o parte, pentru că ar fi avut posibilitatea să cerceteze hîrtiile şi la el la întreprindere. Nici la indian nu m-am prea gîndit. Dacă şpalturile erau făcute sul, nu avea de unde să ştie ce sînt. Pe de altă parte, mie mi s-a părut o coincidenţă de neînchipuit ca un om să îndrăznească să intre în odaie, şi întîmplător chiar în ziua în care hîrtiile se aflau pe masă. Am eliminat şi această posibilitate. Omul care a intrat ştia precis că hîrtiile sînt aici. Dar de unde a ştiut ?

Cînd m-am apropiat de camera dumneavoastră, am cercetat fereastra. Eram amuzat de presupunerea dumneavoastră cum că eu acceptam posibilitatea ca cineva să fi intrat pe acolo în plină zi, sub ochii tuturor locatarilor din camerele înconjurătoare. O asemenea idee era absurdă. Eu măsuram numai să văd cît de înaltă trebuia să fie persoana, pentru ca, trecînd prin dreptul ferestrei, să vadă ce hîrtii se află pe masa din mijlocul încăperii. Eu am un metru optzeci înălţime şi am izbutit s-o fac cu oarecare dificultate. Nimeni care ar fi avut o statură mai mică n-ar fi avut nici o şansă în această privinţă. Vedeţi deci încă de pe acum ce puternice motive am avut să mă gîndesc că dacă unul dintre cei trei studenţi ai dumneavoastră e de o statură ieşită din comun, el e cel mai suspect dintre toţi.

Am intrat și v-am ascultat indicațiile și sugestiile cu privire la măsuța laterală. Despre masa din mijloc nu mi-am putut da seama de nimic, n-am căpătat nici un indiciu decît în momentul în care vorbindu-mi despre Gilchrist, ați pomenit de faptul că e un bun atlet, specialist în săritura în lungime. Atunci, într-o clipă mi-am lămurit totul și n-aveam nevoie decît de vreo cîteva dovezi, care să coroboreze teza mea, iar aceste dovezi le-am obținut foarte curînd.

Iată cum a fost toată povestea. Tînărul acesta și-a petrecut după-amiaza pe terenul de sport, unde a făcut antrenament la sărituri. La întoarcere, a venit cu papucii speciali de atletism, care, după cum știți și dumneavoastră, au niște cuie. Trecînd pe lîngă fereastra dumneavoastră, dat fiind că e așa de înalt, a văzut șpalturile pe masă și și-a închipuit ce sînt. Nimic grav nu s-ar fi întîmplat dacă, ajungînd în dreptul ușii, n-ar fi observat că din neglijența servitorului, a rămas cheia în broască. Atunci a simțit un îndemn brusc să intre și să vadă dacă într-adevăr e vorba de șpalturile respective. Nu era un lucru prea primejdios, întrucît putea oricînd să pretindă că a trecut pe acolo doar ca să întrebe ceva.

Ei bine, cînd a văzut că e vorba într-adevăr de textul respectiv, atunci a cedat ispitei. Și-a pus pantofii pe masă. Dar pe scaunul acela de lîngă fereastră ce-ai pus, tinere?

— Mănușile — zise studentul.

Holmes se uită triumfător la Bannister.

— Și-a pus mănușile pe scaun și a luat șpalturile, foaie cu foaie, ca să le copieze. S-a gîndit că profesorul o să se întoarcă pe poarta principală, și deci o să-l vadă la timp. Dar după cîte știm, domnul profesor s-a întors pe poarta laterală. Deodată l-a auzit chiar la ușă. N-avea nici o scăpare. A uitat de mănuși, dar și-a smuls pantofii de pe masă și s-a repezit în dormitor. Observați că zgîrietura de pe masa aceea este foarte ușoară într-o parte, dar se adîncește în direcția ușii de la dormitor. Această dovadă în sine este suficientă ca să ne arate că pantofii au fost trași în direcția respectivă și că vinovatul s-a ascuns acolo. Argila strînsă în jurul cuielor din talpă a căzut pe masă, iar o a doua mostră, slăbindu-se pe drum, a căzut în dormitor. Aș putea adăuga că azi-dimineață m-am deplasat pînă la terenul de atletism, am văzut această argilă lipicioasă și neagră, care este folosită în groapa pentru sărituri, și am adus o mostră, împreună cu ceva din rumegu-

şul presărat pe teren, pentru a-i feri pe atleţi să alunece. Ceea ce am spus corespunde adevărului, domnule Gilchrist?

Studentul se îndreptase din şale.

— Da, domnule, este perfect adevărat.

— Dumnezeule, altceva nu mai ai de spus? strigă Soames

— Ba da, domnule profesor, am: dar şocul acestei demascări' ruşinoase m-a zăpăcit. Am aici o scrisoare, pe care v-am scris-o dis-de-dimineaţă, domnule profesor, după ce m-am zvîrcolit toată noaptea, fără să pot închide un ochi. Cînd am scris-o, nu ştiam încă de dezvăluirea păcatului meu. Poftiţi scrisoarea, domnule profesor. O să vedeţi că am spus acolo „M-am hotărît să nu mă mai prezint la examen. Mi s-a oferit o slujbă ca ofiţer de poliţie în Rhodesia, şi voi pleca de îndată în Africa de Sud".

— Îmi pare foarte bine să aud că nu intenţionai să profiţi de avantajul necinstit pe care l-ai căpătat asupra colegilor dumitale — zise Soames. Dar ce te-a făcut să te răzgîndeşti?

Gilchrist îl arătă pe Bannister:

— Iată omul care m-a adus pe calea cea bună — zise el.

— Ei, haide, Bannister — zise Holmes — cred că acum ţi-e clar din ceea ce am spus că numai dumneata ai fi putut să-i dai drumul acestui tînăr din casă, întrucît dumneata ai rămas în odaia asta şi probabil ai încuiat uşa cînd ai ieşit. Despre posibilitatea de a fi fugit pe fereastra aceea, nici vorbă. N-ai putea să ne lămureşti dumneata ultimul punct al acestui mister şi să ne spui ce te-a îndemnat să te porţi cum te-ai purtat?

— Pricina era destul de simplă, domnule, dacă aţi fi avut de unde s-o aflaţi; dar cu toată isteţimea dumneavoastră, ar fi fost imposibil s-o cunoaşteţi. Aflaţi, domnule, că pe vremuri am fost majordom în casa bătrînului sir Jabez Gilchrist, tatăl acestui domn. Cînd bătrînul şi-a pierdut averea, am venit să mă angajez ca servitor la colegiu, dar pe fostul meu stăpîn nu l-am dat niciodată uitării pentru că a scăpătat. Am vegheat după puterile mele asupra fiului lui, în amintirea zilelor bune de pe vremuri. Ei bine, domnule, ieri, cînd am intrat în camera aceasta, de îndată ce se dăduse alarma, primul lucru pe care l-am văzut a fost o pereche de mănuşi galbene ale domnului Gilchrist pe fotoliul de colo. Le cunoşteam foarte bine şi am înţeles pe dată ce înseamnă prezenţa lor. Dacă le vedea domnul Soames, totul era pierdut. Drept care m-am trîntit în fotoliul acela, şi pentru ni-

mic în lume n-am vrut să mă mişc de acolo pînă ce n-a plecat domnul Soames să vă aducă pe dumneavoastră. Atunci a ieşit bietul meu stăpîn, tînărul pe care, pe vremuri, îl legănasem pe genunchi, şi mi-a mărturisit totul. Nu era oare firesc, conaşule, să-l salvez? Şi totodată nu era oare la fel de firesc să încerc să-i vorbesc aşa cum i-ar fi vorbit răposatul taică-său, ca să-l fac să înţeleagă că nu poate să profite de pe urma unei asemenea fapte? Mă puteţi oare ţine de rău?

— Nu, asta în nici un caz — spuse Holmes entuziasmat, sărind în picioare. Ei, domnule Soames, cred că acum v-am lămurit mica dumneavoastră problemă, iar pe noi ne aşteaptă acasă gustarea de dimineaţă. Haide, Watson! Cît despre dumneata, domnule, bănuiesc că te aşteaptă un viitor strălucit în Rhodesia. Astăzi eşti doborît la pămînt. Dar vom vedea cît de sus te poţi ridica în viitor.

COAMA LEULUI

Oricît de ciudat ar putea să pară, s-a întîmplat totuşi ca o problemă care fără doar şi poate era cel puţin la fel de încurcată şi neobişnuită ca toate celelalte întîlnite în lunga mea carieră profesională, să mi se înfăţişeze abia după ce m-am retras din meserie; şi mai ciudat a fost că mi-a apărut, ca să zic aşa, chiar în pragul uşii. S-a întîmplat după retragerea mea în căsuţa din comitatul Sussex, cînd mă înfundasem complet în încîntătoarea viaţă în sînul naturii, către care tînjisem atît de des în cursul lungilor ani petrecuţi în mijlocul întunecatei Londre. În această perioadă a vieţii mele, bunul doctor Watson dispăruse aproape complet din raza mea vizuală. Cel mult de-l mai vedeam vreodată într-un week-end, în cazul cînd se întîmpla să mă viziteze. Aşadar, de data asta trebuia să-mi slujesc singur de cronicar. O, dar dac-ar fi fost el cu mine, ce splendoare ar fi ieşit din pana lui de pe urma unei întîmplări atît de pasionante şi din triumful meu final asupra tuturor dificultăţilor! Dată fiind situaţia, n-am însă încotro şi trebuie să-mi spun povestea aşa simplu cum mă taie capul, arătînd, prin propriile mele cuvinte, fiecare pas făcut pe drumul străbătut cu greu în căutarea unei chei pentru misterul legat de Coama Leului.

Vila mea se află pe panta de sud a colinelor dinspre Canalul Mînecii, şi de acolo se desfăşoară în faţa ochilor o privelişte minunată. În acest loc, coasta e alcătuită numai din stînci de cretă, pe care nu le poţi coborî decît de-a lungul unei singure poteci lungi şi şerpuitoare, alunecoase şi abrupte. La capătul de jos al potecii se află o întindere lată de vreo sută de metri, acoperită cu pietricele şi sfărîmături de piatră, chiar şi atunci cînd fluxul e la maximum. Ici-colo însă, sînt unele dune şi scobituri în care apa se adăposteşte o dată cu fiecare flux, alcătuind nişte piscine splendide. Aceasfă

plajă admirabilă se întinde pe cîteva mile în dreapta şi în stînga, întreruptă fiind doar într-un loc de golfuleţul şi satul Fulworth.

Casa mea e izolată şi singuratică. Tot domeniul e în stăpînirea mea, a bătrînei mele menajere şi a albinelor mele. Dar la o distanţă de mai puţin de un kilometru se află vestita şcoală a lui Harold Stackhurst. Situată pe un domeniu destul de vast, instituţia este instalată într-un edificiu numit Vila Frontoanelor. Vreo douăzeci de tineri se pregătesc aici pentru diferite profesiuni, sub oblăduirea mai multor cadre didactice. Stackhurst personal a fost pe vremea lui un student foarte bun, excelent la toate materiile şi pe deasupra mare campion la canotaj academic. Din ziua în care m-am stabilit pe coastă, am fost în cei mai buni termeni cu el şi de fapt era singurul cu care eram în relaţii atît de intime încît puteam să ne facem seara vizite fără să fie vorba de o invitaţie oficială.

Spre sfîrşitul lui iulie 1907 s-a stîrnit o furtună teribilă, vîntul sufla dinspre sud, îngrămădind parcă valurile Canalului Minecii la temelia falezei şi lăsînd în urmă o adevărată lagună la venirea refluxului. În dimineaţa la care mă refer, vîntul se mai potolise şi toată natura parcă era proaspătă şi de curînd spălată. Era imposibil să lucrezi într-o zi atît de încîntătoare şi am făcut o mică plimbare înainte de micul dejun, ca să mă bucur de aerul minunat al acelei zile. Am pornit pe poteca de pe faleză care ducea la coborîrea abruptă spre plajă. Pe drum am auzit că mă strigă cineva şi întorcîndu-mă, l-am văzut pe Harold Stackhurst care-mi făcea semne vesele cu mîna.

— Ce dimineaţă splendidă, domnule Holmes! Eram convins că o să ieşi la plimbare şi c-o să te întîlnesc.

— După cîte înţeleg, te duci să te scalzi în mare.

— Nu te laşi de loc de meserie — rîse el, bătînd cu palma buzunarul umflat. Da, într-adevăr, McPherson a pornit-o mai de dimineaţă şi sper să-l găsesc încă pe mal.

Fitzroy McPherson era profesorul de ştiinţe naturale, un tînăr bine şi foarte promiţător, a cărui viaţă fusese amărîtă cumplit de o afecţiune cardiacă cu care se alesese în urma unei crize reumatice. De felul lui, însă, era un adevărat atlet şi strălucea în practicarea tuturor sporturilor care nu-i cereau un efort prea mare. Vara ca şi iarna, înota în mare şi întrucît şi mie îmi plăcea înotul, s-a întîmplat adesea să ies cu el în larg.

Chiar în clipa aceea l-am zărit amîndoi pe McPherson. I se vedea capul deasupra lagunei falezei, acolo unde se termina poteca. Apoi s-a ivit tot trupul; se clătina pe picioare ca un beţiv. În clipa următoare a ridicat mîinile în sus şi, cu un strigăt îngrozitor, a căzut cu faţa la pămînt. Staekhurst şi eu mine ne-am repezit la el — era o distanţă de vreo cincizeci de metri — şi l-am întors pe spate. Se vedea bine că omul e pe moarte, pentru că avea ochii sticloşi şi duşi în fundul capului, iar obrajii înspăimîntător de livizi. O clipă, i-a apărut pe faţă o licărire de viaţă şi omul a rostit vreo cîteva cuvinte, vizibil din dorinţa de a ne preveni împotriva unei primejdii. Cuvintele erau bălmăjite şi neclare, dar, după părerea mea, ultimele care au izbucnit aproape ca un ţipăt de pe buzele lui au fost „Coama Leului" Ceea ce a spus era neinteligibil şi, pe de altă parte, nici nu părea să aibă vreo legătură cu întîmplarea respectivă; totuşi, oricît am încercat să le găsesc vreo altă interpretare, n-am izbutit. Apoi McPherson s-a ridicat puţin de la pămînt, a zvîcnit odată cu braţele în aer şi a căzut pe o parte. Era mort.

Tovarăşul meu a fost pur şi simplu paralizat de această neaşteptată grozăvie, iar eu, după cum e lesne de închipuit, am simţit cum toată fiinţa mi se încordează, în stare de alarmă. Şi aveam şi nevoie de încordarea forţelor, pentru că se va vedea imediat că e vorba de un caz cu totul ieşit din comun.

Omul era îmbrăcat doar cu pardesiul şi pantalonii, şi se încălţase în grabă cu nişte papuci de pînză, la care nu apucase să-şi lege şireturile. În căderea lui, pardesiul, pe care şi-l pusese doar pe umeri, alunecase într-o parte, dezgolindu-i trupul. Ne-am uitat la el uimiţi. Toată spinarea îi era acoperită de nişte dungi purpurii, de parcă l-ar fi bătut cineva cu un bici de sîrmă subţire. Era limpede că instrumentul cu care îi fusese aplicată această pedeapsă era foarte flexibil, întrucît răni lungi se încolăceau după umeri şi coaste. Pe bărbie i se prelingea o dîră de sînge, deoarece, cuprins de dureri insuportabile, îşi muşcase buza de jos. Faţa lui trasă şi schimonosită trăda chinurile îngrozitoare prin care trecuse.

Eu stăteam în genunchi, iar Stackhurst în picioare, lîngă trupul celui mort, cînd o umbră alunecă spre noi; întorcîndu-ne, l-am văzut în faţa noastră pe Ian Murdoch Murdoch era profesorul de matematică al şcolii, un bărbat înalt, subţire şi oacheş, atît de morocănos şi de distant, încît nimeni

n-ar fi putut spune că e prieten cu el. Părea că trăiește într-o zonă înaltă și abstractă de ecuații și de secțiuni conice, din care nimic nu-l putea smulge și lega de viața de fiecare zi. Era considerat de către studenți ca un adevărat fenomen și cu siguranță că ar fi fost calul lor de bătaie, dar în vinele omului ăsta curgea un sînge ciudat și exotic, vizibil nu numai în expresia ochilor de culoarea tăciunelui, și în fața sa oacheșă, ci și în izbucnirile sale de furie, uneori de-a dreptul feroce. Odată, cînd îl necăjise cățelul lui McPherson, el luase animalul și-l zvîrlise pe geam, lucru pentru care Stackhurst l-ar fi concediat, fără îndoială, dacă n-ar fi fost un profesor atît de capabil. Iată, în linii mari, care era natura acestui om straniu și complex, care se ivise lîngă noi. Părea sincer înspăimîntat de ceea ce vede, cu toate că incidentul cu cîinele ar fi putut să sugereze o totală lipsă de simpatie pentru cel mort.

— Bietul om, bietul de el! Ce pot să fac? Cum aș putea să-l ajut?

— Ai fost cumva cu el? Nu ne poți spune ce s-a întîmplat?

— Nu, nu, azi-dimineață am întîrziat. N-am fost încă pe plajă. Vin direct de la Vila Frontoanelor. Ce pot să fac?

— Te poți repezi pînă la jandarmeria din Fulworth. Anunță imediat cazul.

Fără o vorbă, profesorul a pornit cît a putut de repede, iar eu am început să mă ocup de toate aspectele accidentului. În timp ce Stackhurst a rămas lîngă cadavru, năucit de cele întîmplate. Bineînțeles, prima mea sarcină era să observ cine se afla pe mal. Din vîrful potecii puteam cuprinde cu privirea toată plaja. Era absolut pustie, în afară doar de vreo două-trei siluete negre, care zăreau în depărtare, în drum spre satul Fulworth. După ce m-am asigurat în ce privește această direcție, am pornit încet pe potecă. Stîncile erau de calcar acoperit cu argilă și marnă și din loc în loc am putut identifica urmele acelorași tălpi care coborau și urcau. În dimineața aceea nu se mai dusese nimeni pe plajă. Într-un loc am observat urma unei mîini cu degetele desfăcute, îndreptate spre partea de sus a pantei. Singura interpretare posibilă era că bietul McPherson căzuse în patru labe la urcare. Erau și cîteva scobituri rotunde, din care se putea deduce că în repetate rînduri căzuse în genunchi. La capătul de jos al potecii se afla acea lagună mare, lăsată de reflux. McPherson se dezbrăcase la marginea ei, pentru că pe o stîn-

că i-am găsit prosopul. Era împăturit și uscat, ceea ce îmi dovedea că de fapt nici n-a intrat măcar în apă. Cercetînd cu atenție pietricelele din jur, am găsit vreo două urme ale papucilor săi de pînză pe nisip, precum și urmele piciorului său gol. Asta dovedea că se pregătise să se scalde, deși prosopul arăta că n-a făcut-o.

Prin urmare, coordonatele problemei erau clar definite — dar în același timp nespus de stranii, cum nu mi-a mai fost dat să întîlnesc : omul nu rămăsese pe plajă decît cel mult un sfert de oră. Stackhurst venise în urma lui de la Vila Frontoanelor, deci era limpede că nu se scursese prea mult timp. McPherson se dusese să facă baie în mare și se dezbrăcase, lucru pe care-l indicau urmele piciorului gol. Apoi bruso își pusese la loc hainele pe el — erau așa de răvășite și desfăcute, încît graba era evidentă — și se întorsese fără să intre în apă sau cel puțin fără să se mai șteargă. Iar motivul pentru care se răzgîndise era că-l biciuise cineva în felul acesta sălbatic, inuman, chinuindu-l pînă ce durerea îl silise să-și muște buzele, lăsîndu-l atît de istovit, încît abia a avut puterea să mai urce panta înainte de a cădea jos fără viață. Cine săvîrșise această faptă barbară ? E adevărat că la baza falezei se aflau cîteva grote și peșteri mici, însă soarele, care nu se înălțase încă prea tare pe cer, le lumina direct și se vedea bine că nu era loc să se ascundă nimeni în ele. Mai pomenisem și de acele siluete de pe mal, la o mare distanță. Erau atît de departe, încît nu puteau să aibă nici o legătură cu crima ; și pe urmă, la mijloc se afla laguna în care intenționase McPherson să facă baie. și valurile ei se înălțau pînă la nivelul stîncilor. Pe mare se zăreau destul de aproape vreo două-trei luntre de pescari. Pe aceștia îi puteam cerceta pe îndelete Existau mai multe piste, dar nici una nu putea să ducă la vreun rezultat mulțumitor.

Întorcîndu-mă în cele din urmă la cadavru, am văzut că între timp se strînseseră în jurul lui un mic grup de curecători. Bineînțeles, Stackhurst se afla încă acolo, iar Ian Murdoch tocmai sosise cu Anderson, jandarmul satului, o matahală mustăcioasă, masivă și înceată, cum sînt mulți dintre locuitorii comitatului Sussex. Genul ăsta de oameni ascunde mult bun simț sub o înfățișare greoaie și tăcută. Anderson a ascultat povestea, și-a însemnat tot ce i-am spus noi și în cele din urmă m-a luat deoparte :

— Aș fi foarte fericit dacă mi-ați da vreun sfat, domnule Holmes. E o poveste prea complicată ca s-o pot rezolva singur și dacă dau greș, o să am de furcă cu șefii de la Lewes.

L-am sfătuit să-și anunțe superiorul direct și să trimită și după un doctor; de asemenea, l-am sfătuit să nu permită să se miște absolut nici un lucru de la locul lui și să se lase cît mai puține urme cu putință pînă la sosirea celor două persoane anunțate. Între timp, am percheziționat buzunarele mortului. I-am găsit batista, briceagul și un portvizit. Din acesta din urmă a ieșit o hîrtiuță, pe care am despăturit-o și i-am întins-o jandarmului. O mînă de femeie scrisese nu prea citeț: „Fii sigur că voi veni, Maudie". Părea să fie vorba de o întîlnire de dragoste, era o confirmare, dar nu reieșea din ea nici data, nici locul. Jandarmul a pus-o din nou în portvizit și a băgat și acest obiect și pe celelalte înapoi în buzunarele pardesiului. Apoi, întrucît nu se mai ivea nici un alt indiciu, m-am întors acasă să iau micul dejun, după ce am aranjat mai întîi să se facă o cercetare amănunțită a părții de jos a falezei.

Stackhurst a trecut pe la mine peste vreun ceas, ca să-mi spună că mortul a fost transportat la școală, unde urma să se facă ancheta Parchetului. Venea, de asemenea, cu cîteva vești foarte serioase și precise. După cum mă așteptasem n-au găsit nimic în peșterile de la baza falezei, dar uitîndu-se prin hîrtiile din biroul lui McPherson, Stackhurst scosese la iveală o corespondență intimă cu o oarecare domnișoară Maud Bellamy din Fulworth. Prin urmare, am putut stabili în felul acesta cine a scris bilețelul.

— Scrisorile sînt în mîna jandarmilor — mi-a explicat Stackhurst. N-am putut să ți le aduc. Dar nu încape îndoială că era vorba de o dragoste foarte puternică. Prin urmare, nu văd nici un motiv de a o lega de această oribilă întîmplare, afară doar de faptul că duduia avea o întîlnire cu McPherson.

— Dar în nici un caz nu aici, unde vă scăldați cu toții în mod frecvent — l-am contrazis eu.

— Întîmplarea face — zise el — că studenții nu se înțeleg cu McPherson.

— Dar a fost într-adevăr o simplă întîmplare?

Stackhurst se încruntă și căzu pe gînduri.

— I-a reținut Ian Murdoch — zise el. A insistat foarte mult să le facă o demonstrație algebrică înainte de gustarea de dimineață. Bietul om, e teribil de tulburat de toată povestea asta!

— Și totuși, după cîte am înțeles, nu erau prea buni prieteni.

— Într-o vreme, nu. Dar de mai bine de un an Murdoch era cît se poate de apropiat de McPherson, deși firea lui nu e de loc prietenoasă.

— Da, mi-am dat seama de asta. De altfel, după cîte îmi amintesc, mi-ai spus odată că s-au certat din pricina unui cîine maltratat.

— Aia e o poveste veche.

— Dar poate c-a lăsat o dorință de răzbunare?

— Nu, nu, sînt sigur că erau buni prieteni.

— Ei, atunci rămîne să cercetăm chestiunea cu fata. O cunoști?

— Toată lumea o cunoaște. Este zîna ținutului, o adevărată frumusețe, Holmes, care atrage atenția peste tot unde se duce. Știam că-i place lui McPherson, dar habar n-aveam că lucrurile merseseră atît de departe cum par să indice aceste scrisori.

— Dar cine e fata?

— E fiica bătrînului Tom Bellamy, proprietarul tuturor bărcilor și cabinelor de baie de la Fulworth. A fost pescar la început, dar acum a prins niței cheag. Afacerile le conduce el și cu fiul său William.

— N-ai vrea să facem o plimbare pînă la Fulworth, să stăm de vorbă cu ei?

— Dar ce pretext am putea găsi?

— A, în privința asta nu-i nici o greutate. La urma urmelor, e imposibil ca bietul profesor să-și fi făcut singur seama în modul ăsta înfiorător. Coada biciului a fost totuși în mîna unui om, dacă într-adevăr un bici i-a pricinuit aceste răni. Cercul cunoștințelor sale din această localitate izolată era fără doar și poate limitat. Să căutăm să explorăm toate pistele și nu se poate să nu dăm peste mobilul crimei, iar acesta la rîndul lui, ne va conduce la făptaș.

Plimbarea pe dunele din împrejurimi, îmbălsămate de parfumul cimbrului sălbatic, ar fi fost foarte plăcută dacă mințile noastre n-ar fi fost de-a dreptul otrăvite de tragedia la care fusesem martori. Satul Fulworth se află într-o de-

presiune care alcătuiește un semicerc în jurul golfului. Îndărătul cătunului de modă veche s-au ridicat mai multe case moderne pe terenul în pantă. Stackhurst m-a condus la una din ele.

— Iată vila „Limanul", cum a botezat-o Bellamy. Cea cu un turn în colț și cu acoperișul de ardezie. Nu e rău de loc pentru un om care n-a avut la început nici măcar... O, Doamne, ia uită-te!

Portița grădinii de la vila „Limanul" se deschisese brusc și un om ieșise în goană. Nu încăpea nici o îndoială, silueta înaltă, colțuroasă și deșelată era a lui Ian Murdoch, matematicianul. O clipă mai tîrziu, i-am ieșit în întîmpinare pe drum.

— Bună! zise Stackhurst.

Matematicianul făcu un semn din cap, ne aruncă o privire piezișă cu ochii lui negri, iscoditori, și dădu să treacă mai departe, dar directorul îl opri

— Ce căutai aici? întrebă el.

Murdoch se roși de furie.

— Sub acoperișul casei dumneavoastră, domnule, vă sînt subaltern. Dar n-am cunoștință de faptul că ar trebui să vă dau socoteală și pentru acțiunile mele particulare...

După toate prin cîte trecuse, Stackhurst era la capătul răbdării. Altfel, poate ar mai fi așteptat, dar așa, își pierdu complet cumpătul.

— În împrejurările de față, răspunsul dumitale, domnule Murdoch, este pur și simplu impertinent.

— N-ar fi exclus ca și întrebarea dumneavoastră să poată primi aceeași etichetă.

— Nu e prima dată cînd a trebuit să trec cu vederea atitudinea dumitale refractară. Dar, fără doar și poate, este pentru ultima dată. Am să te rog să ai amabilitatea de a-ți luat cît de repede poți toate măsurile pentru a-ți aranja viitorul

— Asta și intenționam să fac. Astăzi am pierdut singura persoană de la Vila Frontoanelor care făcea această instituție suportabilă.

Murdoch își văzu de drum, în timp ce Stackhurst, cu ochii tulburi, se uită în urma lui.

— Ce zici, nu e un om imposibil, de nesuportat? strigă el.

Singurul lucru care-mi rămase puternic întipărit în minte era faptul că domnul Ian Murdoch se grăbise să folosească cel dintîi prilej pentru a fugi de la locul crimei. În capul

meu începea să se contureze o bănuială vagă şi nebuloasă. Poate că vizita la familia Bellamy avea să mai arunce puţină lumină asupra acestei chestiuni. Stackhurst îşi veni în fire şi astfel ne urmarăm drumul spre casa respectivă.

Domnul Bellamy era un om între două vîrste, cu părul şi barba roşii ca para focului. Părea să fie în culmea furiei şi faţa lui căpătă curînd aceeaşi culoare ca şi părul.

— Nu, domnule, nu doresc să aflu nici un fel de amănunte. Fiul meu, aci de faţă — spuse el, arătînd un tînăr voinic, cu o faţă greoaie şi posacă, instalat în colţul odăii de toate zilele — este de aceeaşi părere cu mine, şi anume că atenţiile cu care o înconjura domnul McPherson pe Maud erau de-a dreptul jignitoare. Da, domnule, cuvîntul „căsătorie" n-a fost pomenit niciodată şi totuşi scrisorile şi întîlnirile se ţineau lanţ, ca şi diverse alte lucruri pe care nici unul din noi nu poate să le aprobe. Fata nu are mamă şi noi sîntem singurii ei păzitori. Sînt hotărît...

Şuvoiul vorbelor lui fu întrerupt de apariţia domnişoarei în chestiune. Fără doar şi poate, prezenţa ei ar fi fost o podoabă splendidă în orice societate. Pe mine personal, femeile m-au atras doar rareori, pentru că creierul mi-a fost întotdeauna stăpînul inimii, dar îmi era imposibil să privesc faţa ei de o extraordinară perfecţiune, cu un colorit delicat, plin de toată prospeţimea dulce a ţinutului, fără a-mi da seama că nici un tînăr nu i-ar fi putut ieşi în cale fără să tragă consecinţele. Aşa era fata care intrase şi care stătea acum în faţa lui Harold Stackhurst, cu ochii mari deschişi, şi cu o privire pătrunzătoare

— Am aflat că Fitzroy a murit — zise ea. Să nu vă fie frică să-mi daţi amănunte.

— Celălalt profesor de la şcoala dumneavoastră ne-a adus vestea — explică taică-său.

— Nu văd de ce trebuie ca sora mea să fie vîrîtă în toată povestea asta — mîrîi fiul lui.

Soră-sa se năpusti asupra lui cu o expresie aspră, sălbatică

— Asta e treaba mea, William. Fă, te rog, bine şi lasă-mă să mă descurc cum vreau. După cît se pare, s-a comis o crimă. Dacă aş putea contribui la descoperirea făptaşului, şi încă ar fi un omagiu prea mic adus aceluia care nu mai e printre noi

Fata ascultă scurta relatare, făcută de tovarăşul meu, cu o linişte şi o concentrare care îmi dovedeau că, pe lîngă fru-

muşeţe, mai avea şi o mare tărie de caracter. Maud Bellamy va rămîne de-a pururi în amintirea mea ca o femeie remarcabilă şi într-adevăr desăvîrşită. Cred că mă cunoştea din vedere, întrucît în cele din urmă se întoarse către mine.

— Vă rog să faceţi dreptate, domnule Holmes. Oricine ar fi vinovaţii, vă puteţi bizui pe înţelegerea şi sprijinul meu.

În timp ce vorbea, mi se păru că se uită sfidătoare la tatăl şi fratele ei.

— Vă mulţumesc — i-am răspuns. Eu preţuiesc foarte mult instinctul femeilor în asemenea chestiuni. Dumneavoastră vorbiţi despre „vinovaţi". Deci sînteţi de părere că e vorba de mai multe persoane?

— L-am cunoscut pe domnul McPherson destul de bine ca să-mi dau seama că era un bărbat viteaz şi puternic. Nu există om pe lume care să fi putut să-l doboare de unul singur

— Aş putea să schimb două vorbe între patru ochi cu dumneavoastră?

— Maud, ţi-am spus să nu te amesteci în încurcătura asta! strigă furios taică-său.

Fata mă privi neputincioasă.

— Ce să fac?

— Şi aşa toată lumea va cunoaşte curînd amănuntele, încît nu se întîmplă nimic grav dacă le discutăm aici — i-am răspuns.

Aş fi preferat să păstrăm secretul, dar din moment ce tatăl dumneavoastră nu ne permite, trebuie să participe şi el la ceastă dezbatere. Apoi i-am vorbit despre biletul găsit în buzunarul mortului. Fără doar şi poate, acest bilet va fi scos la iveală în cadrul anchetei Parchetului. Îmi permit să vă rog să aruncaţi puţină lumină asupra acestei probleme, dacă vă este cu putinţă.

— Nu văd nici un motiv pentru care aş face un mister din povestea asta — răspunse ea. Eram logodiţi şi am păstrat taina numai din pricina unchiului lui Fitzroy, care e foarte bătrîn şi, pare-se, pe moarte, pentru că el ar fi fost în stare să-l dezmoştenească dacă s-ar fi căsătorit împotriva voinţei lui. Alt motiv nu exista.

— Ai fi putut să ne spui şi nouă — mîrîi domnul Bellamy

— V-aş fi spus tot, dacă aţi fi fost vreodată cît de cît mai înţelegători.

— Nu vreau ca fata mea să se înhăiteze cu bărbaţi de altă condiţie decît ea.

— Tocmai prejudecăţile tale împotriva lui ne-au împiedicat să-ţi spunem adevărul. Cît despre această întîlnire (fata se scotoci prin buzunarul rochiei şi scoase un bilețel mototolit), biletul meu era un răspuns la ăsta.

„Scumpa mea — suna scrisorica scoasă la iveală — marţi după apusul soarelui, la locul ştiut pe plajă. E singurul moment în care voi putea să fiu liber. Semnat Fitzroy McPherson".

— Azi e marţi, şi urma să-l întîlnesc deseară.

Am luat scrisorica în mînă şi am răsucit-o pe toate părţile.

— Biletul nu l-aţi primit prin poştă. Cum v-a parvenit?

— Aş prefera să nu răspund la aceeastă întrebare. De fapt, nici nu are o legătură directă cu chestiunea pe care o anchetaţi. Dar la orice lucru care are legătură cu această chestiune voi răspunde cu dragă inimă.

Fata se ţinu de cuvînt, dar nimic din ce ne spuse nu ne fu de ajutor în cercetările noastre. Nu avea nici un motiv să bănuiască prezenţa vreunui duşman ascuns al logodnicului ei, dar recunoscu că ea personal avusese cîţiva admiratori foarte pasionaţi.

— Îmi permiteţi să vă întreb dacă domnul Ian Murdoch se numără şi el printre ei?

Fata roşi, părînd stînjenită.

— Într-o vreme am crezut că aşa este. Dar lucrurile s-au schimbat complet cînd a înţeles natura adevărată a relaţiilor dintre Fitzroy şi mine.

Din nou mi s-a părut că umbra care îl înconjura pe acest om ciudat prinde un contur mai precis. Trebuia neapărat să i studiez antecedentele. Trebuia să i cercheziționez în taină locuinţa. Stackhurst era un colaborator plin de bunăvoinţă, întrucît şi în mintea lui începeau să încolţească unele bănuieli. Ne-am întors de la vizita noastră la vila „Limanul" cu speranţa că avem, în sfîrşit, în mîini un fir al acestui caier încîlcit.

Trecu o săptămînă. Ancheta Parchetului nu arunca nici un pic de lumină asupra chestiunii, ceea ce necesita amînarea ei pînă la completarea probelor. Stackhurst făcuse unele

investigații discrete în privința subalternului său și se efectuase și o percheziție superficială a camerei lui, dar fără nici un rezultat. Personal, mă străduiam să parcurg din nou în amănunt tot terenul pe care-l cercetasem — atît la propriu cît și la figurat — dar fără a izbuti să ajung la vreo concluzie nouă. În toate cronicile aventurilor mele, cititorul nu va găsi un caz care să mă fi împins atît de departe spre limita răbdării. Nici măcar imaginația mea nu izbutea să închipuie vreo soluție a acestui mister. Și apoi surveni incidentul cu cîinele.

Bătrîna mea menajeră auzi mai întîi de el.

— Tristă poveste, conașule, cu cîinele domnului McPherson ! zise ea într-o seară.

De obicei, nu prea îi dau concursul la asemenea conversații, dar aceste cuvinte avură darul să-mi atragă atenția.

— Dar ce s-a întîmplat cu cîinele domnului McPherson ?

— A murit. A murit de durere că și-a pierdut stăpînul.

— Cine ți-a spus ?

— Cum, conașule ? Dar toată lumea vorbește despre asta. Cîinele s-a întristat cumplit și n-a mîncat nimic timp de o săptămînă și pe urmă azi doi domni tineri de la Vila Frontoanelor l-au găsit mort, jos pe plajă, conașule, unde și-a găsit sfîrșitul stăpînul lui. Chiar în locul acela.

„Chiar în locul acela" aceste cuvinte mi-au rămas limpezi în amintire. În mintea mea s-a născut deodată un vag presentiment că această chestiune are o importanță vitală. Ca un cîine să moară curînd după stăpîn, asta era în armonie cu firea frumoasă și credincioasă a acestor animale. Dar „chiar în locul acela" !... De ce oare această plajă singuratică să-i fi fost fatală ? Nu cumva era cu putință ca și acest cîine să fi căzut jertfă unei dușmănii răzbunătoare ? Să fi fost oare cu putință ?... Nu, nu era prea deslușit, dar în mintea mea și începuse să se înalțe un întreg eșafodaj. Peste cîteva minunte mă aflam în drum spre Vila Frontoanelor, unde l-am găsit pe Stackhurst în biroul lui. La rugămintea mea, i-a chemat pe Sudbury și Blount, cei doi studenți care descoperiseră leșul cîinelui.

— Da, era chiar pe marginea lagunei — zise unul din ei. Probabil că a adulmecat urmele stăpînului său mort.

Am văzut și bietul animal credincios, un terrier din rasa Airedale, întins pe rogojina din hol. Leșul era țeapăn și încordat, cu ochii bulbucați și cu labele contorsionate. Se vedeau limpede chinurile prin care trecuse animalul. De la Vila

Frontoanelor am coborît spre lagună. Soarele scăpăta spre asfinţit şi umbra falezei se întindea din ce în ce mai întunecată asupra apei care licărea ştearsă ca o foaie de plumb. Locul era pustiu şi nu se vedea nici o urmă de viaţă afară doar de pescăruşii care se învîrteau ţipînd pe deasupra capului meu. În lumina mereu mai slabă, am putut să deslu-şesc urmele lăsate de cîine pe nisipul din jurul stîncii pe care fusese aşezat prosopul stăpînului său. Am rămas multă vreme cufundat într-o meditaţie adîncă în timp ce umbrele se ridicau din ce în ce mai negre în jurul meu. În cap mi se învălmăşeau tot felul de gînduri. Ştiţi ce înseamnă să trăieşti un coşmar, simţind că există un lucru cît se poate de important pe care-l cauţi şi-l ştii că e acolo, undeva, deşi rămîne mereu prea departe ca să-l poţi atinge. Aşa era şi sentimentul meu în seara aceea, cînd mă aflam singur la locul fatal. Apoi, într-un tîrziu, m-am întors şi am pornit încet spre casă. Şi, în sfîrşit, ajungînd în vîrful potecii, m-am luminat. Într-o strălucire mi-am amintit lucrul după care bîjbîisem cu atîta înfrigurare, dar fără folos, vreme îndelungată. Probabil că ştiţi — sau altfel degeaba a mai scris Watson — că am destule cunoştinţe, destul de împrăştiate şi nesistematice de altfel, din domenii, diverse, dar foarte utile pentru munca mea. Mintea mi-e ca o debara în care se înghesuie în vrafuri tot felul de lucruri puse de-a valma acolo — aşa de multe, încît abia dacă îmi mai dau seama de prezenţa lor. Ştiam eu că există în depozitul meu de cunoştinţe ceva care are o legătură cu această chestiune. Acel ceva era încă vag, dar cel puţin acum ştiam cum pot să-l clarific. Era un ceva puţin monstruos, de necrezut şi totuşi rămînea posibil. Urma să verific totul.

Podul căsuţei mele e plin de cărţi. Acolo m-am repezit şi am început să scotocesc. După un ceas, am ieşit cu un volumaş cu copertă argintie, ca un pachet de ciocolată. L-am deschis cu nerăbdare la capitolul de care-mi aminteam ca prin vis. Da, într-adevăr, era o soluţie mai mult decît vagă şi cam trasă de păr, totuşi nu mă puteam linişti pînă ce nu mă asiguram că există o şansă ca lucrurile să stea într-adevăr aşa. M-am culcat tîrziu de tot, arzînd de nerăbdare să mă apuc dis-de-dimineaţă de treabă.

Dar n-am putut s-o fac din pricina unei neplăcute întreruperi. Nici nu-mi înghiţisem bine ceaşca de ceai cînd, pregătindu-mă să pornesc spre plajă, am primit vizita inspectorului Bardle, de la poliţia comitatului Sussex — o matahală mare cît un bivol, cu o înfăţişare prostească, deşi ochii cu care

mă privea acum nu erau inexpresivi, ci păreau gînditori şi tulburaţi.

— Am auzit de experienţa dumneavoastră vastă şi îndelungată — zise el. Bineînţeles, vizita pe care v-o fac e cu totul neoficială şi nu e nevoie să se afle mai departe. Dar am impresia că în cazul McPerson am dat de bucluc. Întrebarea este să procedez la o arestare sau nu ?

— Vă referiţi la domnul Ian Murdoch ?

— Da, domnule. Dacă stai să te gîndeşti, altcineva nici nu poate fi implicat. Iată avantajul acestei pustietăţi: Lucrurile se reduc la o scară foarte mică. Dacă nu el a făptuit crima, atunci cine ?

— Dar ce dovezi aveţi împotriva lui ?

El spicuise cîte ceva de pe aceleaşi brazde ca şi mine. Avea în vedere caracterul lui Murdoch şi misterul care părea să plutească în jurul acestui om ; izbucnirile sale de furie, ca, de pildă, în incidentul cu cîinele ; faptul că pe vremuri se certase cu McPherson şi că existau anumite motive de a crede că-i displăcea atenţia cu care o înconjura McPherson pe domnişoara Bellamy. Deţinea aceleaşi elemente ca şi mine, dar nici unul în plus, afară doar de faptul că Murdoch părea să se pregătească de plecare.

— În ce situaţie m-aş afla dacă l-aş lăsa s-o şteargă, cînd avem toate aceste dovezi împotriva lui ?

Omul acesta corpolent şi flegmatic părea să aibă mintea complet tulburată.

— Bine, dar gîndiţi-vă la toate lacunele esenţiale din raţionamentul dumneavoastră — i-am spus eu. Pentru dimineaţa crimei, el poate cu siguranţă să aducă un alibi perfect valabil. A fost pînă în ultimul moment împreună cu elevii săi, iar la cîteva minute după ivirea lui McPherson, a venit din urma noastră. Apoi nu uitaţi că ar fi fost absolut imposibil ca de unul singur să-l fi doborît pe acest om, cel puţin la fel de puternic ca el. Şi, în sfîrşit, mai rămîne şi chestiunea instrumentului cu care au fost pricinuite aceste răni.

— Ce altceva ar fi putut să fie decît un bici sau o cravaşă flexibilă, de un gen oarecare ?

— Aţi cercetat urmele ? l-am întrebat eu.

— Le-am văzut. Le-a văzut şi doctorul.

— Dar eu le-am cercetat foarte atent cu o lupă. Au anumite particularităţi.

— Care anume, domnule Holmes ?

M-am apropiat de birou și i-am arătat o fotografie mărită.

Iată metoda pe care o folosesc eu în asemenea cazuri — i-am explicat.

— Fără doar și poate, dumneavoastră faceți toate lucrurile meticulos și cu competență.

— Dacă nu le-aș face așa, n-aș fi ceea ce sînt. Acum, să examinăm această rană ce se întinde în jurul umărului drept. Nu observați nimic?

— Parcă nu.

— În primul rînd, este evident că nu are aceeași intensitate pe tot parcursul. Aici e o pată de sînge extravazat și dincoace alta. Există indicații similare și pe cealaltă rană de aici. Ce-ar putea să însemne toate acestea?

— N-am nici cea mai mică idee. Dumneavoastră aveți?

— Poate că am, poate că n-am. Cred că în curînd voi putea să vă spun mai mult. Oriee descoperire de natură a determina obiectul care a produs aceste urme ne va apropia foarte mult de găsirea criminalului.

— Ce-o să vă spun acum e, bineînțeles, o idee absurdă — zise polițistul — dar dacă pe spinarea lui s-ar fi aplicat o rețea de sîrmă înroșită în foc, atunci aceste puncte mai intens marcate ar reprezenta întretăierile plasei.

— Comparația este cît se poate de inteligentă. Sau, dacă am lua, de pildă, o pisică cu nouă cozi cu niște noduri mici și foarte tari.

— Pe legea mea, domnule Holmes, cred că ați nimerit-o bine!

— Dar se prea poate să fie și o cauză complet diferită, domnule Bardle. În orice caz, însă, dovezile de care dispunem sînt mult prea slabe pentru a justifica emitera unui mandat de arestare. Și pe lîngă asta, mai avem și acele ultime cuvinte „Coama Leului"

— M-am întrebat dacă Ian

— Da, am ținut seama și de asta. Dacă cuvîntul *mane*[1] ar fi avut vreo asemănare cu numele Murdoch, ceea ce nu e adevărat, asta ar fi putut să justifice o confuzie între pronunțarea numelui Ian și cea a cuvîntului *lion*[2] Dar el a rostit vorbele astea într-un țipăt. Sînt convins că am auzit cuvîntul „coamă"

---

[1] Coamă, în limba engleză.

[2] Leu, în limba engleză.

— N-aveți nici o altă explicație, ca o alternativă domnule Holmes ?

— Poate că am. Dar nu țin prea mult s-o dau în vileag pînă ce nu avem posibilitatea să discutăm un lucru mai precis.

— Și cînd se va întîmpla asta ?

— Peste vreo oră sau, cine știe, și mai curînd.

Inspectorul își frecă bărbia și se uită la mine cu ochi neîncrezători.

— Aș da nu știu cît să aflu ce e în mintea dumneavoastră, domnule Holmes. Poate că vă gîndiți la vasele alea de pescuit.

— Nu, nu. Erau mult prea departe în larg.

— Mde, atunci poate la Bellamy și la huiduma aia de fiu-său ? Nu-l prea aveau pe McPherson la stomac. Nu cumva i-au făcut ei de petrecanie ?

— Nu, nu ; nu mă puteți trage de limbă pînă ce nu-mi pun la punct cercetările — i-am răspuns eu, zîmbind. Și acum, domnule inspector, avem fiecare treburile noastre. Ce-ați zice dacă ne-am întîlni aici la amiază ?...

Iată unde ajunsesem cînd s-a produs acea întrerupere îngrozitoare, care a constituit începutul sfîrșitului.

Ușa de afară s-a trîntit de perete, apoi am auzit pe coridor niște pași grăbiți, dar șovăielnici și Ian Murdoch a dat buzna în odaie, palid, cu părul răvășit, cu hainele într-un hal fără de hal. Se ținea de mobilă cu mîinile lui osoase, ca să poată să rămînă în picioare.

— Coniac ! Coniac ! strigă el și căzu gemînd pe canapea

Nu era singur. În urma lui venea Stackhurst, fără pălărie și gîfîind aproape la fel de înnebunit ca și tovarășul lui.

— Da, da, coniac ! strigă el. Omul își dă sufletul. Abia am izbutit să-l aduc pînă aici. A leșinat de două ori pe drum.

O jumătate de pahar de coniac tare produse o schimbare remarcabilă. Omul se ridică într-un cot și-și scoase haina de pe umeri

— Pentru numele lui Dumnezeu, dați-mi puțin untdelemn, sau opiu, sau morfină ! strigă el. Orice, numai să-mi aline durerile astea înfiorătoare !

Și eu și inspectorul am scos un țipăt de spaimă cînd ne-am uitat la el. Pe umărul gol al lui Murdoch se afla imprimat în zigzag același șablon — o rețea de linii inflamate semnul pe care-l purtase și Fitzroy McPherson cînd murise.

Se vedea bine că durerea e cumplită şi răspîndită în trup, întrucît din cînd în cînd bietul om nu mai putea nici măcar să respire, se învineţea la faţă şi apoi, gîfîind înfiorător, îşi ducea mîna la inimă ; fruntea i se îmbrobonise de sudoare. Putea să moară dintr-o clipă într-alta. I-am turnat mereu coniac pe gît şi fiecare doză înghiţită îl readucea tot mai mult la viaţă. Tamponîndu-i rănile stranii cu vată înmuiată în unt-delemn, am izbutit să-i mai alin chinul. În cele din urmă, capul i se lăsă moale pe pernă. Istovit, părea că-şi consumă ultima rezervă de vitalitate. Căzuse într-o toropeală care era pe jumătate somn şi pe jumătate leşin, dar cel puţin însemna o alinare a durerii.

Fusese imposibil să-i punem vreo întrebare, dar în momentul în care ne-am asigurat de starea lui Stackhurst s-a întors către mine :

— Dumnezeule ! strigă el. Dar ce-i asta, domnule Holmes ? Ce este ? Nu înţeleg nimic !

— Unde l-ai găsit ?

— Jos, pe plajă. Exact unde a păţit şi McPherson nenorocirea. Dac-ar fi avut inima la fel de slabă ca a lui McPherson, nici nu s-ar mai afla acum aici. În timp ce-l aduceam, am crezut de mai multe ori că moare. Era prea departe ca să mai ajungem la Vila Frontoanelor, aşa că m-am repezit spre casa dumitale.

— L-ai văzut pe plajă ?

— Mă plimbam pe faleză cînd i-am auzit strigătul. Era la marginea apei şi se clătina pe picioare ca un beţiv. Am coborît cît am putut de repede, l-am învelit în nişte haine şi l-am adus sus. Pentru numele lui Dumnezeu, Holmes, foloseşte-ţi toate puterile şi nu-ţi cruţa eforturile pentru a ridica blestemul care apasă asupra locului ăsta, pentru că viaţa devine insuportabilă. Cum, dumneata care ai o reputaţie mondială, nu poţi să faci nimic pentru noi ?

— Ba cred că da, Stackhurst. Vino imediat cu mine ! Vino şi dumneata, domnule inspector. O să vedem dacă nu putem să predăm în mîinile dumneavoastră pe acest asasin.

Lăsîndu-l pe Murdoch în stare de inconştienţă în grija menajerei mele, am coborît tustrei spre laguna fatală. Pe pietriş erau aşezate prosoapele şi hainele lăsate de bietul Murdoch. M-am plimbat încet pe la marginea apei, urmat în şir indian de însoţitorii mei. Mai toată laguna era prea puţin adîncă, dar sub faleză, unde există o scobitură în plajă, avea o adîncime de un metru — un metru şi jumătate. Asta era

locul pe care, în mod firesc, şi l-ar fi ales orice înotător, pentru că forma o piscină verde, transparentă, cu apa limpede ca cristalul. Deasupra se aflau un şir de stînci şi pe acolo am pornit, scrutînd plin de curiozitate apa de la picioarele mele. Tocmai ajunsesem la partea cea mai adîncă şi mai liniştită a apei, cînd am dat cu ochii de ceea ce căutam şi am izbucnit într-un strigăt de triumf :

— *Cyanea !* am strigat. *Cyanea* — Priviţi, „Coama Leului" !

Într-adevăr, obiectul neobişnuit pe care îl arătam semăna cu un smoc de fire încîlcite din coama unui leu. Pe un prag stîncos, la aproximativ un metru sub apă, zăcea un animal ciudat şi păros, care vibra şi flutura, avînd dungi argintii printre pletele galbene. Pulsaţia îi era înceată şi greoaie — dilatări urmate de contracţii.

— A făcut destul rău, acum i-a sunat şi lui ceasul ! am strigat eu. Ajută-mă, Stackhurst, să-l distrugem definitiv pe acest ucigaş.

În preajma stîncilor se afla un bolovan imens şi, unindu-ne eforturile, l-am împins pînă ce, cu o pleoscăială cumplită, l-am trîntit în apă. Cînd s-au liniştit vălurelele, am văzut că ajunsese pe pragul stîncos de la fund. O margine fluturîndă de membrană galbenă arăta că dedesubtul lui zăcea victima noastră. De sub piatră se prelingea o substanţă uleioasă, groasă, care păta apa din jur, ridicîndu-se încet la suprafaţă.

— Să fiu al dracului dacă înţeleg ceva ! strigă inspectorul. Ce era asta, domnule Holmes ? Aici m-am născut şi aici am crescut, dar în viaţa mea n-am văzut una ca asta. Nu e un lucru de prin părţile noastre.

— Din fericire pentru comitatul Sussex — i-am spus eu. Probabil că animalul a fost adus aici de uraganul acela din sud-est. Întoarceţi-vă amîndoi acasă la mine şi am să vă relatez experienţa sinistră, ţinută minte vreme îndelungată, şi pe bună dreptate, de cineva care s-a întîlnit cu aceeaşi primejdie pe mare.

Cînd am ajuns în biroul meu, l-am găsit pe Murdoch mult mai bine ; îşi revenise suficient ca să şadă în capul oaselor. Era încă năuc, şi din cînd în cînd îl mai scutura cîte

un fior de durere. Vorbind dezlînat şi cu frînturi de cuvinte, ne-a explicat că habar n-are ce i s-a întîmplat, doar atît că deodată a fost cuprins de nişte dureri groaznice şi că a trebuit să facă apel la toate resursele sale morale şi fizice pentru a putea ajunge la mal.

— Aici avem o carte — am spus, eu ridicînd volumaşul — care a adus pentru prima dată lumină într-o chestiune ce ar fi putut să rămînă de-a pururi întunecată. Este cartea „În lumea largă", de celebrul observator J. C. Wood. Era cît pe-aci să piară de pe urma atingerii acestei fiinţe scîrboase, aşa că a scris totul în deplină cunoştinţă, de cauză. *Cyanea capillata* este numele complet al fiarei şi atingerea ei e cel puţin la fel de periculoasă ca şi muşcătura cobrei, iar pe de altă parte, e şi mult mai dureroasă. Daţi-mi voie să vă spicuiesc cîte ceva din această lucrare

„Dacă înotătorii văd o masă rotundă şi nedesluşită de membrane şi fibre de culoare galben-închis; ceva ca un smoc din coama unui leu, amestecat cu beteală argintie, să se ferească pentru că este înspăimîntătorul animal *Cyanea capillata*, cu o înţepătură cumplită".

Oare sinistra noastră cunoştinţă poate fi descrisă mai limpede decît aşa? Şi autorul ne povesteşte mai departe întîlnirea sa cu un asemenea animal: odată, pe cînd înota în largul coastei comitatului Kent, a descoperit că fiinţa aceasta radiază filamente aproape invizibile pînă la o distanţă de cincisprezece metri, şi că orice persoană ce se nimereşte înăuntrul acestei circonferinţe, chiar la o asemenea depărtare de centrul funest, este de asemenea în pericol de moarte. Chiar la o atare distanţă efectul asupra lui Wood a fost aproape fatal.

„Numeroase fire au pricinuit dungi de culoare purpurie pe piele; la o examinare mai atentă, ele s-au dovedit a fi nişte puncte sau pustule extrem de mici, fiecare punct fiind, cum s-ar zice, făcut cu un ac înroşit în foc, ce străpunge nervii".

După cum explică el, durerea locală e partea cea mai puţin însemnată a acestui chin cumplit.

„Tot corpul mi-era străbătut de junghiuri, de parc-aş fi fost lovit de un glonţ. Pulsaţia a încetat şi apoi inima a zvîcnit de vreo cinci-şase ori, de parcă voia să-mi spargă pieptul".

Durerea era cît p-aci să-l omoare, deşi îi căzuse victimă numai în oceanul agitat şi nu în apa mică şi liniştită a lăgunei. El zice că abia s-a mai putut recunoaşte după aceea,

atît de albă, zbîrcită şi schimonosită îi era faţa. A sorbit o duşcă de rachiu şi apoi a băut o sticlă întreagă. Şi se pare că asta l-a salvat. Domnule inspector, aveţi aici cartea, pe care v-o las, e mai presus de orice îndoială că ea conţine explicaţia completă a tragediei bietului McPherson.

— Şi întîmplător, mă scoate şi pe mine basma curată — remarcă Ian Murdoch, zîmbind trist. Nu vă ţin de rău, domnule inspector, şi nici pe dumneavoastră domnule Holmes, pentru că bănuielile împotriva mea erau firești. Am impresia că în chiar ajunul arestării mele am izbutit să scap de acuzaţii doar împărtăşind soarta bietului meu prieten.

— Nu, domnule Murdoch, eu mă aflam pe calea cea bună şi dacă aş fi pornit de-acasă, aşa cum intenţionam, aş fi putut să vă cruţ de această experienţă înspăimîntătoare.

— Dar cum aţi ştiut, domnule Holmes?

— Sînt un cititor omnivor, cu o memorie extrem de receptivă şi de bună pentru tot felul de fleacuri. Cuvintele „coama leului" m-au obsedat. Ştiam că le-am întîlnit undeva, într-un context neaşteptat. Aţi văzut şi dumneavoastră că într-adevăr e un nume foarte potrivit pentru acest animal. Nu mă îndoiesc că animalul plutea pe apă cînd l-a văzut McPherson şi că vorbele lui au fost singurele în stare să ne transmită un avertisment împotriva fiinţei care-i pricinuise moartea.

— Atunci, cel puţin eu am scăpat de învinuire — zise Murdoch, ridicîndu-se încet în picioare. Ar trebui totuşi să vă spun vreo cîteva cuvinte ca explicaţie, întrucît ştiu în ce direcţie au mers cercetările dumneavoastră. E adevărat că am iubit-o pe domnişoara Bellamy, dar în ziua în care alegerea ei s-a îndreptat asupra prietenului meu McPherson, singura mea dorinţă a fost să contribui la realizarea fericirii ei. Am fost foarte mulţumit să mă dau la o parte şi să le pot fi de folos. Adeseori, le duceam eu biletele şi tocmai pentru că eram confidentul lor şi pentru că ţineam aşa de mult la ea, m-am grăbit să-i spun de moartea prietenului meu, ca nu cumva să mi-o ia cineva înainte, înfăţişîndu-i brusc şi fără delicateţe lucrurile. Ea n-a vrut să vă spun nimic despre relaţiile noastre, ca nu cumva să trageţi concluzii împotriva mea şi să am şi eu ceva de suferit. Dar cu voia dumneavoastră, trebuie să încerc să mă întorc la Vila Frontoanelor, pentru că tare aş vrea să mă culc.

Stackhurst îi întinse mîna:

— Aveam cu toţii nervii teribil de încordaţi, ca strunele unui instrument de concert. Te rog să ierţi trecutul. Murdoch. În viitor o să ne înţelegem mai bine.

Plecară împreună braţ la braţ, ca doi prieteni. Inspectorul rămas în picioare, uitîndu-se la mine cu ochii lui bovini.

— Ei bine, aţi izbutit ! strigă el în cele din urmă. Citisem eu multe despre dumneavoastră, dar nu crezusem o iotă din toate poveştile alea. E minunat !

M-am văzut silit să clatin din cap. A accepta o asemenea laudă înseamnă o depreciere în próprii tăi ochi.

— La început am mers cam încet, neiertat de încet. Dac-am fi descoperit cadavrul în apă, nu mi-ar fi scăpat soluţia. Dar prosopul m-a indus în eroare. Bietului om nu i-a trecut prin minte să se şteargă cu prosopul, iar eu la rîndul meu am fost determinat să cred, că nici n-a intrat în apă. Atunci cum aş fi putut să mă gîndesc că era vorba de atacul unui animal acvatic ? Iată de ce am fost împins pe o urmă greşită. Ei, domnule inspector, adeseori mi-am permis să vă iau peste picior pe dumneavoastră poliţiştii ! Dar Cyanea capillata era cît pe-aci să răzbune necazurile Scotland Yard-ului.

POVESTEA CORĂBIEI GLORIA SCOTT

— Am aici niște hîrtii, peste care zău, doctore Watson, cred că ar merita să-ți arunci ochii — zise prietenul meu Sherlock Holmes, într-o seară de iarnă cînd stăteam lîngă cămin, vizavi unul din celălalt. Sînt documentele privind cazul extraordinar al vasului „Gloria Scott", și acesta este mesajul care l-a făcut pe judecătorul de pace Trevor să înnebunească de groază cînd l-a citit.

Scoase dintr-un sertar un sul îngălbenit și, desfăcînd panglicuța cu care era legat, îmi înmînă un bilețel mîzgălit pe o jumătate de coală de hîrtie gri.

„Toate pregătirile vînătorii s-au apropiat de sfîrșit. Paznicul vînatului, Hudson, se pare, ne-a pregătit fazanul vîndut. De la scăparea lui, glaspapirul e bun ca fuga."

Ridicînd ochii de pe această hîrtie după ce am citit enigmaticul mesaj, l-am văzut pe Holmes rîzînd satisfăcut de expresia întipărită pe fața mea.

— Pari cam încurcat, nu ? zise el.

— Nu prea văd cum un asemenea mesaj ar putea să-i inspire cuiva groază. Mie mi se pare cel mult grotesc.

— Se prea poate. Și totuși, nu-i mai puțin adevărat că adresantul, care era un bătrînel robust și destul de bine, a fost doborît la pămînt cînd l-a citit de parcă a fi fost lovit în cap cu tocul unui pistol.

— Ai reușit să-mi stîrnești curiozitatea — i-am zis eu. Dar de ce spuneai adineaori că există niște motive cu totul speciale pentru care ar trebui să studiez acest caz ?

— Pentru că este primul de care m-am ocupat.

Mă străduisem adeseori să aflu de la tovarășul meu ce anume îl făcuse să-și îndrepte pentru prima dată atenția către munca de detectiv, dar pînă atunci nu-l prinsesem niciodată într-o dispoziție favorabilă de a mi se destăinui. Acum stătea în fotoliu, aplecat înainte și întinzînd pe genunchi documen-

tele. Își aprinse pipa și cîtăva vreme fumă răsfoindu-le în tăcere

— Nu m-ai auzit niciodată vorbind de Victor Trevor? întrebă el. A fost singurul meu prieten în timpul celor doi ani petrecuți la colegiu. Știi, Watson, eu n-am fost niciodată prea sociabil, întotdeauna mi-a plăcut să meditez morocănos în camera mea și să-mi elaborez micile metode de gîndire, așa că nu m-am împrietenit cu prea mulți colegi. În afară de scrimă și box n-am prea avut înclinații sportive, și apoi cursurile pe care le urmam se deosebeau cu totul de ale celorlalți, așa că n-aveam aproape nici un punct de contact cu ei. Trevor era singura mea cunoștință mai intimă, și chiar și asta se datora unui accident, și anume faptului că într-o dimineață, în timp ce mă duceam la capelă, cîinele lui și-a înfipt cam tare dinții în glezna mea.

Este un mod destul de prozaic de a lega o prietenie, dar s-a dovedit eficace. Zece zile a trebuit să stau la orizontală și Trevor venea din cînd în cînd să mă întrebe de sănătate. La început făceam doar o conversație de un minut-două, dar curînd vizitele lui s-au prelungit și sfîrșitul trimestrului ne-a găsit legați într-o strînsă prietenie. Era un băiat inimos și entuziast, vioi și plin de energie, exact contrariul meu în multe privințe; dar am descoperit că avem cîteva subiecte comune de discuție, și ceea ce ne-a apropiat și mai tare a fost faptul că mi-a mărturisit că nici el nu are mai mulți prieteni decît aveam eu. În cele din urmă, m-a invitat la moșia lui taică-su de la Donnitrope, în comitatul Norfolk, așa că m-am bucurat de ospitalitatea lor timp de o lună în vacanța mare.

Bătrînul Trevor era, fără doar și poate, un om înstărit și respectat, judecător de pace și latifundiar. Donnithorpe e un sătuc situat la nord de Langmere, în regiunea mlaștinilor sărate. Conacul lor era o clădire masivă și demodată, construită din cărămidă, cu tavanele din bîrne de stejar. Ajungeai la ea, străbătînd o alee splendidă, mărginită de tei. Bălțile din jur ofereau un teren excelent pentru vînătoarea de rațe sălbatice, precum și pentru pescuit. Conacul avea o bibliotecă mică, dar bine selecționată, preluată, după cîte am înțeles, de la fostul proprietar, de asemenea și un bucătar destul de iscusit, așa că numai unui om mofturos nu i-ar fi plăcut să petreacă acolo o lună de zile.

Trevor-senior era văduv și prietenul meu era singurul lui fiu. Am auzit că mai avusese și o fiică, dar murise de difterie în timpul unei vizite făcute la Birmingham. M-a inte-

resat foarte mult tatăl colegului meu. Era un om cu prea puţină cultură, dar cu o imensă forţă naivă, şi fizică, şi spirituală. Nu cunoştea mai nici o carte, însă călătorise foarte mult, văzuse aproape toată lumea şi nu uitase nimic din ceea ce învăţase. Era voinic şi îndesat, chiar corpolent, avea o claie de păr cărunt, faţa smolită şi arsă de soare şi ochi albaştri de o agerime vecină cu ferocitatea. Şi totuşi, în ţinutul respectiv avea o reputaţie de om blînd şi filotim şi era vestit pentru indulgenţa sentimentelor pe care le pronunţa ca judecător.

Într-o seară, la puţin timp de la sosirea mea, am rămas după cină şi stăteam tustrei la un păhărel de porto, cînd tînărul Trevor se apucă să vorbească despre maniile mele în privinţa observaţiei şi deducţiei, pe care le şi alcătuisem într-un fel de sistem, deşi încă nu cunoşteam rolul pe care aveau să-l joace în viaţa mea. Evident, bătrînului i se păru că fiul lui cam exagerase descriind vreo două din realizările mele mai spectaculoase.

— Ei, domnule Holmes — zise bătrînul, rîzînd cu bonomie. Ia să vedem : eu sînt un subiect excelent, dacă reuşeşti să deduci ceva din ceea ce vezi la mine.

— Mă tem că nu văd mare lucru — i-am răspuns eu. Aş putea eventual să sugerez că de un an încoace vă apasă teama unui atac împotriva persoanei dumneavoastră.

Rîsul pieri de pe buzele bătrînului, care rămase cu ochii holbaţi la mine.

— Mde, asta cam aşa e — zise el. Ştii, Victor — continuă, adresîndu-se fiului său — cînd am pus pe fugă banda aia de braconieri, au jurat că o să ne înjunghie ; iar Sir Edward Hoby chiar a fost victima unui atac. De atunci mă păzesc mereu. Dar nu-mi dau de loc seama cum ai văzut acest lucru.

— Aveţi un baston foarte frumos — i-am răspuns. După inscripţie, am observat că nu-l purtaţi decît de un an. Dar v-aţi dat osteneala să-i fredeliţi măciulia şi să turnaţi plumb topit în gaură ca să-l transformaţi într-o armă redutabilă. De aici am tras concluzia că n-aţi fi luat asemenea precauţii dacă nu v-aţi teme de o primejdie oarecare.

— Şi altceva ? întrebă zîmbind bătrînul.

— În tinereţe aţi practica cu asiduitate boxul.

— Şi cu asta ai nimerit-o. Dar de unde ştii ? Am nasul puţin turtit sau strîmb ?

— Nu — i-am răspuns. După conformaţia urechilor. Sînt turtite şi îngroşate, aşa cum au de obicei boxerii profesionişti.

— Şi altceva ?

— Aţi săpat multă vreme în viaţa dumneavoastră, judecînd după bătăturile din palme.

— Mi-am cîştigat averea pe terenurile aurifere.

— Aţi fost în Noua Zeelandă.

— Şi cu asta ai nimerit-o.

— Aţi vizitat Japonia.

— Perfect adevărat.

— Şi aţi fost foarte strîns legat de o persoană ale cărei iniţiale erau J.A. şi pe care, ulterior, aţi dorit din suflet s-o daţi cu totul uitării.

Domnul Trevor se ridică încet în picioare, îşi aţinti ochii mari, albaştri, asupra mea, o privire stranie şi înnebunită, apoi căzu cu faţa peste cojile de nucă împrăştiate pe masă, într-un leşin vecin cu moartea.

Cred că poţi să-ţi închipui, Watson, cît de şocaţi am fost şi eu, şi fiul lui. Dar criza n-a durat mult, pentru că, de îndată ce i-am desfăcut gulerul şi i-am stropit obrajii cu apa dintr-un bol pentru clătit mîinile, a horcăit de vreo două ori, apoi s-a ridicat în capul oaselor.

— Hei, băieţi ! ne-a zis el cu un zîmbet silit. Sper că nu v-am speriat. Aşa voinic cum par, am şi eu un punct slab la inimă şi nu e greu să mă dea cineva peste cap. Nu ştiu cum izbuteşti dumneata, domnule Holmes, să faci lucrurile astea, dar cred că orice detectiv care se bazează fie pe realitate, fie pe imaginaţie nu-i decît o jucărie în mîinile dumitale. Domnule să ştii că eşti făcut pentru cariera asta.

Şi, dacă vrei să mă crezi, Watson, această recomandaţie, împreună cu aprecierea exagerată a talentului meu, a fost primul lucru care m-a determinat să cred că pot să transform într-o profesie ceea ce pînă atunci nu fusese decît o pasiune de amator sau o distracţie. În momentul acela însă eram prea preocupat de tulburarea bruscă a sănătăţii gazdei mele ca să mă mai gîndesc la altceva.

— Sper că n-am spus nimic care să vă rănească, domnule Trevor ?

— Mde, fără doar şi poate, ai atins un punct sensibil. Îmi permit să te întreb de unde ştii acest lucru şi cît ştii ?

Acum vorbea pe jumătate în glumă, dar în adîncul ochilor lui tot mai stăruia o expresie de groază.

— E simplu ca bună ziua — i-am răspuns. Cînd v-aţi suflecat mînecile ca să trageţi peştele ăla în barcă, am văzut că la încheietura braţului aveţi un tatuaj cu literele J.A. Se

mai pot citi, dar, judecînd după aspectul lor șters și după petele din jur, de pe piele, e limpede că s-au făcut eforturi pentru a le îndepărta. Evident deci că inițialele acelea v-au fost cîndva foarte familiare, însă ulterior ați dorit să le uitați.

— Vai, ce ochi ai! strigă el cu un oftat de ușurare. Lucrurile stau întocmai cum ai spus. Dar să nu mai vorbim despre asta. Dintre toți strigoii, cei mai îngrozitori sînt cei ai iubirilor de demult. Veniți în sala de biliard, să fumăm în liniște un trabuc.

Din ziua aceea, în ciuda cordialității lui, domnul Trevor a avut întotdeauna o undă de suspiciune în comportarea lui față de mine. Chiar și fiul său mi-a spus odată:

— L-ai speriat așa de tare pe babacu', că niciodată n-o să mai fie sigur de ce știi și ce nu știi.

Sînt absolut încredințat că bătrînul Trevor nu intenționa cîtuși de puțin să-și manifeste acest sentiment, dar îl obseda în așa măsură, încît se vădea în fiecare acțiunea a lui. În cele din urmă m-am convins că-i stric liniștea, astfel că mi-am scurtat vizita în casa lor. Dar, exact cu o zi înainte de plecarea mea, s-a produs un incident care ulterior s-a dovedit a fi de o mare importanță.

Stăteam trustrei pe niște scaune de răchită în grădină, prăjindu-ne la soare și admirînd priveliștea din ținutul mlaștinilor, cînd fata din casă veni să ne anunțe că la ușă se află un om care dorește să vorbească cu domnul Trevor.

— Cine e? întrebă gazda.

— N-a vrut să-și spună numele.

— Dar ce vrea?

— Zice că-l cunoașteți și că nu dorește decît să vă vorbească o clipă.

— Poftește-l aici.

Peste cîteva clipe își făcu apariția un omuleț smochinit care mergea șontîc-șontîc, cu un aer de o slugărnicie respingătoare. Purta o jachetă deschelată, mînjită cu catran pe mînecă, o cămașă în carouri roșii și negre, pantaloni strîmți fără dungă și niște ciubote greoaie și scîlciate. Avea fața arsă de soare, ascuțită și vicleană; zîmbetul care n-o părăsea niciodată îi dezgolea dinții strîmbi și îngălbeniți. Mîinile aspre și crăpate și le ținea încleștate, așa cum e obiceiul marinarilor. În timp ce străbătea cu pas greoi pajiștea, l-am auzit pe domnul Trevor scoțînd un fel de sughiț: sărind de pe scaun, a-lergă în casă, dar se întoarse într-o clipă; în momentul cînd trecu pe lîngă mine, duhnea a coniac.

— Ei, omule — zise el — cu ce-ți pot fi de folos?

Marinarul stătea în fața lui, privindu-l cu ochii mijiți și cu același zîmbet ce-i lăbărța gura.

— Nu mă cunoașteți? întrebă el.

— Phii, Doamne! Bănuiesc că trebuie să fii Hudson! zise domnul Trevor, surprins.

— Hudson în carne și oase, domnule — încuviință marinarul. Ehe, or fi trezeci de ani și mai bine de cînd v-am văzut ultima dată. Dumneavoastră sînteți instalat aici la casa dumneavoastră, iar eu, sireacul, tot mai molfăi bucăți de carne conservată din butoiul cu saramură.

— Ei lasă, o să vezi dumneata că n-am uitat vremurile de demult — strigă domnul Trevor și, apropiindu-se de marinar, îi șopti ceva. Apoi vorbi cu glas tare: Du-te la bucătărie și o să-ți dea de mîncare și de băut. Nu mă-ndoiesc că-ți voi putea găsi o slujbă.

— Mulțumesc frumos, domnule — zise marinarul, ducînd un deget la moțul din frunte. Tocmai mi s-a isprăvit angajamentul de doi ani pe un vas de emigranți, o rablă veche și înceată, cu un echipaj neîndestulător, așa că nu mi-ar strica și mie o țîră de odihnă. Și așa chiteam eu că ori 'mneavoastră, ori domnu' Beddoes o să-mi dați prilejul s-o mai las încolo de muncă.

— A! strigă domnul Trevor. Știi unde e domnul Beddoes?

— Să fiți 'mneavoastră sănătos, că eu știu unde-mi sînt toți vechii prieteni! răspunse individul, zîmbind sinistru, și porni cu mersul lui șleampăt către bucătărie, condus de fata din casă.

Domnul Trevor ne spuse mormăind ceva, cum că ar fi fost îmbarcat pe același vas cu individul acesta pe cînd se ducea la exploatările aurifere; apoi, lăsîndu-ne singuri în grădină, intră în casă. Peste o oră, cînd ne-am dus și noi înăuntru, l-am găsit beat mort pe canapeaua din sufragerie. Incidentul mi-a lăsat o impresie foarte urîtă, așa că a doua zi nu-mi mai părea rău de loc că plec din Donnithorpe, întrucît simțeam că prezența mea poate fi stingheritoare pentru prietenul meu.

Toate astea s-au întîmplat în prima lună a vacanței de vară. M-am întors în garsoniera mea de la Londra, unde am petrecut șapte săptămîni lucrînd la niște experiențe de chimie organică. Într-o zi însă, cînd venise și toamna, iar vacanța se apropia de sfîrșit, am primit o telegramă de la prietenul meu, care mă implora să mă duc la Donnithorpe, spunînd că are

mare nevoie de sfatul şi ajutorul meu. Bineînţeles c-am lăsat totul baltă şi am pornit-o spre comitatul acela nordic.

Victor Trevor m-a întîmpinat la gară cu docarul şi dintr-o privire mi-am dat seama că cele două luni care se scurseseră de la ultima noastră întîlnire au fost foarte chinuitoare pentru el. Slăbise, părea ros de griji şi-şi pierduse firea entuziastă şi zgomotoasă pentru care era vestit.

— Bătrînul e pe moarte — fură primele lui cuvinte.

— Nu se poate ! am strigat eu. Dar ce-a păţit ?

— L-a lovit apoplexia. A suferit un şoc nervos. Toată ziua s-a agitat cumplit. Mă întreb dacă o să-l mai găsim în viaţă cînd om sosi.

După cum îţi poţi închipui, Watson, m-am îngrozit la auzul acestei veşti neaşteptate.

— Care-i cauza ? l-am întrebat.

— Ei vezi, tocmai aici e buba. Hai urcă-te şi o să vorbim pe drum. Ţi-aduci aminte de individul ăla care a sosit în ajunul plecării tale de la noi ?

— Da, mi-l amintesc perfect.

— Ştii pe cine am primit noi în casă în ziua aceea ?

— Habar n-am.

— Pe Scaraoţchi, Holmes ! strigă el.

L-am privit uimit.

— Da ; era diavolul în persoană. Din ziua aceia n-am mai avut un ceas liniştit, nici măcar un ceas. Bătrînul n-a mai ţinut capul sus din seara aceea, iar acum viaţa lui e zdrobită şi inima i s-a frînt. Şi toate astea numai din pricina blestematului de Hudson.

— Bine, dar ce putere avea omul ăsta ?

— Ei, tocmai asta aş vrea cu orice preţ să aflu. Şi ce om bun şi de treabă era bătrînul ! Piinea lui Dumnezeu ! Cum a putut el să cadă în ghearele unui asemenea bandit ? Dar îmi pare grozav de bine că ai venit, Holmes. Am foarte multă încredere în inteligenţa şi-n discernămîntul tău şi ştiu că tu o să mă sfătuieşti cum e mai bine.

Docarul aluneca repede pe drumul neted şi alb de ţară şi în faţa noastră se întindea regiunea nesfîrşită a mlaştinilor, licărind sub razele roşii ale soarelui în asfinţit. Dintr-o dumbravă din stînga noastră se şi iveau hornurile înalte şi stîlpul pavilionului, care ne vesteau apropierea de conacul moşierului.

— Tata l-a angajat pe individ ca grădinar — începu tovarăşul meu — şi apoi, întrucît asta nu l-a mulţumit, a fost

ridicat la rangul de majordom. Toată casa era la cheremul lui şi el se lăfăia de colo pînă colo şi făcea tot ce-i trăsnea prin cap. Femeile de serviciu se plîngeau de faptul că o ţine numai într-o beţie şi că le spune vorbe urîte. Tata le-a mărit salariul la toate ca să le compenseze acest necaz. Individul lua barca şi puşca cea mai bună a bătrînului şi pleca la vînătoare cînd avea chef. Şi toate astea le făcea cu un rînjet atît de greţos şi de insolent, încît dacă n-ar fi fost mult mai în vîrstă ca mine, de multe ori i-aş fi tras o mamă de bătaie să mă pomenească. Te rog să mă crezi pe cuvînt, Holmes, că tot timpul a trebuit să fac eforturi nemaipomenite ca să mă stăpînesc şi acuma mă întreb dacă nu cumva ar fi fost înţelept din partea mea să-mi fi dat drumul niţel. Ei, şi cum îţi spun, lucrurile au mers la noi din rău în mai rău, iar animalul ăsta de Hudson şi-a luat din ce în ce nasul la purtare pînă cînd într-o zi, răspunzîndu-i obraznic lui taică-meu, l-am luat de guler şi l-am dat afară din cameră. S-a furişat pe uşă cu o faţă lividă şi cu priviri veninoase care rosteau ameninţări mai cumplite decît ar fi putut s-o facă gura lui. Nu ştiu ce s-a petrecut între bietul taică-meu şi el după aceea, dar a doua zi bătrînul a venit la mine şi m-a întrebat dacă aş avea ceva împotrivă să-i cer scuze lui Hudson. Îţi dai seama că am refuzat şi l-am întrebat pe taică-meu cum poate tolera ca nenorocitul ăla să-şi permită atîtea faţă de el şi faţă de ceilalţi din casă. „Ah, băiete mi-a răspuns tata, e foarte uşor să vorbeşti aşa, însă habar n-ai în ce situaţie sînt. Dar ai să afli tu, Victor. Am să am grijă să afli, orice s-ar întîmpla! Tu, băiete, nu eşti în stare să crezi nimic rău despre bietul şi bătrînul tău tată, aşa-i ?"

Bătrînul era tare emoţionat — îşi continuă Victor Trevor relatarea — şi stătu încuiat toată ziua în birou. Uitîndu-mă pe fereastră, am văzut că scrie de zor. În seara aceea s-a petrecut ceea ce ni s-a părut nouă a fi marea eliberare, întrucît Hudson ne-a spus că are de gînd să ne părăsească. După cină, în timp ce stăteam în sufragerie cu tata, intră şi, cu glas răguşit, ne anunţă intenţia lui. Se vedea de la o poştă că e beat.

— M-am săturat pînă în gît de Norfolk — zise el. Am să trag o fugă pînă la domnul Beddoes în Hampshire. Să mor eu dacă n-o să se bucure cînd o da cu ochii de mine, la fel de mult cum v-aţi bucurat şi 'mneavoastră.

— Vai, Hudson, dar sper că nu pleci supărat de la noi ?! zise taică-meu pe un ton atît de blînd, că m-a scos din sărite.

— Încă nu mi s-au cerut scuze — replică morocănos, cu ochii la mine.

— Victor, de ce nu vrei să recunoşti că te-ai purtat cam brutal cu acest cetăţean onorabil ? mi se adresă tata, întorcîndu-se spre mine.

— Dimpotrivă, părerea mea este că şi tu, şi eu am dat dovadă de o răbdare ieşită din comun faţă de el — i-am răspuns.

— A, da ? Aşa ţi-e vorba ? mîrîi individul. Bine, şefule ! O să mai stăm noi de vorbă în privinţa asta !

După care, cu mersul lui şleampăt, ieşi din odaie şi peste o jumătate de oră părăsi casa, lăsîndu-l pe tata într-o stare de agitaţie care-ţi făcea milă. Noapte de noapte, l-am auzit plimbîndu-se prin cameră în lung şi-n lat şi tocmai cînd începuse să-şi recapete încrederea, s-a abătut asupra lui ultima lovitură.

— Cum ? l-am întrebat eu, curios.

— Într-un chip cu totul extraordinar. Aseară a sosit o scrisoare pentru taică-meu purtînd ştampila poştei din Fordingbridge. Tata a citit-o, şi-a prins capul în mîini şi a început să se învîrtească prin cameră într-un cerc din ce în ce mai mic, ca un om scos din minţi. Într-un tîrziu, cînd am izbutit să-l aşez pe canapea, buzele şi pleoapele i se strîmbaseră : mi-am dat seama că suferise o congestie cerebrală. A venit imediat doctorul Fordham şi, ajutat de mine, l-a culcat în pat ; dar paralizia avansase ; tata nu dădea nici un semn că şi-ar fi recăpătat cunoştinţa şi tare mă tem că nici n-o să-l mai găsim în viaţă.

— Vai, Trevor, mă sperii ! am strigat eu. Oare ce-a putut să conţină scrisoarea aia ca să aibă un efect atît de înspăimîntător ?

— Nimic. Tocmai asta-i partea inexplicabilă. Mesajul era absurd şi lipsit de importanţă. Ah, Doamne, uite că temerile mele s-au adeverit.

În timp ce vorbeam, ne apropiam de cotul aleii şi, în lumina ce scădea, am văzut că jaluzele fuseseră trase la toate ferestrele casei. În clipa cînd ne repezeam la uşă, prietenul meu avînd faţa schimonosită de durere, din casă ieşi un domn în negru.

— Cînd s-a întîmplat, domnule doctor ? întrebă Trevor.

— Aproape imediat după ce-ai plecat.

— Şi-a mai recăpătat cunoştinţa ?

— O singură clipă, înainte de a se produce deznodămîntul.

— Mi-a lăsat vreo vorbă ?

— Doar atît : că hîrtiile sînt în sertarul din fund al dulăpiorului japonez.

Prietenul meu a urcat împreună cu doctorul în camera mortuoară, pe cînd eu am rămas în birou, tot sucind şi răsucind în minte întreaga poveste, mai mohorît ca niciodată. Care o fi fost trecutul acestui domn Trevor ? Boxer, călător şi căutător de aur ; şi cum de se dăduse pe mîna acestui marinar cu mutră acră ? Şi-apoi, de ce a leşinat cînd a auzit o simplă aluzie la iniţialele pe jumătate şterse de pe braţul lui ? Şi de ce să moară de spaimă la primirea unei scrisori din Fordingbridge ? Îmi veni în minte că Fordingbridge se află în comitatul Hampshire şi că acest domn Beddoes, pe care marinarul se dusese să-l viziteze şi, foare probabil, să-l şantajeze, locuia în Hampshire. Aşadar, scrisoarea putea să vină fie de la Hudson, marinarul, anunţîndu-l că a dat în vileag taina aceea vinovată care părea să existe, fie de la Beddoes, care-l avertiza pe un vechi complice că dezvăluirea secretului lor comun este iminentă. Pînă aici totul părea să fie destul de limpede. Dar atunci cum era posibil ca scrisoarea să fie caraghioasă şi lipsită de importanţă, aşa cum o socotea fiul ? De bună seamă că n-a citit-o cu atenţie. Dacă aşa stau lucrurile, probabil că era vorba de unul dintre acele ingenioase coduri secrete care spun cu totul altceva decît par să spună. Trebuia neapărat să văd scrisoarea. Dacă avea un sens ascuns, mă credeam în stare să-l pot descifra. Un ceas am stat şi am tot chibzuit la aceste lucruri în întunericul din birou, pînă cînd, într-un tîrziu, o servitoare cu ochii plînşi mi-a adus o lampă · curînd a sosit şi prietenul meu Trevor. Era palid, dar calm şi ţinea strîns în mînă toate hîrtiile pe care le am acum pe genunchi. S-a aşezat în faţa mea, a tras lampa spre marginea mesei şi mi-a întins un bileţel mîzgălit, după cum vezi, pe o hîrtie gri. Suna astfel : „Toate pregătirile vînătorii s-au apropiat de sfîrşit. Paznicul vînatului, Hudson, se pare, ne-a pregătit fazanul vîndut. De la scăparea lui, glaspapirul e bun ca fuga".

La prima lectură a acestui mesaj, bănuiesc că pe chipul meu se citea aceeaşi nedumerire pe care o manifestai şi tu adineauri. Apoi l-am recitit cu multă atenţie. Nu încăpea îndoială că era exact ceea ce mă aşteptasem să fie, şi această stranie combinaţie de cuvinte ascundea, fără doar şi poate, un cu totul alt înţeles. Oare împerecherile de cuvinte „fazanul vîndut" ori „glaspapirul e bun ca fuga" să aibă o semnificaţie prestabilită printr-un cod ? Un asemenea sens ar fi fost ar-

bitrar şi ar fi fost totodată imposibil de dedus printr-o metodă oarecare. Şi totuşi nu-mi venea să cred că aşa stau lucrurile, iar prezenţa cuvîntului Hudson părea să indice că subiectul scrisorii este cel presupus de mine, iar, pe de altă parte, că autorul scrisorii e Beddoes, şi nu marinarul. Am încercat să citesc mesajul de-a-ndoaselea dar combinaţia „fuga ca bun e" nu părea să ducă nicăieri. Apoi am încercat să citesc cuvintele pe sărite, dar nici „toate vînătorii apropiat", nici „scăparea glaspapirului" nu făgăduiau cîtuşi de puţin să arunce vreo lumină asupra problemei. Într-o străfulgerare mi-am dat seama că deţin cheia enigmei, constatînd că, dacă citeşti cuvintele din trei în trei, începînd cu primul, alcătuieşti un mesaj care, într-adevăr, a avut darul să-l împingă la disperare pe bătrînul Trevor. Avertismentul, aşa cum i l-am citit în cele din urmă prietenului meu, era scurt şi concis :

„Toate s-au sfîrşit. Hudson ne-a vîndut. Scăparea e fuga".

Victor Trevor îşi îngropă faţa în mîinile tremurătoare.

— Asta trebuie să fie, bănuiesc — zise el. E mai rău decît moartea, deoarece înseamnă nu numai o viaţă pierdută, ci şi dezonoarea. Dar ce pot să însemne lucrurile astea „paznicul vînatului", „fazanul vîndut" ?

— N-au nici un sens pentru mesajul în sine, însă ar putea să aibă un sens, şi încă foarte important pentru noi, dacă n-am avea alte mijloace de a-l descoperi pe expeditor. Vezi că el a început prin a scrie „Toate... s-au... sfîrşit" şi aşa mai departe. După aceea, pentru a corespunde cifrului prestabilit între ei, s-a apucat să completeze fiecare spaţiu cu cîte două cuvinte. În mod firesc a folosit primele cuvinte care i-au trecut prin minte, şi dacă printre acestea s-au nimerit să fie atîtea cu referire la vînătoare, poţi fi aproape sigur că expeditorul este pasionat fie de vînătoare, fie de creşterea vînatului. Ştii ceva despre acest Beddoes ?

— A, fiindcă ai pomenit de asta — mi-a replicat Trevor — îmi amintesc că bietul taică-meu primea în fiecare toamnă o invitaţie de la Beddoes să vină să vîneze pe domeniile lui.

— Atunci nu mai încape îndoială că scrisoarea e de la el — i-am răspuns eu. Ne mai rămîne doar să stabilim în ce constă acest secret pe care marinarul Hudson pare-se că l-a păstrat, plutind ca o ameninţare deasupra capetelor acestor doi oameni bogaţi şi respectaţi ?

— Vai, Holmes, tare mă tem că e vorba de un păcat rușinos! strigă prietenul meu. Dar de tine n-am să mă feresc. Iată declarația pe care a redactat-o taică-meu cînd și-a dat seama că amenințarea lui Hudson a devenit iminentă. Am găsit-o în dulăpiorul japonez, așa cum i-a spus el doctorului. Ia-o și citește-mi-o, căci eu n-am nici puterea, nici curajul s-o fac.

Ei, bine, Watson, astea sînt hîrtiile pe care mi le-a înmînat și am să ți le citesc și ție, cum i le-am citit și lui atunci seara, în încăperea aceea bătrînească. După cum vezi, pe prima pagină stă scrisă următoarea însemnare: „Cîteva detalii despre călătoria vasului «Gloria Scott» din clipa cînd a părăsit portul Falmouth, la 8 octombrie 1855, pînă la distrugerea lui, la data de 6 noiembrie, în punctul situat la 15° 20' latitudine nordică și 25° 15' longitudine vestică". Relatarea este făcută sub forma unei scrisori și sună astfel:

„Dragul meu, scumpul meu fiu, acum cînd primejdia dezonoarei este gata să-mi întunece ultimii ani ai vieții, îți pot scrie cu toată sinceritatea și cinstea că nici frica de autorități, nici teama de a-mi pierde situația pe care o dețin în ținutul nostru, și nici faptul de a decădea în ochii tuturor celor care m-au cunoscut nu-mi sfîșie inima; mă doare doar gîndul că va trebui să te fac să roșești, tocmai pe tine care mă iubești și care nădăjduiesc că rareori ai avut vreo pricină de a mă privi altfel decît cu respect. Dar dacă totuși se va abate asupra mea lovitura care mă amenință, doresc ca tu să citești aceste rînduri pentru a afla chiar de la mine în ce măsură am fost vinovat. Pe de altă parte, dacă totul va merge bine (ah, dacă ai ști cum mă rog lui Dumnezeu autoputernicul să se îndure de mine) și dacă întîmplarea va face ca aceste hîrtii să nu fie încă distruse și să cadă în mîinile tale, te rog în numele tuturor lucrurilor pe care le consideri sacre, te conjur în memoria răposatei tale mame și în numele dragostei care ne-a legat pe noi doi, să le arunci pe foc și să nu te mai gîndești niciodată le ele.

Așadar, dacă ochiul tău merge mai departe și citește rîndul următor, știu că asta înseamnă că am fost demascat și smuls din căminul meu, sau, ceea ce e mult mai probabil — deoarece știi că sînt bolnav de inimă — înseamnă că gura mea a fost pecetluită de-a pururi de tăcerea morții. Oricum vor sta lucrurile, a trecut timpul cînd se mai poate ascunde ceva, și fiecare cuvînt pe care ți-l spun este adevărul

adevărat ; îți jur că așa e și că nu mint, căci nădăjduiesc să fiu iertat.

Dragul meu băiat, eu nu mă numesc Trevor. Cînd eram tînăr mă numeam James Armitage și cred că acum vei înțelege ce spaimă mi-a pricinuit colegul tău, cu cîteva săptămîni în urmă, cînd mi-a spus unele lucruri din care părea să reiasă că mi-a întrezărit taina. Deci, sub numele de Armitage, m-am angajat la o bancă din Londra și tot sub numele de Armitage am fost condamnat pentru încălcarea legilor țării și deportat. Să nu mă judeci prea aspru, băiete. Era vorba de o așa-zisă datorie de onoare pe care a trebuit s-o plătesc și, ca să fac acest lucru, am folosit bani care nu-mi aparțineau, fiind convins că voi putea să-i pun la loc înainte ca cineva să constate lipsa lor. Dar am fost urmărit de un ghinion îngrozitor. Banii pe care contam să-i primesc nu mi-au parvenit și o cercetare prematură a conturilor a scos la iveală deficitul adus de mine. Cazul meu ar fi putut să beneficieze de o sentință indulgentă, dar acum treizeci de ani legile erau aplicate cu mult mai multă asprime, așa că, în ziua cînd împlineam douăzeci și trei de ani, m-am trezit pus în lanțuri împreună cu treizeci și șapte de alți deținuți, pe puntea inferioară a corăbiei „Gloria Scott", și îmbarcat cu destinația Australia.

Asta se petrecea în anul 1855, cînd războiul Crimeii era în toi și vechile vase pentru deportați erau folosite pe scară largă la transporturile militare în Marea Neagră. De aceea, pentru expedierea deținuților, guvernul s-a văzut silit să recurgă la vase mai mici și mai puțin potrivite acestui scop. „Gloria Scott" slujise pentru importurile de ceai din China, dar era un vas demodat, cu prova greoaie și cu traverse late, așa că noile vase rapide îl scoseseră din cursă. Era o ambarcațiune de cinci sute de tone și, în afară de cei treizeci și opt de ocnași, mai transporta un echipaj, de douăzeci și șase de mateloți, optsprezece soldați, un căpitan, trei ofițeri secunzi, un doctor, un preot și patru gardieni. Cu mic cu mare, pe bord se aflau aproape o sută de suflete cînd am ridicat ancora în portul Falmouth.

Pereții despărțitori dintre celulele condamnaților, în loc să fie din stejar masiv, cum sînt de obicei pe vasele pentru deportați, erau foarte subțiri și șubrezi. Ocnașul de lîngă mine, închis în partea dinspre pupa, îmi făcuse o impresie deosebită în momentul cînd ne mînau paznicii spre chei. Era un tînăr fălcos, cu o față spînă, foarte luminoasă, cu un nas lung

şi subţire. Spinteca aerul cu bărbia şi mergea mîndru şi semeţ, legănîndu-se voinicos. Dar mai presus de orice se remarca datorită staturii sale cu totul deosebite. Mă tem că nici unul dintre noi nu-i ajungea cu capul nici măcar pînă la umăr şi sînt convins că avea aproape doi metri. Printre atîtea feţe triste şi obosite, părea ciudat să vezi un chip plin de energie şi hotărîre. Pentru mine, înfăţişarea lui era ca focul din cămin cînd afară viscoleşte. De aceea m-am bucurat încă şi mai şi cînd, în toiul nopţii, am auzit o şoaptă foarte aproape de urechea mea şi am descoperit că izbutise să facă o scobitură în scîndura ce despărţea celulele noastre..

— Bună, prietene — zise el Cum te cheamă şi de ce te-au adus aici ?

I-am răspuns şi, la rîndul meu, l-am întrebat cu cine vorbesc

— Sînt Jack Prendergast — mi-a răspuns el — şi pe legea mea dacă nu-mi vei binecuvînta numele înainte de a se fi încheiat cunoştinţa noastră !

Mi-am adus aminte că auzisem de cazul lui, deoarece stîrnise vîlvă mare în toată ţara cu puţin înainte de propria-mi arestare Era un băiat capabil şi de familie bună, dar se dovedise foarte stricat şi ticălos ; printr-un ingenios sistem de înşelăciune, storsese sume enorme de bani de la cei mai mari negustori din Londra.

— Aha ! Ţi aminteşti de cazul meu ? mă întrebă el mîndru.

— Chiar foarte bine.

— Atunci, poate mai ţii minte şi ceva ciudat în legătură cu asta

— Ce anume ?

— Că am luat cam un sfert de milion de lire, nu ?

— Aşa se spunea.

— Şi nici un ban din toată suma n-a fost recuperat, nu ?

Nu.

— Ei bine, unde bănuieşti că se află acest cont ? mă întrebă el.

— Habar n-am — i-am răspuns.

— Iac-aici, în palma mea ! strigă el. Să fiu afurisit dacă n-am mai multe lire sterline decît ai tu, fire de păr în cap ! Şi dacă ai bani, băiete, şi ştii cum să-i mînuieşti şi să-i înmulţeşti poţi face orice pofteşti pe lumea asta ! Acum, de bună seamă ţi s-o fi părînd putinţel ciudat ca un om care ar

putea face orice să-şi mai roadă turul pantalonilor stînd într-o gaură împuţită din sicriul nostru plutitor, corabia asta care mişună de şobolani şi gîndaci. Vezi bine, domnule, un asemenea om o să poarte de grijă şi lui, şi tovarăşilor lui. În privinţa asta n-ai decît să pui rămăşag ! Fă-te frate cu el şi poţi să juri pe evanghelie c-o să te scoată de la ananghie.

Cam aşa mi-a vorbit şi, la început, am crezut că bate cîmpii, dar după o vreme, cînd m-a pus la încercare şi m-a silit să jur cît se poate de solemn, mi-a dat a înţelege că, de fapt, chiar exista un complot pentru a pune stăpînire pe vas. Fusese pus la cale de doisprezece dintre deţinuţi înainte de a fi îmbrăcaţi Prendegrast era căpetenia, iar banii lui erau momeala.

— Am avut un tovarăş — mi-a zis el — un băiat de zahăr şi credincios ca un cîine. E putred de bogat omul nostru. Şi unde crezi că se află în momentul de faţă ? Ai să te crucişti cînd ai s-auzi nici mai mult, nici mai puţin, el e preotul de pe vas ! S-a îmbarcat purtînd veşmintele negre şi are la el acte în regulă, iar în ladă ţine destui bani ca să poată să cumpere rabla asta de la pupa la prova, cu parîme cu tot. Iar echipajul îl ascultă ca pe un sfînt. I-a cumpărat pe toţi dintr-un condei şi a avut grijă s-o facă încă înainte ca ei să fie angajaţi. Îi are în plamă şi pe doi dintre gardieni, şi pe secundul Mercer, şi l-ar putea cumpăra chiar şi pe căpitan dacă ar socoti că merită osteneala.

— Şi-atunci, noi ce trebuie să facem ? l-am întrebat.

— Păi tu ce crezi ? mi-a zis el. O să facem uniformele soldaţilor de pe punte mai roşii decît le-a făcut croitorul.

— Bine, dar sînt înarmaţi ! am obiectat eu.

— Hei, băiete, parcă noi n-o să fim ?! Există cîte o pereche de pistoale pentru fiecare dintre noi şi, dacă n-o să fim în stare să punem laba pe corabie, cu echipaj cu tot atunci cred că ar fi mai bine să ne trimită pe toţi la un pension de domnişoare. Ia vorbeşte tu la noapte cu colegul din stînga şi vezi dacă ne putem bizui pe el.

Zis şi făcut. Am constatat că celălalt vecin al meu e un tînăr cam în aceeaşi situaţie ca şi mine, care se făcuse vinovat de fals în acte publice. Se numea Evans, dar mai tîrziu şi-a schimbat numele ca şi mine şi astăzi e un om bogat şi prosper, stabilit în sudul Angliei. S-a arătat foarte dispus să se alăture complotului, ca fiind singurul mijloc de a ne salva, şi mai înainte de a fi traversat golful Biscaia, nu mai rămăseseră decît doi deţinuţi care nu ne împărtăşeau taina. Unul era

cam slab de minte şi ne-a fost teamă să ne bizuim pe el, iar celălalt suferea de gălbinare, aşa că nu ne putea fi de nici un ajutor.

Din capul locului n-a existat aproape nici un obstacol care să ne împiedice să punem mîna pe corabie. Echipajul era alcătuit dintr-o bandă de ticăloşi, aleşi anume pentru această treabă. Aşa-zisul preot venea în celulele noastre ca să ne ţină predici şi avea întotdeauna la el o geantă neagră, care, chipurile, ar fi trebuit să fie plină cu broşuri religioase ; şi atît de des ne vizita, încît, cam după trei zile, fiecare aveam, depozitate la căpătîiul patului, cîte o pilă, o pereche de pistoale, o livră de praf de puşcă şi douăzeci de plumbi. Doi dintre gardieni erau oamenii lui Prendergast, iar secundul, mîna lui dreaptă. Căpitanul, cei doi ofiţeri, ceilalţi doi gardieni, locotenentul Martin cu cei optsprezece soldaţi ai lui şi doctorul erau singurele forţe ce ne stăteau împotrivă. Şi totuşi, chiar aşa uşoară cum părea situaţia, ne-am hotărît să ne luăm toate măsurile de precauţie cu putinţă şi să pornim la atac pe neaşteptate, în toiul nopţii. Numai că lucrurile s-au precipitat mult mai repede decît ne aşteptam noi, şi iată cum

Într-o seară, cam în a treia săptămînă de călătorie, doctorul a coborît în cală să examineze pe unul din deţinuţi care se îmbolnăvise şi, punînd întîmplător mîna la căpătîiul patului pe care zăcea omul, a simţit forma unui pistol. Dacă ar fi tăcut, ar fi putut să ne vină la toţi de hac, zădărnicindu-ne complotul ; dar fiind un omuleţ sperios ca un iepure, a scos un strigăt de uimire şi s-a îngălbenit aşa de tare la faţă, încît deţinutul a priceput ce s-a întîmplat şi într-o clipă l-a înhăţat de gîtlej. Pînă să poată doctorul să dea alarma, s-a şi trezit cu un căluş în gură şi legat fedeleş de pat. Cum lăsase descuiată uşa ce dădea pe punte, cît ai bate din palme ne-am năpustit cu toţii afară. Cele două santinele fură ucise cu focuri de pistol, ca şi caporalul care ieşise în fugă să vadă ce se petrece. La uşa sălii ofiţerilor se aflau alţi doi soldaţi, dar se pare că flintele lor nu erau încărcate, deoarece n-au tras în noi şi, pînă să apuce să-şi pună baionetele la armă, s-au prăbuşit sub gloanţele noastre. Apoi ne-am repezit spre cabina căpitanului, dar în clipa cînd izbeam în uşa lui, s-a auzit înăuntru o împuşcătură. Drept care l-am găsit cu capul pe harta Atlanticului pe care o avea întinsă pe masă, iar lîngă el stătea preotul ţinînd în mînă un pistol fumegînd. Pe cei doi ofiţeri i-a prins echipajul, aşa că toată povestea apărea lămurită.

Careul ofiţerilor era alături şi ne-am strîns cu toţii acolo tolănindu-ne alene pe canapele şi sporovăind toţi odată, nebuni de bucurie că sîntem iarăşi liberi. De jur împrejur erau nişte dulăpioare, şi Wilson, aşa-zisul preot, a forţat unul şi a scos vreo zece sticle de vin negru de Xeres. Nemaiavînd răbdare să le destupăm, le-am spart gîturile cu ce ne-a picat la îndemînă, ne-am umplut paharele şi-am început să le dăm de dușcă ; deodată, cu totul pe neaşteptate, ne-au răsunat în urechi focuri de puşcă, şi în careu era atîta fum, că nu se mai vedea om cu om. Cînd s-a risipit, încăperea avea înfăţişarea unui cîmp de bătălie. Wilson şi alţi opt oameni se zvîrcoleau claie peste grămadă pe podea, iar sîngele amestecat cu vinul ce se vărsase pe masă, îmi întoarce stomacul pe dos şi-acum, cînd îmi aduc aminte. Această privelişte ne-a înspăimîntat atît de cumplit, încît cred că ne-am fi dat bătuţi cu dragă inimă, dacă n-ar fi fost Prendergast. El a început să urle ca un taur şi s-a năpustit la uşă, urmat îndeaproape de toţi cei care mai rămăseseră în viaţă. Ieşind pe punte, l-am găsit pe locotenent cu zece dintre soldaţii lui. Tabachera ce servise de luminator careului era întredeschisă, şi soldaţii trăseseră asupra noastră prin acest orificiu. Ne-am năpustit asupra lor înainte de a apuca ei să-şi încarce flintele, dar s-au apărat vitejeşte. Numai că superioritatea numerică era de partea noastră, aşa că în cinci minute totul s-a sfîrşit. Doamne ! Oare s-a văzut vreodată un măcel mai cumplit decît a fost pe vasul acela ? Prendergast părea un diavol întărîtat, îi înşfăca pe soldaţi de parcă ar fi fost nişte copilandri şi-i arunca peste bord, vii sau morţi, cum se nimerea. Un plutonier, deşi rănit îngrozitor, ne-a uimit pe toţi datorită felului cum s-a luptat vreme îndelungată cu valurile, pînă cînd cineva s-a îndurat de el şi i-a zburat creierii. Cînd s-a terminat încăierarea, dintre duşmanii noştri, doar gardienii, ofiţerii vasului şi doctorul scăpaseră cu viaţă.

Ei bine, tocmai în privinţa lor s-a iscat o ceartă cumplită. Cei mai mulţi dintre noi eram mulţumiţi şi bucuroşi că ne-am redobîndit libertatea şi nu doream să ne încărcăm conştiinţa cu un omor. Una e să dai la cap soldaţilor care ţin flinta în mînă, şi cu totul altceva, să stai cu mîinile încrucişate şi să priveşti cum nişte oameni sînt asasinaţi cu sînge rece. Opt dintre noi — cinci deţinuţi şi trei marinari — am declarat că nu vrem să fim martori la o asemenea faptă. Dar cu greu ai fi putut să-l clinteşti pe Prendergast şi pe cei care-i ţineau partea de la hotărîrea luată. Singura noastră şansă

de a trăi în siguranță era să ducem lucrurile pînă la capăt, zicea el, adăugînd că n-are chef să lase în viață pe nimeni care ar putea să trăncănească în boxa martorilor. N-a lipsit mult ca să împărtășim și noi soarta prizonierilor, dar în cele din urmă, Prendergast ne-a spus nouă, dizidenților, că, dacă dorim, n-avem decît să ne urcăm, într-o barcă și să părăsim corabia. Am primit cu bucurie această soluție, pentru că și-așa eram scîrbiți de atîtea fapte sîngeroase și ne dădeam seama că o să se întîmple lucruri și mai rele. Ni s-a dat fiecăruia cîte o uniformă de matelot și ni s-a pus în barcă un butoi cu apă, două balercuțe — una cu carne sărată, cealaltă cu pesmeți — și o busolă. Prendergast ne-a mai aruncat și o hartă, povățuindu-ne să spunem că, sîntem marinarî salvați de pe un vas naufragiat la 15° latitudine nordică și 25° longitudine vestică apoi a tăiat odgonul și ne-a lăsat să plecăm.

Ei, și acum ajung la partea cea mai surprizătoare a povestirii mele, dragul meu fiu. În timpul răzmeriței, marinarii coboriseră verga mizenei, dar, după plecarea noastră, o întinseră din nou, și, întrucît o briză ușoară bătea dinspre nord-est, corabia se îndepărta încet de noi. Barca noastră sălta în sus și în jos pe valurile prelungi și blînde, iar Evans și cu mine, fiind cei mai învățați din grupul respectiv, ședeam pe banca din spate și încercam să stabilim pe hartă poziția unde ne aflam și să vedem către ce coastă ne-am fi putut îndrepta. Situația era destul de delicată, căci ne aflam la o distanță de vreo cinci sute de mile de Arhipelagul Capului Verde, spre sud, și șapte sute de mile la apus de coasta Africii. Cumpănind bine lucrurile, cum vîntul bătea mai mult dinspre miază-noapte, ne-am gîndit că cel mai bine ar fi să ne îndreptăm spre Sierra Leone, drept care am întors capul în direcția aceea În momentul acela, corabia se afla la tribord față de noi spintecînd cu repeziciune apele. Deodată, în timp ce o priveam, am văzut un nor gros de fum negru izbucnind din mijlocul ei și ridicîndu-se ca un copac uriaș spre cer. Peste cîteva secunde ne-a ajuns la urechi un bubuit ca de tunet; cînd fumul s-a mai subțiat, nu mai rămăsese nici urmă din „Gloria Scott" Într-o clipă am întors barca și am vîlsit din răsputeri ca să ajungem la locul unde un fel de ceață, ce se mai tîra deasupra valurilor, indica locul catastrofei.

Ne a trebuit un ceas încheiat pînă să ne apropiem și, la început, ne-a fost teamă că am sosit prea tîrziu ca să mai salvăm pe careva O luntre fărîmată, cîteva lăzi sau coșuri și bucăți de catarge plutind în voia valurilor ne arătau locul

unde fusese distrus vasul. Dar nu se vedea nici ţipenie de om şi tocmai ne îndepărtam deznădăjduiţi, cînd am auzit un strigăt de ajutor şi, la o oarecare depărtare, am dat cu ochii de o epavă pe care zăcea întins un om. Cînd l-am tras în barcă, am văzut că e un tînăr matelot, pe numele său Hudson, care suferise arsuri grave şi era atît de istovit, încît abia a doua zi dimineaţa a fost în stare să ne povestească ce se întîmplase.

Se pare că, după ce am părăsit noi corabia, Prendergast şi cu banda lui s-au apucat să-i execute pe cei cinci prizonieri cei doi gardieni fură împuşcaţi şi aruncaţi peste bord; al treilea ofiţer împărtăşi aceeaşi soartă. Apoi Prendergast coborî pe puntea inferioară şi, cu propria-i mînă, reteză beregata nefericitului doctor. Nu mai rămăsese în viaţă decît primul ofiţer, un om curajos şi energic. Cînd îl văzu pe deţinut apropiindu-se de el cu cuţitul plin de sînge în mînă, îşi smulse picioarele din funia cu care era legat şi pe care izbutise, cine ştie cum, s-o slăbească puţin, străbătu puntea în goană şi se aruncă în cala de la pupa.

Vreo doisprezece deţinuţi coborîră să-l caute, înarmaţi cu pistoale; îl găsiră ţinînd în mînă o cutie de chibrituri, aşezat îndărătul unui butoi cu praf de puşcă — unul dintre cele o sută care se găseau pe bord. El jură că, dacă se ating măcar de un fir de păr din capul lui, îi aruncă pe toţi în aer. O clipă mai tîrziu se produse explozia, deşi Hudson credea că a fost pricinuită de vreun glonţ prost ţintit, tras de vreunul dintre deţinuţi, mai degrabă decît de chibritul ofiţerului. Dar, indiferent de cauză, acesta a fost sfîrşitul vasului „Gloria Scott" şi al gloatei de secături ce pusese mîna pe el.

Iată, aşadar, dragul meu băiat, în puţine cuvinte, istoria acestei întîmplări îngrozitoare în care am fost implicat. A doua zi am fost găsiţi de bricul „Hotspur", cu destinaţia Australia, şi căpitanul lui ne-a crezut pe cuvînt, fără multe vorbe, că sîntem supravieţuitorii unui vas de pasageri naufragiat. Vasul „Gloria Scott" a fost dat dispărut de către amiralitate şi niciodată nu s-a auzit nimic cu privire la adevărata lui soartă. După o călătorie în condiţii excelente, „Hotspur" ne-a debarcat la Sidney, unde Evans şi cu mine ne-am schimbat numele şi ne-am îndreptat spre terenurile aurifere. Acolo, în forfota aceea de oameni veniţi din toate colţurile lumii, n-a fost deloc greu să ne pierdem adevărata identitate.

Restul nu mai e nevoie să-l povestesc. Ne-a mers foarte bine, am călătorit mult, ne-am întors în Anglia ca niște coloniști bogați și ne-am cumpărat cîte o moșie. Timp de mai bine de douăzeci de ani am dus o viață tihnită și utilă oamenilor și nădăjduiam că trecutul nostru e îngropat pe vecie. Tocmai de aceea poți să-ți închipui ce simțăminte s-au stîrnit în mine cînd în marinarul care ne-a vizitat am recunoscut de îndată pe omul salvat de noi pe epavă! Nu știu cum a izbutit să ne dea de urmă și să ne găsească aici, hotărîndu-se să trăiască pe spinarea temerilor noastre. Acum vei înțelege de ce m-am străduit să mă mențin în relații pașnice cu el și, în oarecare măsură, mă vei compătimi pentru spaima ce m-a cuprins cînd a plecat de la mine, ducîndu-se la cealaltă victimă a lui, pe care o amenință că nu-și va ține gura."

Dedesubt e scris, cu o mînă atît de tremurătoare, încît abia se mai pot desluși cuvintele: „Beddoes mi-a trimis un mesaj cifrat prin care mă vestește că H. a dezvăluit totul. Dumnezeule, ai milă de sufletele noastre!"

Asta este povestea pe care i-am citit-o în seara aceea tînărului Trevor și bănuiesc, Watson, că în împrejurările respective, era foarte dramatică. Bunul meu prieten a fost distrus ascultînd-o, iar după aceea a plecat pe o plantație de ceai din Terai,[1] unde aud că-i merge bine. Cît despre marinar și Beddoes, nu s-a mai auzit nimic despre nici unul dintre ei de la data cînd a fost scrisă scrisoarea de avertisment. Amîndoi au dispărut fără urmă. La poliție nu s-a înregistrat nici o plîngere, așa că Beddoes lua o simplă amenințare drept un fapt împlinit. Hudson a fost văzut învîrtindu-se prin împrejurimi, și poliția a fost convinsă că l-a lichidat pe Beddoes, iar după aceea a fugit. Eu, personal, sînt de părere că adevărul este cu totul altul. Cred mai degrabă că Beddoes, deznădăjduit și socotindu-se trădat, s-a răzbunat pe Hudson și a fugit din țară cu banii pe care i-a putut strînge la repezeală. Astea sînt datele cazului respectiv, doctore, și dacă ele pot fi de vreun folos colecției tale, ți le ofer cu dragă inimă.

[1] Regiune din nordul Indiei.

TRATATUL NAVAL

În vara în care m-am căsătorit, luna iulie a devenit memorabilă din pricina a trei cazuri interesante, în care am avut prilejul de a fi alături de Sherlock Holmes și deci de a-i putea studia metodele. Găsesc aceste anchete relatate în însemnările mele sub titlurile „Povestea celei de a doua pete", „Întîmplarea cu tratatul naval" și „Aventura căpitanului obosit" Însă primul caz se referă la niște lucruri de o importanță atît de mare și implică atîtea familii de prîmă mînă din regatul nostru, încît mulți ani de aici încolo va fi încă imposibil să-l dăm în vileag. Totuși, nu se poate spune că vreunul din cazurile de rezolvarea cărora s-a ocupat vreodată Holmes a ilustrat mai clar valoarea metodelor sale de analiză, sau a impresionat mai puternic pe intimii lui. Și acum păstrez o relatare aproape textuală a discuției în cadrul căreia a dezvăluit realitatea în cazul respectiv, în fața domnului Dubuque de la poliția pariziană și în fața lui Fritz von Waldbaum, binecunoscutul specialist din Danzig — după ce aceștia își irosiseră zadarnic energia pe niște urme pe care Sherlock Holmes le-a dovedit cu totul secundare și neinteresante. Dar va trebui să las să se mai scurgă încă multă vreme pînă să se poată spune toată povestea fără nici un risc Între timp, voi trece la cel de-al doilea caz de pe lista mea are și el promitea la un moment dat să capete o importanță națională și a fost marcat de mai multe incidente, din care reiese caracterul său cu totul deosebit.

Pe vremuri, la școală, eram bun prieten cu un băiat numit Percy Phelps, care, desi eam de aceeași virstă cu mine, se afla cu vreo două clase inaintea mea Era un băiat remarcabil și lua numai premii. In cele din urmă izbutind să cîștige și o bursă, datorită căreia a putut, să-și continue cariera triumfală la Universitatea din Cambridge După cîte îmi aduc aminte, avea niște rubedenii foarte sus-puse și încă de pe cînd eram copii știam cu toții că fratele mamei lui este

lordul **Holdhurst**, marele politician conservator. Această rudă cu o înaltă poziție în societate nu i-a slujit la mare lucru în școală ; dimpotrivă, pe noi aceste înalte rubedenii ne aţiţau oarecum să-l necăjim pe terenul de joc și adeseori se întîmpla să-l pocnim cu cîte un băţ de cricket peste fluierul piciorului. Lucrurile s-au schimbat însă radical cînd a ieșit în lume. Auzisem vag de faptul că, pe de o parte, capacitatea lui, și pe de altă parte protecția de care se bucura, i-au dobîndit o situație splendidă la Ministerul de Externe, dar după aceea Phelps mi-a ieșit complet din minte, pînă ce următoarea scrisoare mi-a amintit de existența lui :

Vila Brierbrae Woking

„Scumpul meu Watson,

Nu mă îndoiesc că-ți mai amintești și acum de Phelps, poreclit Mormolocul, care era în clasa a cincea cînd tu te aflai într-a treia. Nu-i imposibil chiar să fi auzit că, datorită influenței unchiului meu, am obținut un serviciu foarte bun la Ministerul de Externe și că dețineam un post de mare încredere și răspundere, pînă cînd a survenit o nenorocire îngrozitoare care mi-a zdrobit deodată cariera. N-are rost să-ți scriu toate amănuntele acestui eveniment înspăimîntător. În cazul în care îmi vei accepta rugămintea, e probabil că va trebui să-ți povestesc toate aceste lucruri. Abia de curînd mi-am revenit dintr-o boală îngrozitoare. Am zăcut nouă săptămîni din cauza unei meningite, și sînt și acum teribil de slăbit. Crezi că ai putea reveni la mine cu prietenul tău Holmes ? Aș vrea să-i cer părerea în acest caz, deși autoritățile mă asigură că nu mai e nimic de făcut. Te rog, străduiește-te să-l aduci încoace cît mai curînd posibil.

Trăind în această așteptare încordată și nesuferită, fiecare clipă mi se pare un ceas. Te rog să-l asiguri că nu i-am cerut mai devreme sfatul nu din cauză că nu i-aș aprecia talentele, ci pentru că mi-am pierdut mințile din momentul cînd am primit acea lovitură. Acum mi s-a limpezit iarăși capul, deși nu îndrăznesc să mă gîndesc prea mult la toate astea, de teamă să nu-mi revină boala. Sînt încă atît de slăbit, încît, după cum vezi, nu pot să-ți scriu eu, ci mă văd silit să dictez scrisoarea cuiva.

Te rog, străduiește-te să-l aduci aici.

Vechiul tău camarad de școală

Percy Phelps".

Cînd am citit scrisoarea, m-a afectat profund insistența înduioșătoare cu care repeta apelurile de a-l aduce pe Holmes. Eram atît de mișcat, încît chiar dacă ar fi fost pentru mine un lucru dificil, tot aș fi încercat să fac ceea ce mi se cerea; dar, bineînțeles, știam precis că Holmes e atît de îndrăgostit de arta sa, încît trebuia să fie la fel de nerăbdător să-i ajute unui client, cît era și clientul de nerăbdător să fie ajutat. Soția mea a fost de acord cu mine că nu e cazul să pierdem nici o clipă în prezentarea chestiunii în fața lui Holmes, așa că la un ceas după gustarea de dimineață mă aflam din nou în vechiul apartament din Baker Street.

Holmes, în halat, se afla instalat la măsuța laterală și lucra intens la o experiență chimică. O retortă cît toate zilele fierbea furioasă deasupra flăcării albastre a unui bec Bunsen și picăturile distilate se condensau într-un recipient cu o capacitate de doi litri. Prietenul meu aproape că nici n-a ridicat ochii la intrarea mea, iar eu, dîndu-mi seama că trebuie să fie o experiență foarte importantă, n-am vrut să-l deranjez, așa că m-am așezat într-un fotoliu și am așteptat. El a mai umblat cînd la o sticlă, cînd la alta, a scos cîteva picături din fiecare cu pipeta și în cele din urmă a adus la masă o eprubetă cu o soluție în ea. În mîna dreaptă ținea o fîșie de hîrtie de turnesol.

— Ai picat într-un moment crucial, Watson — zise el. Dacă hîrtia asta rămîne albastră, totul e în regulă. Dacă se înroșește, e în joc viața unui om.

Zicînd acestea, muie în eprubetă hîrtia, care se coloră într-o clipă într-un stacojiu murdar, nu prea intens.

— Hm! Mi-am închipuit eu! strigă el. Peste o clipă am să fiu la dispoziția ta, Watson. Dacă vrei, găsești tutun în papucul persan.

Holmes se întoarse către biroul lui și scrise în grabă textele cîtorva telegrame, pe care le înmînă băiatului de serviciu. Apoi se trînti în fotoliul din fața mea și-și trase genunchii la gură, împreunîndu-și degetele deasupra picioarelor lui lungi și subțiri.

— Un mic omor cît se poate de banal — zise el. Sper că tu-mi aduci ceva mai interesant. Tu ești un fel de pasăre a furtunii, Watson. Prezența ta prevestește o fărădelege. Ce s-a mai întîmplat?

I-am dat scrisoarea pe care el a citit-o cu atenția cît se poate de concentrată.

— Da, nu prea spune mare lucru — observă el dîndu-mi-o înapoi.

— Mai nimic.

— Şi totuşi scrisul e foarte interesant.

— Dar nu e scrisul lui.

— Tocmai, e scrisul unei femei.

— Al unui bărbat, negreşit! am strigat eu.

— Aş, al unei femei, şi încă al unei femei cu o personalitate puternică. Vezi tu, la începutul oricărei cercetări contează foarte mult să-l ştii pe clientul tău în strîns contact cu o persoană care are o fire excepţională, fie în bine, fie în rău. Cazul de faţă a şi izbutit să-mi stîrnească interesul. Dacă eşti gata, pornim imediat în Woking, să dăm ochii cu acest diplomat ajuns la ananghie, precum şi cu cucoana căreia îi dictează el scrisorile.

Am avut norocul să prindem foarte devreme un tren din gara Waterloo şi după mai puţin de un ceas, ne aflam printre brazii şi ierburile înalte din localitatea Woking. Vila Brierbrae era o clădire mare, izolată, aflată într-un vast parc, foarte aproape de gară. Cînd ne-am prezentat cărţile de vizită, am fost introduşi într-un salonaş mobilat elegant, în care, peste cîteva minute ne-a întîmpinat, extrem de ospitalier un bărbat corpolent. Avea cam treizeci-patruzeci de ani, mai probabil aproape de patruzeci, dar era aşa de rumen la faţă şi avea nişte ochi atît de jucăuşi, încît îţi mai făcea încă impresia unui băieţel durduliu şi neastîmpărat.

— Vai ce bine-mi pare că aţi venit! zise el, strîngîndu-ne mîinile cu efuziune. Percy a întrebat toată dimineaţa de dumneavoastră. Vai, bietul băiat, se agaţă şi de un pai! Taică-su şi maică-sa m-au rugat să vă întîmpin eu, pentru că lor le face rău pînă şi să audă de această poveste.

— Deocamdată nu ni s-au dat nici un fel de amănunte — remarcă Holmes. După cîte observ, dumneavoastră nu sînteţi din familie.

Gazda noastră păru surprinsă, iar apoi, uitîndu-se în jos, începu să rîdă

— Bineînţeles, aţi văzut monograma de pe medalionul meu, literele J.H. — zise gazda. O cilpă m-am gîndit că aţi făcut cine ştie ce deducţie complicată. Numele meu este Joseph Harison şi întrucît Percy urmează să se căsătorească cu sora mea, Annie, am să fiu rudă cel puţin prin alianţă. Pe sora mea o găsiţi în camera lui, pentru că de două luni îl îngrijeşte cu devotament, fără a-l scăpat o clipă din ochi.

Poate n-ar fi rău să intrăm imediat la el în cameră, căci numai eu știu cît de nerăbdător e.

Încăperea în care am fost introduși se afla tot la parter, ca și salonașul. Era mobilată jumătate ca odaie de zi și jumătate ca dormitor și prin toate colțurile erau aranjate foarte elegant flori. Un tînăr foarte palid și epuizat zăcea pe o canapea din preajma ferestrei deschise, prin care pătrundea mireasma puternică a grădinii și aerul îmbălsămat al verii. Lîngă el ședea o femeie care se ridică la intrarea noastră.

— Să ies, Percy ? întrebă ea.

El o apucă strîns de mînă ca s-o rețină.

— Ce mai faci, Watson ? îmi spuse el cordial. Cu mustața asta mi-ar fi fost imposibil să te recunosc ; și bănuiesc că nici tu n-ai fi jurat în privința identității mele. Presupun că dumnealui e celebrul tău prieten, domnul Sherlock Holmes ?

Am rostit cîteva cuvinte de prezentare și apoi amîndoi ne-am așezat. Domnul corpolent care ne primise ne-a părăsit, dar sora lui a rămas încă acolo, ținîndu-l pe bolnav de mînă. Era o femeie cu o înfățișare impresionantă, puțin cam scundă și plină, dar cu un ten frumos, măsliniu, cu niște ochi mari, negri de italiancă și un păr bogat și întunecat ca abanosul. Prin contrast, coloritul ei puternic dădea o înfățișare și mai stoarsă și jalnică feței albe a bolnavului de lîngă ea.

— Nu vreau să vă irosesc timpul — zise el ridicîndu-se în capul oaselor pe canapea. Am să intru în miezul chestiunii fără prea multă introducere. Domnule Holmes, am fost un om fericit și cu succes în viață și ajunsesem în pragul căsătoriei, cînd, deodată, o nenorocire îngrozitoare mi-a distrus viitorul.

Se prea poate ca Watson să vă fi spus că lucram la Ministerul de Externe și, datorită influenței unchiului meu, lordul Holdhurst, m-am ridicat foarte rapid, ajungînd la un post de înaltă răspundere. Cînd unchiul meu a devenit ministru de externe, în actualul cabinet, mi-a încredințat cîteva misiuni confidențiale și întotdeauna le-am dus la bun sfîrșit, ceea ce l-a făcut pînă în cele din urmă să capete o încredere absolută în capacitatea și tactul meu.

Acum aproape zece săptămîni sau, ca să fiu mai exact, în ziua de 23 mai, m-a chemat în biroul lui și după ce m-a felicitat pentru treaba bună pe care am făcut-o, m-a informat că vrea să-mi încredințeze executarea unei noi misiuni de mare răspundere.

— Uite — mi a zis el, scoţînd din birou un sul de hîrtie cenuşie — ăsta este originalul acelui tratat secret dintre Anglia şi Italia în privinţa căruia, trebuie s-o spun cu tot regretul, s-au şi răspîndit cîteva zvonuri, pătrunzînd chiar şi în presă. Pentru noi este extrem de important să nu se mai afle nimic în plus. Ambasadele străine ar plăti o sumă imensă ca să afle conţinutul acestor documente. Ele nici n-ar trebui măcar să iasă din biroul meu, dacă n-ar fi absolut necesar să le dau la copiat. În biroul tău ai o mobilă pe care s-o poţi încuia?

— Da.

— Atunci ia tratatul şi încuie-l acolo. Am să dau instrucţiuni ca să poţi să rămîi după orele de serviciu, cînd pleacă ceilalţi acasă, pentru a-l putea copia peîndelete, fără teama de a ţi se uita cineva peste umăr. Cînd ai terminat, închide-l la loc, atît originalul cît şi copia, şi dă-mi-le mie personal, mîine dimineaţă.

Eu am luat hîrtiile şi...

— Iertaţi-mă o clipă — zise Holmes — eraţi singuri în timpul acestei conversaţii?

— Absolut singuri.

— Într-o cameră mare?

— Cam zece metri pe zece.

— În mijlocul ei?

— Da, aproximativ.

— Şi vorbeaţi cu glas scăzut?

— Unchiul meu vorbeşte întotdeauna cu glas foarte scăzut. Iar eu aproape că n-am vorbit.

— Mulţumesc — zise Holmes, închizînd ochii — vă rog să continuaţi.

— Am făcut exact cum mi-a spus el, şi am aşteptat pînă au plecat ceilalţi funcţionari. Unul dintre ei, care lucra în aceeaşi încăpere cu mine, Charles Corot, rămăsese în urmă cu nişte lucrări pe care voia să le termine, aşa că l-am lăsat acolo şi m-am dus să iau cina. Cînd m-am întors, el plecase. Eram nerăbdător să termin repede lucrarea, întrucît ştiam că Joseph, domnul Harrison pe care l-aţi văzut adineauri, e la Londra şi o să plece la Woking cu trenul de ora unsprezece şi voiam, dacă era posibil, să prind şi eu acelaşi tren.

Cînd am ajuns să examinez tratatul, am constatat dintr-o ochire că este atît de important, încît unchiul meu nu exagerase de loc în ceea ce îmi spusese. Fără să intru în amănunte, aş putea să zic că el definea poziţia Marii Britanii

față de Tripla Alianță, și prevestea politica țării noastre în cazul în care flota franceză ar fi obținut dominația totală asupra flotei italiene în Meditera. Chestiunile de care se ocupa erau de domeniu pur naval. La sfîrșitul documentului se aflau semnăturile înalților demnitari care-l încheiaseră. Mi-am aruncat ochii pe document, și apoi m-am apucat să îndeplinesc sarcina copierii lui.

Era un document lung, scris în limba franceză : conținea douăzeci și șase de articole. Copiam cît de repede puteam, dar se făcuse ceasurile nouă și eu nu izbutisem să transcriu decît nouă articole, așa că părea pierdută orice speranță de a mai prinde trenul acela. Eram toropit și chiar prostit parcă, poate și din pricina cinei, dar și de pe urma muncii intense de toată ziua. O cafea mi-ar fi limpezit creierul. Toată noaptea rămînea un om de serviciu într-o gheretă micuță de la capătul scărilor, și el avea obiceiul de a face cafea la lămpița lui cu spirt pentru orice funcționar ce rămînea să lucreze ore suplimentare. Așadar, am sunat clopoțelul, ca să-l chem.

Spre marea mea surprindere, la chemarea mea a răspuns o femeie, o femeie vîrstnică, masivă, cu o față vulgară și încinsă cu un șorț pe dinainte. Mi-a explicat că e îngrijitoare, soția omului de serviciu, așa că i-am comandat ei cafeaua.

Am copiat vreo două articole și fiindu-mi mai somn ca oricînd, m-am ridicat și am început să mă plimb prin odaie, ca să mă dezmorțesc. Cafeaua mea tot nu venise, așa că începusem să mă întreb care e pricina întîrzierii. Deschizînd ușa am pornit în jos, pe coridor, ce să aflu ce se întîmplă Culoarul era foarte strîmt și prost luminat. Era singura ieșire a camerei în care lucrasem eu. Se termina cu o scară cotită, la capătul căreia se afla ghereta servitorului. La jumătatea acestei scări e un mic palier, pe care dă un alt culoar perpendicular pe ele. Cel de-al doilea coridor duce la o scăriță, care se termină la o ușă laterală — intrarea de serviciu ; adeseori și funcționarii folosesc acest drum mai scurt, cînd vin prin Charles Street. Uitați o mică schiță a clădirii.

— Mulțumesc, de fapt cred că am reținut ce ați spus — zise Sherloch Holmes.

— Este extrem de important să nu pierdeți din vedere acest amănunt. Am coborît scările, și am ajuns în hol, unde l-am găsit pe servitor dormind dus în ghereta lui ; ibricul fierbea în clocot pe lampa cu spirt, și apa dădea mereu pe dinafară. Tocmai întinsesem mîna ca să-l scutur pe indi-

vid şi să-l scol din somnul lui profund, cînd deasupra capului lui a răsunat puternic un clopoţel, şi el s-a trezit, sărind brusc în sus.

— Vai, domnule Phelps ! zise el, uitîndu-se năuc la mine.

— Am coborît să văd dacă mi-e gata cafeaua.

— Tocmai pusese ibricul la fiert, cînd am adormit, domnule Phelps.

Se uită la mine, şi apoi în sus, la clopoţelul care încă vibra, şi pe faţa lui se răspîndi o uimire din ce în ce mai puternică.

— Dacă dumneavoastră sînteţi aici, domnule Phelps, atunci cine a sunat clopoţelul ? întrebă el.

— Clopoţelul ? am zis eu. Dar ce clopoţel e ăsta ?

— E clopoţelul din odaia în care lucraţi dumneavoastră

În clipa aceea mi-am simţit inima strînsă ca într-un cleşte de o mînă îngheţată. Prin urmare, se afla cineva în camera aceea, unde pe masă zăcea preţiosul meu tratat. Am alergat ca un nebun pe scări în sus şi pe coridor. Pe coridor nu era nimeni, domnule Holmes. Nici în birou nu era nimeni. Toate erau exact aşa cum le lăsasem, afară doar de faptul că documentele ce mi se dăduseră mie în grijă dispăruseră de pe masa unde erau înfainte. Adică mai bine zis, copia era acolo, dar originalul se făcuse nevăzut.

Holmes se îndreptă din şale şi începu să-şi frece mîinile. Vedeam limpede că problema îl interesează în mod deosebit.

— Ei, şi ce-aţi făcut atunci, vă rog ? murmură el.

— Mi-am dat seama imediat că hoţul trebuie să fi urcat scările întrînd pe uşa de serviciu. Bineînţeles, dacă-ar fi venit pe dincolo, ar fi trebuit să mă întîlnesc nas în nas cu el

— Aţi stabilit cu precizie că n-a rămas cumva ascuns tot timpul în cameră, sau pe coridorul pe care l-aţi descris chiar adineauri ca fiind prost luminat ?

— E absolut imposibil. Nici în cameră, nici pe coridor nu s-ar fi putut ascunde măcar un şobolan. Nu există nici un lucru îndărătul căruia să se adăpostească.

— Mulţumesc, vă rog continuaţi.

— Omul de serviciu, înţelegînd după paloarea feţei mele că s-a întîmplat un lucru înspăimîntător, venise sus după mine. Acum ne-am repezit amîndoi pe coridor şi am coborît scara abruptă ce dă în Charles Street. Uşa de jos era închisă, dar nu încuiată. Am deschis-o de perete şi ne-am repezit afară.

Mi-aduc perfect aminte că în momentul acela s-au auzit trei bătăi de clopot de la o biserică învecinată : era ora zece fără un sfert.

— Asta este o chestiune de enormă importanţă — zise Holmes, notîndu-şi amănuntul pe manşetă.

— Era o seară foarte întunecoasă şi cădea o ploaie mărunţă de vară. Pe Charles Street nu era nimeni, dar pe Whitehall, în capătul celălalt, traficul era foarte intens. Am pornit-o amîndoi în goană pe trotuar, aşa cu capul gol cum eram, şi la colţ am găsit un poliţist.

— S-a săvîrşit un jaf ! am strigat eu la el, trăgîndu-mi sufletul. De la Ministerul de Externe s-a furat un document de o valoare deosebită. A trecut cineva pe aici ?

— Stau aici de un sfert de oră, domnule — zise poliţistul ; în timpul ăsta n-a trecut decît o singură persoană, o femeie în vîrstă, înaltă, înfăşurată într-un şal scoţian.

— A, aia nu poate să fie decît nevastă-mea — strigă servitorul. Altcineva n-a mai trecut ?

— Nu.

— Atunci probabil că hoţul a fugit pe dincolo — strigă servitorul, trăgîndu-mă de mînecă.

Eu, însă, nu eram mulţumit şi încercările lui de a mă îndepărta de acolo mi-au înteţit bănuielile.

— Pe unde a apucat-o femeia ? am strigat eu.

— Nu ştiu, domnule, am observat-o că a trecut, dar nu aveam nici un motiv special de a o urmări sau supraveghea. Părea foarte grăbită.

— Cît timp e de atunci ?

— A, cîteva minute.

— Nu mai mult de cinci ?

— Nu cred să fie mai mult de cinci.

— Vă pierdeţi vremea de pomană, domnule Phelps, şi acum fiecare clipă e preţioasă ! strigă servitorul. Vă rog să mă credeţi că baba mea nu are nici un amestec în toată povestea asta ; haideţi, veniţi la capătul celălalt al străzii. Mă rog, dacă dumneavoastră nu vreţi să mergeţi, mă duc eu — zise el, şi cu asta fugi în direcţia opusă.

Dar eu l-am urmărit într-o clipă şi l-am apucat de mînecă.

— Unde stai ? l-am întrebat.

— În Brixton, pe Ivy Lane numărul 16 — mi-a răspuns. Dar nu vă lăsaţi atras de o urmă înşelătoare, domnule Phelps.

Veniți la capătul celălalt al străzii, să vedem dacă nu putem afla ceva acolo.

În fond, dacă-i urmam sfatul, n-aveam nimic de pierdut. Împreună cu polițistul am pornit-o foarte repede în josul străzii, dar la colț n-am găsit altceva decît circulația intensă de pe strada cealaltă, o mulțime de lume, care venea și pleca, toți fiind cum nu se poate mai nerăbdători de a-și găsi un adăpost ca lumea într-o seară atît de ploioasă. N-am dat peste nici un pierde-vară, ca să ne poată spune cine trecuse pe acolo.

Apoi ne-am întors la birou și am cercetat și scările, și coridorul, fără nici un rezultat. Coridorul care duce la biroul meu are un fel de linoleum de culoare deschisă, pe care se vede ușor orice urmă. L-am cercetat amîndoi cu multă atenție, dar n-am găsit conturul vreunui picior de om.

— Plouase toată seara?

— De pe la șapte.

— Atunci cum se face că femeia care a intrat în cameră pe la ora nouă n-a lăsat urme cu ghetele ei pline de noroi?

— Îmi pare bine că ați ridicat această problemă. În momentul respectiv mi-a venit și mie în minte. Femeile de serviciu au obiceiul să-și scoată încălțările acolo în ghereta servitorului, și să-și pună papuci de cîrpă

— Asta e foarte limpede. Deci nu erau nici un fel de urme, cu toate că era o seară atît de ploioasă? Înlănțuirea evenimentelor prezintă un interes extraordinar. Și dumneavoastră ce-ați mai făcut după aceea?

— Am cercetat împreună cu ceilalți și odaia. Nici urmă de ușă secretă, iar ferestrele se află la o înălțime de aproape zece metri de la pămînt. Amîndouă erau închise pe dinăuntru. Covorul exclude posibilitatea existenței unei trape, iar tavanul e din acela obișnuit, văruit. Aș putea să jur că persoana care mi-a furat documentele, cine o fi ea, n-a putut să intre prin altă parte decît pe ușă.

— Dar căminul?

— N-avem: avea o sobiță. Șnurul clopoțelului atîrnă de o sîrmă în dreapta mesei mele de lucru. Persoana care l-a făcut să sune trebuie să fi venit pînă la masa de lucru pentru a o face. Dar ce rost ar fi avut ca un răufăcător să tragă clopoțelul? E un mister de nerezolvat.

— Fără doar şi poate că incidentul e neobişnuit. Ce măsuri aţi mai luat? Aţi cercetat încăperea, bănuiesc, ca să vedeţi dacă intrusul a lăsat vreo urmă, de pildă vreun capăt de trabuc sau o mănuşă, sau, să zicem, un ac de cap sau cine-ştie ce alt fleac?

— Nu era nimic din toate astea.

— Nici un miros?

— La asta nu m-am gîndit.

— Într-o asemenea cercetare, mirosul de tutun ar fi putut să fie un indiciu foarte preţios.

— Eu personal nu fumez, aşa că bănuiesc că m-ar fi frapat mirosul de ţigară. Dar n-a fost nici un fel de indiciu. Singurul lucru palpabil era faptul că soţia omului de serviciu, se numeşte doamna Tangey, plecase în mare grabă de acolo. El n-a putut să dea altă explicaţie decît că aceea era ora obişnuită cînd pleacă soţia lui de la serviciu. Poliţistul şi cu mine am căzut de acord că cel mai bun lucru pentru noi ar fi fost s-o prindem pe femeie înainte de a putea să se descotoroseaşcă de documentele acelea, presupunînd că le-ar fi avut în posesia ei.

Între timp, Scotland Yardul fusese înştiinţat şi detectivul Forbes a venit imediat la faţa locului şi a preluat conducerea cercetărilor cu multă energie. Am chemat o birjă şi peste o jumătate de oră am ajuns împreună la adresa ce ne fusese indicată. Ne-a deschis o tînără, care s-a dovedit a fi fiica mai mare a doamnei Tangey. Maică-sa nu se întorsese încă, dar am fost poftiţi să aşteptăm în odaia din faţă.

Cam peste vreo zece minute s-a auzit o bătaie în uşă şi aici noi doi am făcut o greşeală gravă, singura, de altfel, pe care mi-o reproşez. În loc să deschidem noi uşa, am lăsat-o pe fată s-o deschidă. Am auzit-o spunînd: „Mamă, te aşteptă în casă doi domni, care vor să-ţi vorbească", şi peste o clipă am auzit tropăit de picioare alergînd pe coridor. Forbes a deschis uşa de perete şi ne-am repezit amîndoi în odaia din fund sau în bucătărie, ce era, dar femeia ne-o luase înainte. Ne-a privit cu ochi sfidători, dar apoi, recunoscîndu-mă deodată, pe faţa ei s-a ivit o expresie de uluire.

— Vai de mine, să mor eu, dacă nu e domnul Phelps de la birou! strigă ea.

— Ei, haide, haide, drept cine ne-ai luat cînd ai fugit de noi?

— Am crezut că sînteţi nişte creditori — zise femeia. Am avut ceva neplăceri cu un negustor pe care nu l-ar[illegible]t.

— Mă tem că nu-i ăsta adevărul — insistă Forbes. Avem toate motivele să credem că dumneata ai luat de la Ministerul de Externe un document important şi ai fugit în odaia asta ca să te descotoroseşti de el. Trebuie să vii cu noi la Scotland Yard, să te percheziţionăm.

Degeaba a protestat şi s-a împotrivit femeia! Am chemat o trăsură închisă şi am pornit cu ea toţi trei. Mai întîi am cercetat bucătăria şi în special focul din vatră, ca să vedem dacă nu cumva a aruncat acolo documentele în clipa în care a fost singură. Nu existau însă nici un fel de semne sau urme de hîrtie arsă ori scrum. Cînd am ajuns la Scotland Yard, am predat-o pe doamna Tangey funcţionarei însărcinată cu percheziţionarea femeilor. Am aşteptat, chinuiţi de nerăbdare, pînă am primit raportul ei nici urmă de documente.

Şi atunci, pentru prima oară, m-am trezit la realitate, văzînd situaţia înspăimîntătoare în care mă aflam. Pînă atunci acţionasem neîncetat, şi activitatea aceasta îmi amorţise gîndurile. Fusesem atît de încrezător că o să reintru imediat în posesia tratatului, încît nici nu îndrăzneam măcar să mă gîndesc ce consecinţe ar fi urmat dacă nu-l regăseam. Acum, însă, nu-mi mai rămăsese nimic de făcut, şi deci aveam răgaz să-mi dau seama în ce situaţie mă aflu. Era îngrozitor! Watson, aici de faţă, ar putea să vă spună că la şcoală eram un băieţel nervos şi sensibil. Aşa e firea mea. M-am gîndit la unchiul meu şi la colegii săi din cabinet, la ruşinea pe care o adusesem asupra lui, asupra mea, asupra tuturor persoanelor legate de mine. Deşi eram victima unui accident extraordinar, cînd sînt în joc interese diplomatice nu se face nici un fel de concesie în privinţa accidentelor. Eram ruinat; eram ruinat într-un mod ruşinos şi fără nădejde. Nu ştiu ce-a mai fost cu mine Probabil că am făcut o criză de nervi. Îmi amintesc parcă de un grup de funcţionari care s-au strîns în jurul meu, încercînd să mă liniştească. Unul dintre ei m-a adus cu trăsura la gara Waterloo şi m-a urcat în trenul de Woking. Sînt convins că ar fi venit cu mine pînă aici, dacă nu s-ar fi întîmplat ca doctorul Ferrier, vecinul nostru, să urce şi el în acelaşi tren. Doctorul, foarte amabil, m-a luat sub îngrijirea lui, şi foarte bine a făcut, pentru că în gară m-a apucat un acces, şi pînă să ajung acasă, eram practic nebun aiuram. Vă puteţi închipui în ce hal s-au speriat cei de aici cînd i-a trezit din somn doctorul sunînd, şi cînd

m-au văzut în starea aceea. Biata Annie şi cu maică-mea au fost pur şi simplu distruse. Doctorul Ferrier aflase în gară, de la detectiv, doar cîteva lucruri, ca să-i pună la curent cu ceea ce s-a întîmplat, dar relatarea lui n-a îndreptat cu nimic situaţia. Era evident pentru toată lumea că mă aştepta o boală îndelungată, aşa că Joseph a fost dezmoştenit peste noapte de acest dormitor agreabil, care s-a transformat în rezervă de spital pentru mine. Aici am zăcut, domnule Holmes, mai bine de nouă săptămîni, fără cunoştinţă şi aiurînd din pricina meningitei. Dacă n-ar fi fost dumnişoara Harrison şi îngrijirile doctorului, nici n-aş fi putut să vă vorbesc acum. Domnişoara Harrison m-a îngrijit zi şi noapte, şi a angajat o infirmieră, ca să-mi poarte de grijă noaptea, pentru că în accesele mele de nebunie eram în stare de orice. Încet-încet, mi s-au limpezit minţile, dar abia de trei zile mi-a revenit pe deplin memoria. Uneori, parcă-mi zic că era mai bine dacă nu-mi revenea. Primul lucru pe care l-am făcut a fost să-i telegrafiez domnului Forbes, cel ce se ocupă de cazul respectiv. El a venit încoace şi mi-a spus că nu s-a descoperit nici cel mai mic indiciu, deşi m-a asigurat că s-a făcut tot posibilul. Omul de serviciu şi cu soţia lui au fost cercetaţi în tot felul, dar fără să se poată arunca vreo lumină asupra acestei chestiuni. Bănuielile poliţiei s-au oprit atunci asupra tînărului Corot care, după cum vă amintiţi poate, a rămas în seara accea la birou, făcînd ore suplimentare. Acest fapt şi cu numele său de origine franceză erau în fond singurele elemente care au făcut să cadă bănuiala asupra lui; însă, în realitate, eu nu începusem să lucrez decît după plecarea sa. Familia lui e hughenotă, însă la fel de britanică din punctul de vedere al simpatiilor şi tradiţiilor, cum sînteţi şi dumneavoastră, şi eu. Nu s-a putut descoperi nimic care să-l implice în vreun fel oarecare în această afacere, şi cu asta povestea a căzut baltă. Îmi îndrept rugăminţile către dumneavoastră, domnule Holmes, ca fiind cu adevărat ultima mea speranţă. Dacă dumneavoastră nu mă scoateţi din această situaţie disperată, atunci cinstea şi situaţia mea sînt definitiv compromise.

Bolnavul recăzu pe perne, istovit de această lungă relatare, în timp ce infirmiera îi turnă un pahar dintr-o băutură tonică. Holmes rămase în tăcere, cu capul dat pe spate şi cu ochii închişi, într-o atitudine care unui străin ar fi putut să-i pară detaşată sau chiar absentă; eu însă, fiind în cunoştinţă

de cauză, știam că, dimpotrivă, ea trădează cea mai intensă absorbire.

— Povestirea dumneavoastră a fost atît de explicită — zise el în cele din urmă — încît de fapt n-ați lăsat decît prea puține puncte în privința cărora să mai am de pus întrebări. Însă o chestiune rămîne de cea mai mare importanță. Ați spus cumva vreunei persoane că aveți de îndeplinit această sarcină specială ?

— Nimănui.

— Nici măcar domnișoarei Harrison, de exemplu ?

— Nu. Nu m-am întors la Woking între momentul primirii ordinului și cel în care m-am apucat să-l execut.

— Și n-a venit cineva dintre rude să vă viziteze, din întîmplare ?

— Nimeni.

— Dar cunoștea vreuna din rude așezarea încăperilor de la serviciul dumneavoastră ?

— O, da, mai toate rudele fuseseră pe la mine pe la birou, și le plimbasem peste tot.

— Deși, bineînțeles, dacă n-ați spus nimănui despre tratat, aceste întrebări sînt cu totul nesemnificative.

— N-am spus nimic.

— Despre omul de serviciu știți ceva ?

— Nimic, decît că a fost pe vremuri soldat.

— În ce regiment ?

— După cîte am auzit, în regimentul de gardă " Coldstream.

— Mulțumesc. Nu mă îndoiesc că de la Forbes am să pot căpăta și alte amănunte. Autoritățile sînt excelente în ceea ce privește culegerea faptelor, deși nu întotdeauna știu să le folosească cum trebuie. Vai, ce frumos lucru e un trandafir !

Sherlock Holmes trecu pe lîngă canapea și se îndreptă spre fereastra deschisă, ridică o tulpină de trandafir bătut și privi la amestecul delicat de culori — stacojiul florii și verdele frunzei. Pentru mine, aceasta părea a fi o latură nouă a caracterului său, pentru că nu-l văzusem pînă atunci să manifeste vreun interes atît de intens față de produsele naturii.

— În nici o altă privință deducția nu e mai necesară decît în religie — zise el, rezemîndu-se cu spatele de obloane. Un spirit rațional o poate construi ca pe o știință exactă. Pentru mine, cea mai înaltă asigurare a bunătății providen-

ţei mi se pare întruchipată în flori. Toate celelalte lucruri, puterile noastre, dorinţa noastră, hrana noastră sînt într-adevăr primordial necesare pentru existenţa noastră latâ de pildă, acest trandafir e un adevărat dar al naturii. Parfumul şi culoarea lui sînt o podoabă a vieţii, nu o condiţie esenţială a ei. Darurile ni le oferă generozitatea şi, deci, eu susţin din nou că avem multe de sperat de la flori.

Percy Phelps şi cu infirmiera îl priviră pe Holmes în timpul acestei exhibiţii pe de o parte cu surprindere, iar pe de altă parte cu dezamăgire, — ambele fiind clar exprimate de mutrele pe care le făcură. Holmes căzuse într-o reverie şi continua să ţină în mînă trandafirul. Tăcerea dură vreo cîteva minute bune, pînă ce tînăra domnişoară o întrerupse:

— Domnule Holmes, vedeţi vreo perspectivă de revolvare a acestui mister? întrebă ea cu puţină asprime în glas.

— A, misterul! răspunse el, revenind cu o tresărire la realităţile vieţii. Mde, ar fi absurd să neg că acest caz este foarte obscur şi complicat vă pot însă promite că voi studia chestiunea şi vă voi informa cu privire la orice elemente care mă vor frapa.

— Dar nu vedeţi nici o cheie a misterului?

— Dumneavoastră mi-aţi oferit şapte chei ale misterului, dar, bineînţeles, trebuie mai întîi să le încerc, înainte de a mă pronunţa cu privire la valoarea lor.

— Bănuiţi pe cineva?

— Mă bănuiesc pe mine însumi...

— Cum?...

— Că mă fac vinovat de pripeală în tragerea concluziilor

— Atunci duceţi-vă la Londra şi puneţi-vă la încercare concluziile.

— Sfatul dumneavoastră este cum nu se poate mai bun, domnişoară Harrison — zise Holmes, ridicîndu-se. Watson, cred că nu avem nimic mai bun de făcut. Domnule Phelps, nu trebuie să vă lăsaţi legănat de iluzii false. Afacerea este foarte încîlcită.

— O să mor de nerăbdare, pînă cînd o să vă revăd — strigă diplomatul.

— Ei bine, voi reveni aici mîine, cu acelaşi tren, deşi e foarte probabil ca raportul meu să fie negativ.

— Vă mulţumesc din suflet pentru promisiunea de a veni — strigă clientul nostru. Mă simt renăscînd, dacă ştiu

că se face totuşi ceva. Apropo, am primit o scrisoare de la lordul Holdhurst.

— Da ? Şi ce zice

— Tonul lui este rece, dar nu aspru. Bănuiesc că gravitatea bolii mele l-a împiedicat să-mi vorbească cu asprime. A repetat că chestiunea este de cea mai mare importanţă şi a adăugat că nu se vor lua nici un fel de măsuri în privinţa viitorului meu, cu alte cuvinte, în privinţa concedierii mele, pînă cînd nu mă însănătoşesc şi nu am posibilitatea de a-mi îndrepta situaţia nefericită.

— Ei, păi asta-i o atitudine foarte rezonabilă şi înţeleaptă — zise Holmes. Haide, Watson, că ne aştepată o zi grea în capitală.

Domnul Joseph Harrison ne conduse la gară şi curînd mergeam ca fulgerul cu expresul de Portsmouth. Holmes căzuse într-o meditaţie profundă şi aproape că nu deschise gura pînă ce trenul nu se apropie de Londra, trecînd de gara Clapham.

— E un lucru foarte îmbucurător să vii la Londra pe o linie dintr-astea, cu terasament înalt, care îţi permite să priveşti de sus acoperişurile caselor.

Credeam că glumeşte, pentru că priveliştea era destul de neatrăgătoare, dar curînd el îşi explică gîndurile

— Uită-te la grupurile acelea de case mari, izolate, care se ridică deasupra olanelor ca nişte insule de cărămidă într-o mare plumburie.

— Şcolile comunale.

— Farurile, băiete ! Farurile viitorului. Fructe în formă de capsule, fiecare din ele plin de semincioare colorate, din care va răsări Anglia mai înţeleaptă şi mai bună a timpurilor viitoare Sper că Phelps ăsta nu e beţiv ?

— Cred că nu.

— Nici eu nu cred, dar sîntem obligaţi să ţinem seama de orice posibilitate. Fără doar şi poate, bietul om s-a băgat într-o încurcătură înfiorătoare şi e un mare semn de întrebare dacă vom izbuti vreodată să-l scoatem la liman. Ce părere ai de domnişoara Harrison ?

— O fată cu personalitate foarte puternică.

— Da, însă o personalitate pozitivă, dacă nu mă înşel. Ea şi cu fratele ei sînt singurii copii ai unui mic industriş din prin Northumberland. Phelps s-a logodit cu ea iarna trecută, cînd era într-o călătorie, şi ea a venit la Woking ca să fie prezentată familiei lui, fiind escortată de fratele ei. A-

poi a venit marea lovitură şi ea a rămas să-şi îngrijească iubitul, în timp ce fratele, Joseph, găsindu-şi un cuib destul de comod şi plăcut, a rămas şi el aici. După cum vezi, am făcut cîteva mici investigaţii pe cont propriu. Dar ziua de astăzi trebuie să o consacrăm întru totul cercetărilor.

— Clientela mea... — am început eu.

— Mă rog, dacă ţi se pare că ai de rezolvat cazuri mai interesante decît ale mele... — mi-a răspuns Holmes, oarecum iritat.

— Eu voiam să zic altceva : clientela mea se poate dispensa destul de uşor de mine o zi-două, întrucît e perioada cea mai puţin solicitată a anului.

— Perfect ! zise el, recăpătîndu-şi buna dispoziţie. Atunci o să studiem problema împreună. Cred că ar trebui să începem prin a lua legătura cu Forbes. Probabil că el o să ne poată da amănuntele de care avem nevoie, pînă ce aflăm din ce unghi putem să abordăm acest caz.

— Dar ziceai că deţii o cheie a problemei ?

— Mde, avem mai multe, dar nu putem să le verificăm valoarea decît cu ajutorul a noi investigaţii. Criminalul cel mai greu de descoperit este acela care comite o crimă fără nici un scop aparent. E drept, de data aceasta crima nu este fără scop. Dar cine profită de ea ? Poate fi vorba de ambasadorul vreunei puteri străine, de persoana, cine o fi ea, care vrea să vîndă secretul unuia dintre ambasadori, sau ar putea să fie însuşi lordul Holdhurst.

— Lordul Holdhurst ?...

— Da. Nu e de neconceput pentru un politician să se găsească într-o situaţie în care să vadă fără regret că un asemenea document e distrus datorită unei simple întîmplări.

— Dar nu un politician cu o activitate atît de onorabilă ca lordul Holdhurst.

— Totuşi, lucrul este posibil şi nu ne putem permite să trecem peste această idee. Astăzi o să-l vizităm pe nobilul lord şi o să aflăm dacă el ne poate spune ceva. Între timp, am şi început cîteva cercetări.

— Dar cînd ?

— Din gara Woking am trimis telegrame tuturor ziarelor londoneze. Iată anunţul pe care-l vor insera.

Holmes îmi înmînă o foaie ruptă dintr-un carneţel, pe care scria cu creionul :

„Recompensă zece lire pentru cine va spune numărul birjei care a lăsat un client la poarta Ministerului de Exter-

ne de pe Charles Street, la 23 mai, ora zece fără un sfert seara. Adresați-vă în Baker Street 221-B".

— Dar e sigur că hoțul a venit cu birja ?

— Dacă nu, în orice caz anunțul nu poate să strice. Dar dacă domnul Phelps nu greșește declarînd că nu există nici o ascunzătoare, nici în camera lui, nici pe coridoare, atunci persoana trebuie să fi venit de afară. Dacă a venit de afară pe o seară atît de ploioasă și totuși nu a lăsat nici o urmă de apă pe linoleumul care a fost examinat la cîteva minute de la intrarea ei, atunci e mai mult decît probabil că persoana a venit cu birja. Da, cred că putem presupune că a fost o birjă, fără riscul de a ne înșela.

— Pare plauzibil.

— Ăsta e unul din indiciile de care vorbeam. S-ar putea să ne ducă la ceva. Și apoi, bineînțeles, mai există și chestiunea clopoțelului, care pare să fie trăsătura cea mai deosebită a acestui caz. De ce să sune clopoțelul ? Oare chiar hoțul a sunat, și doar așa, numai ca să sfideze ? Sau mai era cineva cu hoțul, și acest cineva a tras clopoțelul, pentru a împiedica săvîrșirea delictului ? Sau a fost un accident ? Sau poate...

Sherlock Holmes căzu din nou în starea aceea de meditație intensă și tăcută din care abia ieșise, dar mie mi se păru, datorită experienței pe care o aveam și prin care mă deprinsesem cu toanele lui, că deodată îi venise în minte cine știe ce nouă posibilitate de interpretare. Cînd ajunserăm la punctul final al călătoriei, era trei și douăzeci, și după ce luarăm în grabă prînzul la bufetul gării, pornirăm imediat spre Scotland Yard. Holmes îi și telegrafiase lui Forbes și acesta ne aștepta ; era un omuleț cu o mutră ascuțită de vulpe și deloc simpatică. Ne primi cît se poate de rece, mai ales cînd auzi în ce chestiune venisem.

— Vă cunosc eu metodele, domnule Holmes — spuse el acru. Dumneavoastră sînteți întotdeauna gata să folosiți toate informațiile pe care vi le poate servi pe tavă poliția, dar apoi încercați să duceți cercetările la bun sfîrșit pe cont propriu, ca să ne discreditați.

— Dimpotrivă — zise Holmes — din ultimele cincizeci și trei de cazuri pe care le-am rezolvat, numele meu a apărut numai în patru, pe cînd în restul de patruzeci și nouă de cazuri, poliția a primit toate laudele. Nu te țin de rău, pentru că nu știi toate acestea, întrucît ești tînăr și lipsit de experiență ; dar dacă dorești să avansezi în noua dumitale

slujbă, atunci vei vedea că e mai folositor să lucrezi cu mine decît împotriva mea.

— Aş fi foarte fericit dacă mi-aţi da vreo indicaţie cît de mică — spuse detectivul, schimbînd imediat tonul. Deocamdată, n-aş putea să zic că am primit vreo apreciere favorabilă datorită activităţii mele în acest caz.

— Ce măsuri aţi luat ?

— L-am pus sub urmărire pe omul de serviciu Tangey. El a părăsit regimentul de gardă cu referinţe foarte bune şi n-am putut să găsim absolut nimic împotriva lui. Nevastă-sa însă, e o păcătoasă. Bănuiesc că ştie mult mai multe decît pare în această chestiune.

— Pe ea ai pus-o sub urmărire ?

— Am pus o femeie din serviciul nostru pe urmele ei. Doamna Tangey e cam beţivă şi funcţionara noastră a fost de două ori cu ea la cîrciumă, cînd se cam făcuse, dar n-a putut s-o tragă deloc de limbă.

— După cîte am înţeles, aveau nişte creditori care îi urmăreau ?

— Da, însă i-au plătit.

— Cu ce bani ?

— Nici ăsta nu-i un lucru dubios. Tocmai aştepta să-i vină pensia ; alte semne că s-ar fi îmbogăţit peste noapte n-au existat.

— Dar cum a explicat femeia că a răspuns ea cînd a sunat domnul Phelps după cafea ?

— Ea zice că soţul ei era foarte obosit, şi a vrut să-l scutească de un nou deranj.

— Mde, asta într-adevăr se potriveşte cu faptul că puţin mai tîrziu domnul Tangey a fost găsit dormind pe un scaun. Zici că împotriva lor nu e nici un indiciu decît reputaţia acestei femei. Ai întrebat-o de ce era aşa de grăbită în seara aceea ? Graba cu care a plecat a atras şi atenţia gardianului din colţ.

— Întîrziase mai mult decît de obicei, şi voia să ajungă acasă mai repede.

— Ai insistat asupra faptului că dumneata şi cu domnul Phelps, pornind la drum cel puţin cu douăzeci de minute mai tîrziu, aţi ajuns acasă înaintea ei ?

— Ea explică asta prin aceea că birja merge mai repede decît omnibuzul.

— Dar nu v-a spus de ce, cînd a ajuns acasă la ea, s-a repezit în bucătăria din fund ?

— Pentru că acolo avea banii cu care să plătească creditorii.

— În orice caz, e greu de spus despre ea că nu are un răspuns pregătit pentru fiecare întrebare. Ai întrebat-o dacă nu cumva, la plecarea de la Ministerul de Externe, s-a întîlnit cu cineva, sau a văzut pe cineva învîrtindu-se în jurul localului din Charles Street ?

— N-a văzut pe nimeni, decît pe gardian.

— Ei, în orice caz, se pare că i-ai luat un interogatoriu foarte amănunţit. Altceva ce-ai mai făcut ?

— L-am supravegheat atent pe funcţionarul Corot în tot cursul acestor nouă săptămîni, dar fără nici un rezultat. Nu am putut să dovedim absolut nimic împotriva lui.

— Altceva ?

— Păi nu mai avem nici un alt indiciu pe care să-l folosim. Nici un fel de dovadă.

— Ai ajuns la vreo teorie în privinţa faptului că a sunat clopoţelul ?

— Mde, trebuie să mărturisesc că această chestiune mă depăşeşte. În orice caz, oricine a fost persoana care a făptuit furtul, trebuie să fi avut mult sînge rece ca să dea singură alarma în felul ăsta.

— Da, într-adevăr, a fost ceva foarte ciudat. Îţi mulţumesc foarte mult pentru tot ceea ce mi-ai spus. Dacă putem să-ţi dăm făptaşul pe mînă, o să te anunţ. Haide, Watson !

— Acum unde mai mergem ? l-am întrebat eu, părăsind biroul detectivului.

— Mergem să-i luăm un interviu lordului Holdhurst, actualul ministru şi viitor prim-ministru al Angliei.

Am avut norocul să aflăm că lordul Holdhurst se află încă în Downing Street, şi cînd Holmes i-a trimis cartea de vizită, am fost introduşi imediat. Politicianul ne-a primit cu acea curtoazie demodată, în privinţa căreia e renumit, şi ne-a poftit să luăm loc în două fotolii, de o parte şi de alta a căminului. Rămînînd în picioare pe covoraşul dintre noi — siluetă înaltă şi subţire, o faţă gînditoare, cu trăsături ascuţite şi cu părul buclat, încărunţit prematur — părea să reprezinte tipul acela destul de rar de găsit — nobilul care este cu adevărat nobil.

— Numele dumneavoastră mi-e foarte cunoscut, domnule Holmes — zise el zîmbind — şi, bineînţeles, n-aş putea să mă prefac că nu ştiu deloc care este scopul vizitei dum-

neavoastră. În birourile noastre nu s-a petrecut decît un singur lucru care ar fi putut să vă atragă atenţia. Dar îmi permiteţi să vă întreb, în favoarea cui vreţi să lucraţi?

— Vreau să vin în ajutorul domnului Percy Phelps — răspunse Holmes.

— A, nefericitul meu nepot! Cred că nu vă este greu să înţelegeţi că legătura noastră de rudenie mă pune într-o imposibilitate şi mai mare de a-l proteja, decît dacă ar fi fost vorba de altcineva. Tare mă tem că incidentul o să aibă un efect dăunător asupra carierei lui.

— Dar dacă documentul se găseşte totuşi?

— A, bineînţeles, asta ar fi cu totul altceva.

— Aveam vreo două întrebări, pe care aş fi vrut să vi le pun, milord.

— Sînt fericit să vă pot da orice informaţii pe care le deţin

— Asta e camera în care i-aţi dat instrucţiuni nepotului cu privire la copierea documentului?

— Da.

— Atunci ar fi fost greu să vă audă cineva de afară.

— E absolut imposibil.

— Aţi pomenit cuiva de faptul că trebuie să daţi tratatul la copiat?

— Nimănui.

— Sînteţi absolut sigur de lucrul ăsta?

— Absolut sigur.

— Atunci, întrucît dumneavoastră n-aţi spus nimic nimănui, şi nici domnul Phelps n-a spus nimănui şi nimeni altcineva n-a ştiut absolut nimic despre această chestiune, înseamnă că prezenţa hoţului în cameră a fost cu totul întîmplătoare. El a văzut că i se prezintă o şansă deosebită şi a profitat de ea.

Politicianul zîmbi.

— Aici mă atrageţi într-un domeniu în care nu mă pricep deloc.

Holmes chibzui o clipă.

— Mai e o altă chestiune foarte importantă, pe care aş dori s-o discut cu dumneavoastră — zise el. După cîte am înţeles, v-aţi temut că aflarea unor detalii cu privire la acest tratat ar putea să antreneze nişte rezultate foarte grave.

Pe faţa expresivă a omului de stat se abătu o umbră.

— Da, chiar foarte grave.

— Şi ele s-au produs ?

— Încă nu.

— Dacă tratatul ar fi ajuns la Ministerul de Externe al vreunui stat străin, aţi fi auzit, probabil, ceva în această privinţă ?

— Fără doar şi poate — zise lordul Holdhurst strîmbîndu-se.

— Atunci, din moment ce au trecut aproape zece săptămîni şi nu s-a auzit nimic n-ar fi oare rezonabil să presupunem că, din cine ştie ce motive, tratatul n-a ajuns încă în mîinile străine ?

Lordul Holdhurst dădu din umeri.

— E greu de presupus, domnule Holmes, ca hoţul să fi luat tratatul doar ca să-l pună în ramă şi să-l atîrne pe perete.

— Poate că aşteaptă să obţină un preţ mai bun.

— Dacă mai aşteaptă încă puţin, n-o să mai obţină nici un preţ pe el. Peste cîteva luni, tratatul va înceta să mai constituie un secret.

— Asta e foarte important — zise Holmes. Bineînţeles, se poate face o presupunere, cu o oarecare bază realistă, că, pe neaşteptate, hoţul a căzut bolnav.

— De exemplu, de meningită, nu ? întrebă politicianul, fulgerîndu-l cu privirea.

— N-am spus asta — răspunse Holmes imperturbabil. Şi acum, milord, cred că v-am răpit prea mult din timpul dumneavoastră preţios, aşa că o să ne luăm rămas bun

— Vă urez succes în cercetările dumneavoastră, indiferent cine ar fi delicventul — răspunse aristocratul, înclinîndu-se în faţa noastră, după ce ne condusese pînă la uşă.

— E un om bine — zise Holmes, cînd ieşeam în strada Whitehall. Dar se luptă din greu ca să-şi menţină poziţia. Nu prea bogat şi trebuie să facă faţă la multe. Fără doar şi poate, ai observat că a trebuit să-şi pingelească de curînd ghetele vechi. Şi acum, Watson, nu vreau să te mai reţin de la treburile tale obişnuite. Astăzi n-am să mai fac nimic, decît doar dacă primesc un răspuns de la anunţul din ziare, în legătură cu birja. Ţi-aş fi însă extrem de recunoscător dacă ai vrea să vii mîine cu mine la Woking, cu acelaşi tren cu care am fost şi astăzi.

Drept care, a doua zi dimineaţă m-am întîlnit cu el şi am călătorit împreună pînă la Woking. Mi-a spus că n-a primit nici un răspuns la anunţul pe care l-a inserat în ziare,

şi că nici o rază de lumină n-a venit să lămurească cercetările în cazul în chestiune. Cînd avea o asemenea dispoziţie, figura lui Sherlock Holmes căpăta perfecta imobilitate a unei piei roşii şi din înfăţişarea lui nu mai puteam să deduc dacă este mulţumit sau nu de situaţia cazului respectiv. Îmi aduc aminte că toată conversaţia s-a rezumat la sistemul antropometric propus de Bertillon, Holmes exprimîndu-şi admiraţia entuziastă pentru savantul francez.

Pe clientul nostru l-am găsit tot sub îngrijirea devotatei lui infirmiere, dar arătînd mult mai bine decît cu o zi înainte. Cînd am intrat pe uşă, s-a ridicat fără prea multă greutate de pe canapea şi ne-a salutat.

— Veşti noi ? întrebă el nerăbdător.

— După cum mă aşteptam, raportul meu este negativ — zise Holmes. Am vorbit cu Forbes, am vorbit şi cu unchiul dumneavoastră, şi am adoptat vreo două linii de cercetări, care ar putea să ducă la vreun rezultat.

— Deci nu v-aţi pierdut speranţa ?

— Nicidecum.

— Dumnezeu să vă mulţumească pentru că spuneţi acest lucru ! strigă domnişoara Harrison. Dacă ne păstrăm curajul şi răbdarea, adevărul trebuie să iasă la lumină.

— Atunci înseamnă că noi avem mai multe să vă spunem decît aveţi dumneavoastră să ne spuneţi nouă — zise Phleps, aşezîndu-se din nou pe canapea.

— Speram eu să aveţi ceva să ne spuneţi.

— Da, noi am trecut peste noapte printr-o aventură, şi încă o aventură care ar fi putut să se dovedească foarte gravă. În timp ce vorbea, expresia lui Phelps deveni sumbră şi în ochii lui se ivi un sentiment înrudit cu frica. Vedeţi — zise el — încep să cred că, fără să ştiu, am devenit ţinta unei conspiraţii monstruoase şi că mi-e ameninţată şi viaţa, nu numai onoarea.

— Da ? întrebă Holmes cu glas tare.

— Pare de necrezut, întrucît, după cîte ştiu, n-am pe lumea asta nici un duşman. Şi, totuşi, este singura concluzie la care pot să ajung, după cele ce s-au petrecut astă-noapte.

— Povestiţi-mi, vă rog.

— Trebuie să ştiţi că a fost prima noapte din ultima vreme în care am dormit fără să am infirmierea în cameră. Mă simţeam atît de bine, încît m-am gîndit că pot să mă dispensez de serviciile ei. Am păstrat însă o lămpiţă aprinsă.

Ei bine, pe la ora două noaptea mă cuprinsese un somn ușor, cînd, deodată, m-a trezit un zgomot slab, cam ca cel pe care-l face un șoarece cînd roade scîndurile. Am stat o vreme ascultînd, cu impresia că e într-adevăr un șoarece. Dar apoi zgomotul s-a înteţit şi deodată am auzit un pocnet metalic la fereastră. M-am ridicat, uimit, în capul oaselor. Acum nu mai rămînea nici o îndoială în privinţa sunetelor. Zgomotul cel slab îl produsese cineva care încerca să strecoare un instrument în deschizătura dintre canaturile ferestrei, iar cel de-al doilea sunet îl produsese răsucirea foraibărului.

Apoi a urmat o pauză de vreo zece minute, ca şi cum persoana ar fi aşteptat să vadă dacă zgomotul m-a trezit sau nu. Pe urmă am auzit un scîrţîit uşor. Fereastra se deschidea încetişor. Am ajuns la capătul răbdării, pentru că nu mai am nervii aşa de buni ca pe vremuri. Am sărit din pat şi am deschis larg obloanele. Sub fereastră se tupila un bărbat. Nu l-am văzut prea bine, întrucît a dispărut într-o clipă. Era înfăşurat într-un fel de pelerină, care-i ascundea şi partea de jos a feţei. De un singur lucru sînt sigur, şi anume că avea în mînă o armă. Mi s-a părut a fi un cuţit lung. În momentul în care a luat-o la fugă, am văzut clar cum scînteia lama cuţitului

— Asta e foarte interesant — zise Holmes. Spuneţi-mi, vă rog, ce-aţi făcut în continuare?

— Ar fi trebuit să sar prin fereastra deschisă şi să mă iau după el, dac-aş fi fost mai în puteri; însă în situaţia în care mă aflam, nu am făcut altceva decît să sun şi să trezesc pe cei ai casei. Asta mi-a luat oarecare vreme, întrucît clopoţelul sună în bucătărie, iar servitorii dorm sus la etaj. Am început să strig, şi la strigătul meu a coborît Joseph, care i-a trezit pe ceilalţi. Joseph şi cu grăjdarul au găsit urme de paşi în faţa ferestrei, pe stratul de flori, dar în ultima vreme pe aici n-a mai plouat de loc, aşa că le-a fost imposibil să urmărească aceşti paşi pe iarbă. Pe de altă parte, în gardul de lemn dinspre drum există, după cîte îmi spun ei, un loc în care se văd unele semne din care s-ar putea deduce că cineva a sărit gardul, rupînd vîrful unui leaţ. Deocamdată, n-am spus nimic poliţiei locale, pentru că m-am gîndit că ar fi cel mai bine să vă cer întîi părerea dumneavoastră.

Această povestire a clientului nostru păru să aibă un efect extraordinar asupra lui Sherlock Holmes. El se ridică de pe scaun şi începu să se plimbe agitat prin odaie, prada unei emoţii de nestăpînit.

— Nenorocirile nu vin niciodată singure — zise Phelps zîmbind, deşi era evident că aventura prin care trecuse îl cam zdruncinase.

— Fără îndoială, dumneavoastră aţi avut o porţie destul de serioasă — zise Holmes. Credeţi că aţi putea să vă plimbaţi puţin cu mine în jurul casei?

— O, da, mi-ar plăcea să umblu puţin pe la soare. O să vină şi Joseph.

— Şi eu — zise domnişoara Harrison.

— Mă tem că nu — zise Holmes, clătinînd din cap. Îmi pare rău, dar trebuie să vă rog să rămîneţi aşezată exact unde vă aflaţi.

Domnişoara Harrison îşi reluă locul cu un aer de nemulţumire. În schimb, fratele ei se alăturase grupului nostru şi pornirăm tuspatru prin grădină. Înconjurarăm peluza, ca să ajungem în faţa ferestrei de la camera diplomatului. După cum ne spusese, acolo găsirăm urmele unor paşi pe răzor, dar erau foarte vagi şi indistincte, aşa că nu ne puteau da prea multe speranţe. Holmes se aplecă o clipă asupra lor, dar apoi se ridică, dînd din umeri.

— Am impresia că nimeni n-ar putea să tragă vreo concluzie datorită acestor urme — zise el. Să mergem de jur împrejurul casei, şi să vedem de ce răufăcătorul a ales tocmai această cameră. Eu credeam că ferestrele mari de la salon şi de la sufragerie ar fi fost mai degrabă de natură să-l atragă

— Dar poate că sînt mai vizibile din drum — sugeră domnul Joseph Harrison.

— A, da, bineînţeles. Dar văd aici o uşă, la care ar fi putut să încerce. La ce serveşte?

— Este intrarea de serviciu pentru furnizori. Bineînţeles, peste noapte e încuiată.

— Aţi mai avut pînă acum vreo alarmă de acest gen?

— Niciodată — răspunse clientul nostru.

— Aveţi în casă argintărie sau alte lucruri, care să-i ispitească pe spărgători?

— Nici un obiect de mare valoare.

Holmes se plimbă în jurul casei, cu mîinile în buzunare şi cu un aer neglijent, neobişnuit la el.

— Apropo — îi spuse el lui Joseph Harrison — după cîte am înţeles, aţi găsit locul pe unde individul a escaladat gardul. Ia să-l vedem şi noi.

Domnul Harrison ne conduse la un loc în care scîndura de la gard plesnise. O bucăţică de lemn din ruptura respectivă atîrna încă şi acum. Holmes o smulse şi o examină cu ochi critici

— Şi credeţi că bucăţica asta s-a rupt azi-noapte ? Mie mi se pare destul de veche ruptura

— Mde, se prea poate.

— Nu văd nici un fel de urme lăsate de cineva care să fi sărit de partea cealaltă a gardului. Nu, tare mi-e teamă că de aici n-o să obţinem nici un indiciu. Să ne întoarcem în dormitor, şi să discutăm toată problema.

Percy Phelps mergea foarte încet, sprijinindu-se de braţul viitorului său cumnat. Holmes porni cu pas rapid de-a curmezişul peluzei de iarbă, aşa că noi doi ajunserăm la fereastra dormitorului cu mult înaintea celorlalţi.

— Domnişoară Harrison ! zise Holmes, vorbind cît se poate de apăsat. Trebuie să rămîneţi exact unde vă aflaţi, toată ziua. Să nu lăsaţi să vă abată nimic de la această îndatorire. Este un lucru de o importanţă vitală.

— Cu plăcere, domnule Holmes, dacă asta e dorinţa dumneavoastră — zise fata uimită.

— Cînd vă culcaţi, vă rog să închideţi pe dinafară uşa de la odaia asta, şi să păstraţi cheia la dumneavoastră. Vă rog să-mi făgăduiţi că veţi face întocmai ce v-am rugat.

— Dar Percy ?

— El o să vină cu noi la Londra.

— Şi eu trebuie să rămîn aici ?

— O faceţi pentru binele lui. Aveţi prilejul de a-i veni în ajutor ! Făgăduiţi-ne repede !

Fata încuviinţă din cap, tocmai cînd se apropiau ceilalţi doi bărbaţi.

— Annie, ce stai aşa bosumflată acolo ? strigă fratele ei. Vino şi tu afară, la soare !

— Nu, mulţumesc, Joseph, mă cam doare capul, şi în odaia asta e foarte plăcut, e răcoare şi bine.

— Şi acum ce intenţionaţi să faceţi, domnule Holmes ? întrebă clientul nostru.

— Păi, ocupîndu-ne de această chestiune măruntă, nu trebuie să pierdem din vedere investigaţia noastră principală. Mi-ar fi de mare ajutor dacă aţi avea amabilitatea să veniţi cu noi la Londra.

— Chiar acum ?

— Mă rog, cît mai curînd cu putință, dacă nu e deranjul prea mare. Să zicem, peste o oră.

— Acum mă simt destul de zdravăn, așa că dacă credeți că pot într-adevăr să vă fiu de folos...

— Chiar de cel mai mare folos.

— Poate ați dori să rămîn acolo peste noapte ?

— Chiar voiam să vă propun asta.

— Atunci, dacă prietenul care m-a vizitat astă-noapte mă caută din nou, o să găsească cuibul gol. Sîntem cu toții în mîinile dumneavoastră, domnule Holmes, și trebuie să ne spuneți exact ce vreți să facem. Poate că ați prefera să vină și Joseph cu noi, ca să mă îngrijească ?

— A, nu, doar știți că prietenul nostru Watson e medic de profesie, și o să vă îngrijească el. O să luăm masa aici, dacă ne permiteți, și apoi o să pornim împreună spre Londra.

Lucrurile se aranjară așa cum propusese el, deși domnișoara Harrison își ceru scuze și refuză să părăsească dormitorul, îndeplinind întocmai rugămințile lui Holmes. Eu nu izbuteam să înțeleg scopul manevrelor prietenului meu, decît doar dacă o fi fost vorba s-o țină pe domnișoară departe de Phelps, care, bucurîndu-se că se înzdrăvenește și că are înaintea lui perspectiva unei oarecari activități, luă masa cu noi în sufragerie. Dar Holmes avea să ne pregătească o surpriză și mai spectaculoasă, întrucît, după ce ne însoți pînă la gară și ne văzu urcați în vagoane, ne anunță foarte calm că n-are intenția să plece din Woking.

— Mai sînt vreo două mici amănunte pe care aș dori să le lămuresc înainte de plecare — zise el. Absența dumneavoastră, domnule Phelps, va izbuti oarecum să mă ajute. Watson, cînd ajungi la Londra, fii te rog amabil și du-l pe prietenul nostru cu birja direct în Baker Street, și rămîi cu el pînă la revenirea mea. Ce bine s-a nimerit că ați fost colegi de școală ! Fără doar și poate, aveți o mulțime de lucruri de discutat împreună. Pe domnul Phelps îl poți culca astă-seară în dormitorul musafirilor, iar eu o să vă regăsesc mîine dimineață la timp ca să luăm micul dejun împreună, întrucît am un tren care mă poate duce la gara Waterloo la ora opt.

— Dar cum rămîne cu cercetările de la Londra ? întrebă Phelps cu glas plin de regret.

— Le putem face și mîine. Cred că în momentul de față prezența mea e mai utilă aici.

— Poate n-ar fi rău să le spuneți la vilă, la Brierbrae, că sper să mă înapoiez mîine seară! strigă Phelps, în momentul în care trenul nostru se punea în mișcare.

— Nu prea cred să mă mai întorc la Brierbrae — răspunse Holmes, și ne făcu semn voios cu mîna, în timp ce trenul lua viteză.

Pe drum am discutat toată chestiunea cu Phelps, întorcînd-o și pe o parte și pe alta, dar nici unul din noi n-a putut să găsească o explicație plauzibilă pentru această nouă întorsătură pe care o luaseră lucrurile.

— Bănuiesc că vrea să descopere vreun nou indiciu cu privire la spargerea săvîrșită astă-noapte, dacă într-adevăr a fost vorba de o spargere. În ceea ce mă privește, eu nu cred că a fost un hoț de rînd.

— Dar ce crezi tu, de fapt?

— Pe cuvîntul meu, se prea poate să atribui toate astea nervilor mei slăbiți, dar eu cred că în jurul meu se țese o puternică intrigă politică și că, pentru un motiv care depășește puterea mea de înțelegere, complotiștii au de gînd să-mi ia viața. Pare pretențios și absurd, dar judecă și tu realitatea! Ce rost ar fi avut ca un hoț să încerce să intre pe fereastra de la dormitor cînd n-avea nici o speranță de a fura ceva și ce rost ar fi avut să vină cu un cuțit lung în mînă?

— Ești sigur că nu era o rangă?

— A, nu, era un cuțit! Am văzut limpede cum îi scînteia lama.

— Dar ce rost ar avea să te urmărească cu atîta dușmănie?

— Da, asta e întrebarea.

— Păi dacă și Holmes împărtășește același punct de vedere, atunci asta explică acțiunea lui, nu? Presupunînd că teoria ta este justă, dacă el izbutește să pună mîna pe omul care ți-a amenințat viața astă-noapte, înseamnă că a făcut un mare pas înainte către descoperirea aceluia care a furat tratatul naval. E absurd să presupunem că ai doi dușmani, unul care te jefuiește, în timp ce altul îți amenință viața.

— Dar domnul Holmes zicea că nu se duce la Brierbrae!

— Eu îl cunosc de mult — i-am răspuns — dar niciodată nu mi s-a întîmplat să-l văd făcînd vreun lucru care să nu aibă o justificare foarte serioasă.

Și cu asta conversația noastră a alunecat spre alt subiect. Pentru mine, însă, a fost o zi foarte obositoare.

Phelps era încă slăbit după boala îndelungată şi necazurile îl făceau nervos şi plîngăreţ. Degeaba am încercat să-i stîrnesc interesul în privinţa Afganistanului, a Indiei, a problemelor sociale sau a oricărui subiect de natură a-i abate puţin gîndurile. El revenea mereu la tratatul pierdut, îşi punea întrebări, emitea ipoteze, făcea speculaţii cu privire la activitatea lui Holmes, la măsurile pe care urma să le ia lordul Holdhurst, la veştile pe care urma să le căpătăm dimineaţa. Şi pe măsură ce seara trecea, nervozitatea lui devenea din ce în ce mai chinuitoare.

— Mă rog, tu ai o încredere oarbă în Holmes? întrebă el.

— L-am văzut făcînd lucruri de-a dreptul remarcabile.

— Dar el n-a adus niciodată lumină într-un caz atît de întunecat ca ăsta.

— Ba da, cum să nu; l-am văzut rezolvînd probleme în care existau şi mai puţine fire de care să se agaţe decît în problema asta.

— Dar nu şi cazuri în care să fie în joc interese atît de mari.

— Asta nu ştiu. Dar ştiu precis că el a slujit în nişte chestiuni de o importanţă vitală pentru trei din casele domnitoare ale Europei.

— Tu îl cunoşti foarte bine, Watson. E un om atît de misterios, încît niciodată nu ştiu exact ce să presupun în privinţa lui. Crezi că acum e descurajat, sau nutreşte oarecari speranţe? Crezi că se aşteaptă să ducă lucrurile la bun sfîrşit?

— N-a spus nimic.

— Ăsta-i semn rău.

— Dimpotrivă, am observat ca de cîte ori a pornit-o pe o pistă greşită, nu s-a sfiit s-o mărturisească. În schimb, cînd a adulmecat vreo urmă şi nu-i chiar sigur-sigur că este pista cea mai bună, atunci e mai tăcut. Şi acum, dragul meu, n-o să putem să ajutăm cu nimic cercetările dacă ne pierdem calmul, aşa că nu te superi dacă te rog să te culci, ca să fii odihnit şi bine dispus pentru evenimentele pe care ni le rezervă ziua de mîine, indiferent de ce natură or fi ele.

În cele din urmă, am izbutit să-l conving pe prietenul meu să-mi asculte sfatul, deşi simţeam din tulburarea lui că nu are prea multe şanse de a dormi. Într-adevăr, starea lui s-a dovedit molipsitoare, pentru că şi eu am stat treaz peste noapte, zvîrcolindu-mă în pat şi meditînd asupra acestei pro-

bleme încîlcite și inventînd o sută de teorii, dintre care una era mai imposibilă decît cealaltă. De ce rămăsese Holmes la Woking? De ce o rugase pe domnișoara Harrison să rămînă toată ziua în camera bolnavului? De ce avusese grijă să nu-i informeze pe cei de la Brierbrae că intenționează să rămînă în preajma lor? Mi-am bătut capul pînă n-am mai putut, și în cele din urmă am adormit străduindu-mă încă să găsesc o explicație care să elucideze toate aceste lucruri. M-am trezit la ora șapte și m-am dus imediat în camera lui Phelps, pe care l-am găsit frînt și istovit, după o noapte de nesomn. Prima lui întrebare a fost dacă a sosit Holmes.

— O să vină cînd a făgăduit — i-am răspuns eu — nici o clipă mai devreme sau mai tîrziu.

Și cuvintele mele se adeveriră, pentru că scurt timp după ora opt, pe stradă se auzi trapul unui cal de birjă, din care sări într-o clipă prietenul nostru. Stînd la fereastră, văzurăm amîndoi că are mîna înfășurată într-un bandaj și că e foarte palid și tras la față. Intră în casă, dar nu urcă imediat sus.

— Pare un om înfrînt — strigă Phelps.

M-am văzut silit să mărturisesc că are dreptate.

— La urma urmelor — i-am spus — s-ar putea ca totuși cheia enigmei să se afle aici, la Londra.

Phelps gemu.

— Nu știu cum se face — zise el — dar îmi pusesem mari speranțe în întoarcerea lui. Dar parcă ieri nu era bandajat la mînă, nu? Ce i s-o fi întîmplat?

— Ce, Holmes, ești rănit? l-am întrebat în momentul în care a intrat în odaie.

— Aș, o zgîrietură pe care am căpătat-o din cauza neghiobiei mele — răspunse el, spunîndu-ne bună dimineața. Cazul ăsta al dumitale, domnule Phelps, este fără doar și poate unul dintre cele mai încurcate pe care le-am anchetat vreodată.

— Am știut eu că s-ar putea să vă depășească.

— A fost o experiență de-a dreptul remarcabilă.

— Bandajul ăla mă face să mă gîndesc că au fost multe peripeții — i-am spus eu. Nu vrei să ne povestești ce s-a întîmplat?

— După ce luăm micul dejun, dragul meu Watson. Nu uita că azi-dimineață, pe parcursul a cincizeci de kilometri, am tras în piept aerul provinciei Surrey. Mă tem că nu s-a primit nici un răspuns la anunțul meu în privința birjei?

Ei, de, ce să-i faci, nu ne putem aştepta să ne meargă lucrurile întotdeauna în plin.

Masa era pusă, şi tocmai cînd dădeam să sun, doamna Hudson intră cu ceai şi cafea. Peste cîteva minute, ne aduse şi mîncarea, aşa că ne aşezarăm cu toţii la masă. Holmes era mort de foame, eu mort de curiozitate, iar Phelps căzut într-o stare de sumbră depresiune.

— De astă dată, doamna Hudson a fost la înălţime — zise Holmes, ridicînd capacul unei tăviţe pe care era un pui gătit cu multe condimente, ca la indieni. Ea nu face prea multe feluri de mîncare, dar, ca toate scoţienele, are cea mai justă idee despre micul dejun. Tu ce ai acolo, Watson?

— Ouă cu şuncă — i-am răspuns.

— Bravo, Dumneata ce iei, domnule Phelps? Pui, ouă, sau te serveşti singur?

— Mulţumesc, dar nu pot mînca nimic — zise Phelps.

— Vai de mine şi de mine! Încearcă să vezi dacă nu-ţi place mîncarea pe care o ai dinainte.

— Mulţumesc, dar prefer să nu mănînc.

— Mă rog, mă rog — zise Holmes clipind şiret şi poznaş din ochi. Atunci sper cel puţin că n-ai nimic împotrivă să mă serveşti pe mine.

Phelps sălta capacul şi în momentul următor scoase un ţipăt, şi rămase cu ochii ţintă la platou. Faţa lui căpătă culoarea veselei de porţelan. În mijlocul platoului se afla un mic sul de hîrtie gri-albăstrie. Îl ridică în sus, sorbindu-l din ochi, şi apoi începu să ţopăie nebuneşte prin cameră, strîngînd sulul la piept şi ţipînd de fericire. Apoi căzu într-un fotoliu, aşa de frînt şi istovit din pricina propriilor sale emoţii, încît ne văzurăm siliţi să-i turnăm coniac pe gît ca să nu leşine.

— Ei, gata, gata! zise Holmes, bătîndu-l pe umeri ca să-l liniştească. A fost o ticăloşie din partea mea să-ţi fac această surpriză chiar aşa pe neaşteptate; dar prietenul nostru poate să-ţi confirme că n-am izbutit niciodată să rezist ispitei de a crea mici efecte teatrale.

Phelps îi luă mîna şi i-o sărută.

— Domnul să vă binecuvînteze — strigă el — mi-aţi salvat onoarea!

— Ei, dar ştii, era şi onoarea mea în joc — zise Holmes. Te asigur că nici eu nu pot să sufăr să eşuez în cercetarea unui caz, după cum nici dumitale nu-ţi place să dai greş în îndeplinirea unei îndatoriri.

Phelps înfundă preţiosul document în buzunarul dinăuntru al hainei.

— Nu mă lasă inima să vă întrerup micul dejun, dar pe de altă parte mor de curiozitate să ştiu unde era şi cum l-aţi găsit.

Sherlock Holmes înghiţi o ceaşcă de cafea, şi apoi îşi îndreaptă atenţia către ochiurile cu şuncă. Pe urmă se ridică, îşi aprinse pipa şi se instală în fotoliu.

— Să vă spun ce am făcut mai întîi, şi ce am ajuns să fac după aceea — zise el. După ce v-am părăsit la gară, am făcut o plimbare încîntătoare prin admirabilul peisaj al provinciei Surrey, pînă la un sătuc numit Ripley, unde am luat ceaiul la un han, şi pe urmă am avut precauţia de a-mi umple plosca şi de a-mi pune în buzunar un pachetel cu sandvişuri. Am rămas acolo pînă seara, şi atunci am pornit din nou către Woking, aflîndu-mă după apusul soarelui pe şosea, în faţa vilei Brierbrae.

Ei bine, am aşteptat pînă a fost drumul liber — am impresia, de altfel, că nu e un loc prea umblat — şi apoi m-am căţărat pe gard, intrînd în grădină.

— Bine, dar bănuiesc că era deschisă şi poarta, nu? strigă Phelps.

— Da; însă gusturile mele în aceste privinţe sînt foarte ciudate. Am ales locul unde se află brazii şi sub protecţia lor am sărit gardul, fără ca cineva din casă să mă poată vedea. M-am pitit printre tufişurile de pe partea cealaltă, şi m-am tîrît în patru labe printre ele, dovadă starea jalnică a genunchilor de la pantaloni, pînă ce am ajuns la pîlcul de rododendroni din faţa ferestrei dormitorului dumitale. M-am aşezat pe vine şi am aşteptat să văd ce se întîmplă.

Jaluzelele nu erau lăsate în odaia dumitale, şi o vedeam pe domnişoara Harrison cum stă acolo la masă, cu o carte în mînă. Era zece şi un sfert cînd a închis cartea, a tras oblonul şi s-a retras. Am auzit-o cum închide uşa şi am fost sigur că o încuie cu cheia.

— Cu cheia?! strigă Phelps.

— Da, îi dădusem domnişoarei Harrison instrucţiuni precise să încuie uşa pe dinafară şi să ia cheia cu ea, cînd se duce la culcare. Ea mi-a îndeplinit toate indicaţiile punct cu punct şi fără doar şi poate că dacă nu m-aş fi bucurat de colaborarea ei, n-ai fi avut dumneata acum hîrtia aia în buzunar. Deci, ea s-a îndepărtat, luminile s-au stins şi eu am rămas, şezînd pe vine, în tufişul de rododendron.

Era o noapte frumoasă, dar cu toate acestea, garda pe care o făceam nu era de loc odihnitoare. Bineînțeles, o asemenea așteptare nu e lipsită de oarecari emoții, ca și acelea ale vînătorului care se ascunde la locul de adăpare al animalelor și așteaptă vînatul să se apropie. Totuși, a fost o așteptare foarte lungă, aproape la fel de lungă, Watson, ca și garda pe care am făcut-o împreună în camera în care domnea o tăcere de moarte, cînd cu cercetarea fleacului acelui legat de „banda pestriților". Ceasul de la biserica din Woking bătea în depărtare sferturile, dar mie mi s-a părut în repetate rînduri că s-a oprit. Deodată însă, pe la ora două după miezul nopții, am auzit sunetul unui zăvor care este tras ușurel și apoi scîrțîitul unei chei. Peste o clipă, s-a deschis intrarea servitorilor, și la lumina lunii s-a ivit domnul Joseph Harrison.

— Joseph ! strigă Phelps.

— Era cu capul gol, dar pe umeri avea o pelerină, așa că-și putea ascunde fața într-o clipă, dacă era vreo alarmă. O porni în vîrful picioarelor în umbra peretelui și cînd ajunse la fereastră băgă un cuțit cu lamă lungă între cercevele și împinse zăvorul. Apoi deschise fereastra și strecurîndu-și cuțitul în deschizătura obloanelor, le forță și le dădu în lături.

De acolo de unde mă aflam vedeam perfect interiorul odăii și toate mișcările lui. Aprinse cele două lumînări de pe poliță căminului și apoi ridică colțul dinspre ușă al covorului. Îndată după aceea se aplecă și săltă un pătrat de scîndură, dintr-acelea care permit instalatorilor să umble la racordurile țevilor de gaz aerian. De fapt, acest pătrat acoperea racordul țevii care alimentează bucătăria de la subsol. Scoase din ascunzătoare acest mic sul de hîrtie, pe care îl cunoașteți, puse pătratul de scîndură la loc, netezi covorul, stinse lumînările și sări drept în brațele mele, dat fiind că eu îl așteptam cu brațele deschise în fața ferestrei.

Ei bine, aflați că tînărul domn Joseph este capabil de mai multă ticăloșie decît l-aș fi crezut în stare. S-a repezit la mine cu cuțitul și a trebuit să-l trîntesc de două ori la pămînt, rănindu-mă la degete, pînă să-l pot face inofensiv. Cînd am terminat cu el, cu singurul ochi pe care îl mai putea folosi, mi-a aruncat o privire criminală, să mă omoare, nu alta ! Dar pînă la urmă l-am adus la realitate, și mi-a predat documentul. După ce am reintrat în posesia tratatului, i-am dat drumul lui Harrison, însă azi-dimineață i-am telegrafiat lui Forbes toate amănuntele. Dacă știe să acționeze destul de rapid ca să prindă pasărea, cu atît mai bine pen-

tru el! Dacă însă, după cum bănuiesc cu oarecare vicleuie, o să găsească cuibul gol pînă să ajungă el acolo, cu atît mai bine pentru guvern. Bănuiesc că, pe de o parte lordul Holdhurst şi pe de altă parte domnul Percy Phelps ar prefera ca afacerea să nu ajungă să fie dezbătută de un tribunal de instrucţie.

— O, Doamne! icni clientul nostru cu răsuflarea întretăiată. Adică vreţi să-mi spuneţi că de-a lungul acestor nesfîrşite săptămîni de chin, documentul furat era acolo, chiar în camera în care am stat şi eu tot timpul?

— Chiar aşa.

— Şi Joseph! Cum, Joseph să fie un ticălos şi un hoţ?

— Hm! Mă tem că Joseph are un caracter mult mai ascuns şi mai primejdios decît am fi putut noi să credem după înfăţişarea lui. Din cîte am auzit de la el azi-dimineaţă, deduc că a pierdut sume mari de bani în nişte speculaţii de bursă şi că e gata să facă orice, numai să-şi îndrepte situaţia financiară. Fiind un om foarte egoist, cînd i s-a ivit ocazia, el nu s-a dat în lături de la nimic, nici de dragul fericirii surorii lui, nici de dragul reputaţiei dumitale.

Percy Phelps recăzu în fotoliu.

— Mi se învîrte capul — zise el. Cuvintele dumneavoastră m-au ameţit.

— În cazul dumitale, principala dificultate — observă Holmes în maniera lui didactică — constă în faptul că erau prea multe dovezi. Elementul de o importanţă vitală era supraîncărcat şi ascuns de lucruri fără nici o importanţă. Dintre toate elementele care ni se prezentau nouă, trebuia să alegem tocmai pe cele pe care le considerăm esenţiale, şi apoi, ca şi într-un joc, să le reaşezăm în ordinea lor normală, pentru a putea reconstitui acest şir de evenimente de-a dreptul ieşite din comun. Eu şi, începusem să-l bănuiesc pe Joseph de cînd mi-ai spus că aveai intenţia să te întorci cu el în seara aceea la Woking, şi că, prin urmare, era destul de probabil ca el să treacă pe la dumneata, în drum spre casă, cunoscînd destul de bine birourile de la Foreign Office. Cînd am auzit că cineva a dorit atît de intens să pătrundă în dormitorul în care nimeni altul decît Joseph nu ar fi putut să ascundă ceva (dumneata ne-ai povestit cum l-au mutat pe Joseph din odaie cînd ai venit dumneata bolnav, împreună cu doctorul), bănuielile mele s-au transformat în certitudine, mai ales pentru că atentatul s-a produs tocmai în prima noapte în care înfir-

miera n-a dormit în odaie, ceea ce arată cu precizie că intrusul cunoaşte perfect rosturile casei.

— Vai, ce orb am fost!

— Elementele componente ale acestui caz, în măsura în care am reuşit să le stabilesc, sînt următoarele: Acest Joseph Harrison a intrat în biroul dumitale de la Foreign Office prin uşa din Charles Street şi, cunoscînd perfect drumul, a venit direct la dumneata exact cînd ieşiseşi de acolo. Negăsind pe nimeni, a sunat imediat clopoţelul şi chiar în clipa în care a făcut acest lucru, a dat cu ochii de hîrtiile de pe masă. Dintr-o privire a înţeles că norocul i-a scos în cale un document de stat de imensă valoare şi într-o strălucire l-a băgat în buzunar şi a dispărut. După cum îţi aminteşti, au trecut cîteva minute pînă ce omul de serviciu, somnoros să-ţi atragă dumitale atenţia în privinţa clopoţelului, şi acest timp i-a fost suficient hoţului ca să se poată face nevăzut.

A plecat la Woking cu primul tren şi după ce a cercetat prada şi s-a asigurat că într-adevăr are o imensă valoare, a ascuns-o în ceea ce considera el un loc sigur, cu intenţia de a o scoate imediat, peste o zi sau două, şi de a o duce la ambasada franceză sau oriunde credea el că poate să obţină un preţ bun. Şi atunci s-a produs brusc întoarcerea dumitale. Fără să i se acorde vreun răgaz, a fost scos din camera lui şi de atunci încoace tot timpul s-au aflat acolo cel puţin doi dintre dumneavoastră, ceea ce-l împiedica deci să reintre în posesia comorii. Pentru el, situaţia trebuie să fi fost înnebunitoare; dar în cele din urmă i s-a părut că i se iveşte marea ocazie. A încercat să se strecoare noaptea în cameră, dar l-a zăpăcit faptul că dumneata erai treaz. Poate-ţi aduci aminte că în seara aceea nu ţi-ai băut obişnuita porţiune somniferă.

— Da, îmi aduc aminte.

— Îmi închipui că el avusese grijă să facă acea băutură cît mai eficace şi că se bizuia foarte mult pe starea dumitale de inconştienţă. Firesc, mi-am dat seama că avea să repete încercarea în orice moment în care ar fi putut s-o facă fără primejdii. Faptul că dumneata ai părăsit încăperea i-a acordat şansa dorită. Am reţinut-o pe domnişoara Harrison toată ziua în casă, pentru ca el să nu poată să ne-o ia înainte. Apoi, după ce l-am făcut să creadă că are cale liberă, am rămas de strajă, aşa cum v-am povestit. Eu ştiam însă că documentele sînt mai mult ca sigur în odaia respectivă, dar nu doream să smulg toată podeaua şi să scotocesc peste tot. Prin urmare, l-am lăsat pe el să scoată hîrtiile din ascunzătoare şi am fost

scutit astfel de o mulțime de complicații. Mai rămîne vreun alt punct pe care aș putea să vi-l lămuresc ?

— De ce a încercat în primul caz să intre pe fereastră ? am întrebat eu, cînd, de fapt, ar fi putut să intre pe ușă ?

— Ca să ajungă la ușă, ar fi trebuit să treacă prin fața a șapte dormitoare. Pe de altă parte, pe peluză putea să ajungă foarte ușor. Altceva ?

— Nu crezi, deci, că avea vreo intenție criminală ? Cuțitul avea destinația de unealtă de lucru ?

— Se prea poate să fie și așa, dar se poate să fie și altfel — răspunse Holmes, dînd din umeri. Singurul lucru pe care îl pot spune cu certitudine este că domnul Joseph Harrison este un gentleman în mila căruia nu m-aș încrede în nici un caz.

CUPRINS

Fir-de-argint 5
O întîmplare cu șase Napoleoni . . 32
O întîmplare cu trei studenți . 54
Coama leului 73
Povestea corăbiei GLORIA SCOTT 94
Tratatul naval 114

Redactor de carte: INA BARDAN
Tehnoredactor MARIN BOCĂNEALĂ
Corectura: VICTORIA BOCĂNEALĂ

Bun de tipar 9.07.91

Tiparul executat sub cd. 130 la
Întreprinderea Poligrafică Galați
B-dul George Coșbuc 223 A
România

ISBN 793-9008-02-8

Lei 37 +
2 TL
Lei 39